

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
EKONOMIKAS UN VADĪBAS FAKULTĀTE
GRĀMATVEDĪBAS INSTITŪTS

**UZŅĒMUMU MAKSĀTNESPĒJA - PROBLĒMAS UN RISINĀJUMI
SIA „ROJAS DELIKATESES”**

BAKALaura DARBS

Autors: **Jeļena Poddubnaja**

Stud. apl. Ekon 040149

Darba vadītājs: lektore M.oec. Ruta Šneidere

Rīga, 2007.

ANOTĀCIJA

Bakalaura darba mērķis ir izpētīt uzņēmuma maksātspējas būtību un novērtēt uzņēmuma SIA „Rojas delikateses” maksātspējas problēmas un sniegt risinājumus to novēršanai.

Šā uzdevuma ietvaros tiks izpētīts maksātspējas likuma attīstība pasaulē un Latvijā, maksātspējas jēdziens, process un pazīmes. Maksātspējas stāvokļa risinājumu veidi un tendence Latvijā. Aplūkota maksātspējas situācija ES un Latvijā, tas cēloņi un prognoze. Praktiskā daļā ietver firmas “Rojas delikateses” finansiāla analīze, kā arī izanalizēta uzņēmuma bankrotēšanas iespēja un izdarīti attiecīgie secinājumi un priekšlikumi.

ANNOTATION

The aim of the Bachelor Paper is to probe enterprise insolvency essence and to estimate the enterprise firms a „Rojas delicacy” insolvency problem and to give decisions prevent.

In the frames of this task insolvency law development will be probed in the world and in Latvia, insolvency concept, process and signs. Kinds of the insolvency state decisions and tendency in Latvia. An insolvency situation is examined in ES and in Latvia, the reasons and prognosis. In a practical part contain firms a “Rojas delicacy” financial analysis, as also analyzed possibility of bankruptcy of firm and the accordingly conclusions and suggestions are done.

SATURS

SATURS.....	3
IEVADS	5
1. MAKSĀTNESPĒJAS LIKUMA ATTĪSTĪBA.....	7
1.1. Maksātnespējas likuma attīstības vēsture pasaulē.....	7
1.2. Maksātnespējas likuma attīstība Latvijā.....	8
2. MAKSĀTNESPĒJAS JĒDZIENS UN PAZĪMES	10
3. MAKSĀTNESPĒJAS STĀVOKĻA RISINĀJUMI	12
3.1. Mierizlīgums.....	13
3.2. Sanācija.....	15
3.3. Bankrots.....	18
4. MAKSĀTNESPĒJAS BŪTĪBA	22
4.1. Maksātnespēja Eiropā.....	22
4.2. Maksātnespēja Latvijā.....	24
4.3. Maksātnespējas cēloņi.....	26
5. SIA „ROJAS DELIKATESES” FINANŠU ANALĪZE UN NOVĒRTĒJUMS.....	35
5.1. Bilances sastāva un struktūras analīze.....	42
5.2. Firmas finansiālās stabilitātes analīze.....	49
5.3. Likviditātes un maksātspējas analīze.....	51
5.4. Rentabilitātes novērtējums	53
5.5. Darbības aktivitātes novērtējums.....	54
5.6. Uzņēmuma bankrotēšanas iespējas analīze	55
5.7. Bankrotēšanas iespējamības pakāpes rādītāji:.....	57
PIELIKUMI.....	64
1.pielikums Reģistrēto uzņēmumu maksātnespējas lietu skaitu un uzņēmumu sadalījumu pa uzņēmējdarbības formām līdz 03.05.2007.....	64
2.pielikums Maksātnespējas gadījumu skaits Eiropas valstīs (1993.-1995.)	65
3.pielikums ROJAS DELIKATESES, SIA Bilances gads: 2003.....	66
4.pielikums ROJAS DELIKATESES, SIA Bilances gads: 2004.....	67
5.pielikums ROJAS DELIKATESES, SIA Bilances gads: 2005.....	68
6.pielikums ROJAS DELIKATESES, SIA Peļņas un zaudējumu pārskats gads: 2003 ..	69
7.pielikums ROJAS DELIKATESES, SIA Peļņas un zaudējumu pārskats gads: 2004 ..	70
8.pielikums ROJAS DELIKATESES, SIA Peļņas un zaudējumu pārskats gads: 2005 ..	71

9.pielikums ROJAS DELIKATESES SIA bilances struktūra 2005-2003 g. (%)	72
10.pielikums ROJAS DELIKATESES SIA bilances struktūra 2005-2003 g. (%)	73
11.pielikums ROJAS DELIKATESES SIA finanšu stabilitātes analīze 2005-2003.g.(Ls)	74
12.pielikums ROJAS DELIKATESES SIA likviditātes un maksātspējas analīze 2005- 2003.g.....	75
13.pielikums ROJAS DELIKATESES SIA Bilances posteņu grupējums pēc to likviditātes un saistību dzēšanas termiņu 2003.-2005.g.(Ls)	76
14.pielikums ROJAS DELIKATESES SIA Rentabilitātes aprēķins 2005-2003 gadā (%)	77
15.pielikums ROJAS DELIKATESES SIA Līdzekļu aprites (ekonomiskās aktivitātes) radītāji 2003.-2005.g	78

IEVADS

Maksātnespējai ir ļoti liela nozīme uzņēmējdarbības vidē, jo lielā mērā tieši tā liecina par uzņēmējdarbības attīstību, nerentablajām nozarēm, kā arī uzņēmumu vispārējo situāciju Latvijas apstākļos.

Sākumā pasaules praksē likumdošanā par maksātnespēju un bankrotu attīstījās divos principiāli atšķirīgos virzienos: britu modeļa pamatā bija doma, ka bankrots ir kreditoriem parādu atmaksāšanas veids, kas tiek pavadīts ar uzņēmuma likvidāciju. Amerikāņu modeli bankrotam ir pretējais mērķis: atjaunot uzņēmuma maksātnespēju, veicot reorganizācijas procedūras. Tagad attīstītajās valstīs ar tirgus ekonomiku tiek ievērota šo divu metožu satuvināšanas tendence, t.i. likumdošanai par uzņēmumu maksātnespēju priekšā stāv vienlaikus divi mērķi: apmierināt kreditoru prasības atjaunojot parādnieka maksātnespēju.

Kā saimnieciskās darbības svarīgākais mērķis parasti tiek minēta uzņēmuma peļņa, bet dažkārt galvenais mērķis ir nevis peļņas gūšana, bet gan maksātnespējas saglabāšana. Maksātnespēja ir personas finansiālais stāvoklis, kad tā nespēj nokārtot savas parādu saistības. Maksātnespēja un tās tiesiskais regulējums šodien ir aktuāls jautājums kā tautsaimniecībā, tā arī jurisprudencē. Komercedarbībā maksātnespēja ir komercsabiedrības finansiālā stāvokļa posms.

Maksātnespēja ir rezultāts neefektīvai uzņēmējdarbībai, signāls tam, ka steidzami ir jāmaina uzņēmuma stratēģija, plānošana, jāveic krīzi novērsoši pasākumi uzņēmuma finansiālās situācijas uzlabošanai. Neapšaubāmi jebkurš, arī ārēji šķietami stabils uzņēmums neparedzamu ārējo apstākļu ietekmēts, var nonākt krīzes situācijā.

Maksātnespējas process ir samērā komplicēts. Tajā ir iesaistītas personas vai pat personu grupas, kur katrai no tām piemīt subjektīvās tiesības un juridiskie pienākumi saistībā ar maksātnespēju. Lai nodrošinātu parādnieku interešu aizsardzību, kreditoru intereses, un lai arī nepasliktinātu komercedarbības vidi, tad maksātnespējas procesa tiesisko regulējumu nosaka valsts savas kompetences ietvaros.

Maksātnespējas līmenim valstī būtu jābūt tādām, lai tas liecinātu par to, ka uzņēmējdarbības vide tiek attīrīta tikai no nerentabliem uzņēmumiem, kas būtībā traucē veselīgas konkurences attīstībai.

Diplomdarba mērķis ir izpētīt uzņēmuma maksātnespējas būtību un novērtēt uzņēmuma SIA „Rojas delikateses” maksātnespējas problēmas un sniegt risinājumus to novēršanai.

Šā uzdevuma ietvaros tiks izpētīts maksātnespējas process, tas risinājumu veidi un tendence Latvijā, kā ES dalībvalstij. Apkopta maksātnespējas situācija ES. Praktiskā daļā ietver firmas “Rojas delikateses” finansiāla analīze, kā arī izanalizēta uzņēmuma

bankrotēšanas iespēja un izdarīti attiecīgie secinājumi un priekšlikumi. Darbs tiek veikts no trīs daļām. Pirmajā no tām ir jānoskaidro kas ir maksātnespējas process, tā galvenie dalībnieki un risinājumu īss teorētisks izklāsts likuma “Par uzņēmumu un uzņēmējdarbību maksātnespēju” izpratnē. Izpētīt esošo maksātnespējas situāciju Latvijā un noteikt iespējamās pārmaiņas pēc Latvijas iestāšanos ES. Iepazināties ar šo problēmu Eiropā.

Otrkārt, pamatojoties uz literatūru, izpētīt ekonomiskās un finanšu analīzes priekšmetu, saturu un uzdevumus, analīzes metodes un veidus bez kurām faktiski nevar noteikt maksātnespējas līmeni konkrēta uzņēmumā.

Treškārt, veikt praktisko analīzi izmantojot SIA „Lursoft” datu bāzi un firmas “Rojas delikateses” grāmatvedības datus. Šajā nodaļā tiek aprēķināti: firmas finansiālās stabilitātes analīze, rentabilitātes un komercaktivitātes novērtējums, bilances sastāva un struktūras analīze, kā arī likviditātes un maksātnespējas analīze.

Par pētījuma avotiem kalpoja LR likumi: “Par uzņēmumu un uzņēmējdarbību maksātnespēju”, “Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā” un citi. Likums “Par uzņēmumu gada pārskatiem”, jo finanšu analīze tiek veikta uz gada pārskata bāzes. Lai veiktu bakalaura darba praktiskās daļas aprēķinus, tika izmantots M. Januškas palīgīdzeklis “Firmas finansiāli ekonomiskā stāvokļa analīzes metodika” un E. Altmāna grāmatu „Predicting financial Distress of Companies”, bet par pamatu aprēķiniem kalpoja firmas “Rojas delikateses” grāmatvedības dati uz 2005. gada 31. decembri, t.i. bilance un peļņas vai zaudējumu aprēķins. Darbā tika izmantota arī interneta lappusēs ievietota informācija.

1. MAKSĀTNESPĒJAS LIKUMA ATTĪSTĪBA

1.1. Maksātnespējas likuma attīstības vēsture pasaulē

Pirmās maksātnespējas koncepcijas ir sastopamas Bībelē, pirmā pieminēšana bijā pirms Kristus dzimšanās

Pirmais maksātnespējas likums 1542.gadā bija pieņemts Anglijā, kas deva kreditoriem iespēju saņemt atlīdzību savādāku nekā parādnieka cietumsods, bet debitors tika uzskatīts kā "šķietams kriminālnoziedznieks".

1570.gadā pieņemts otrais maksātnespējas likums, kurā:

- tikai kreditors varēja uzsākt maksātnespējas procesu;
- tikai tirgotājs varēja būt parādnieks (pārējie vienkāršie ļaudis tika ieslodzīti cietumā);
- speciāls cilvēks pārvaldīja parādnieka mantu, to pārdeva un sadala proporcionāli kreditoriem;
- pēc maksātnespējas pabeigšanas kreditori varēja turpināt piedziņu pret parādnieku.

Nākamās izmaiņas likumā veiktas tikai 1604.gadā.

1800.gadā ASV kongress ar vienu balsi vairākumā pieņēma maksātnespējas likumu, kas bija ļoti līdzīgs Lielbritānijas 1705.gada likumam, kurā krāpniecisks bankrots nevarēja būt sodīts ar nāvi.

ASV Kongress likumu mainīja 1841., 1867., 1898., 1938., 1978, 1984. un 1998.gadā, kurš ir spēkā no 01.01.2000.[19], [23]

Maksātnespējas likumi pagājušā gadsimtā daudzkārt ir mainījušies, katrā desmitgadē pieņemti jauni. Ir ļoti lielas atšķirības starp attīstīto valstu likumiem.

Tāpat ir lielas domstarpības starp zinātniekiem, juristiem, kredītiestādēm un politiķiem. Kaut gan likums pēc lielām debatēm ASV tika pieņemts 1978.gadā, pieņemtais likums nonāca intensīvas kritikas laukā un 1994.gadā tika nopietni pārstrādāts.

Mierizlīguma klasiskā izpratne lielākajā daļā Eiropas valstu likumos parādījās pagājušā gadsimta beigās.

Tā, piemēram, Vācijas 1877. gada Konkursa nolikums (Reichskonkursordnung) vairs nepazīna piespiestu parāda atlaidumu līdz konkursa atklāšanai ar nolūku to novērst, taču regulēja piespiestu mierizlīgumu (Akkord), kas noslēdzams pēc konkursa atklāšanas un kreditoru kopsapulces sasaukšanas. Šāda mierizlīguma mērķis bija izbeigt jau iesāktu konkursa procesu, un tas izpaudās kā zināmas parāda daļas atlaidums vai arī kā izpildījuma termiņa atlikšana. Gan iepriekšējās pārrunas, gan mierizlīguma noslēgšana varēja notikt starp maksātnespējīgo parādnieku un tiem viņa kreditoriem, kuri nebaudīja Īpašas priekšrocības

(piemēram, ķīļu tiesību par parādnieka mantu). Lai noslēgtu mierizlīgumu, bija nepieciešama kreditoru, kas piedalās sapulcē (skaitliska) vairākuma vienošanās, turklāt minētā kreditoru vairākuma prasījuma kopsummai vajadzēja būt ne mazākai par 3/4 no visu to prasījumu kopsummas, kas piešķirā tiesību balsot. Tā spēkā esamībai, bez tam, tika prasīts tiesas apstiprinājums. Šādi noslēgts un apstiprināts mierizlīgums bija saistošs ne tikai minētajam kreditoru vairākumam, bet arī mazākumam, tas ir, tiem kreditoriem, kas mierizlīgumam nepiekrita, vai arī nepiedalījās attiecīgajā kreditoru sapulcē. [5]

1.2. Maksātnespējas likuma attīstība Latvijā

Uzņēmumu maksātnespējas procesa tiesisko regulējumu normas satur tādi normatīvie akti kā "Par uzņēmumu un uzņēmējdarbības maksātnespēju", kā arī Civillikums, Civilprocesa likums, likums "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā", Ministru kabineta noteikumi par „Maksātnespējas procesa administratora atlīdzības un administrācijas izmaksu segšanas kārtība”. Turpretī Kredītiestāžu maksātnespējas tiesisko regulējumu satur tādi normatīvie akti kā "Kredītiestāžu likums" un Civilprocesa likums un citi normatīvie akti. Kredītiestādēm nav piemērojams uzņēmumu un uzņēmējdarbības maksātnespējas procesuālais regulējums.

Saimnieciskās darbības vide Latvijā kardināli mainījās 90-to gadu sākumā.

Valstiskās neatkarības atgūšana, virzība uz tirgus ekonomiku radīja priekšnoteikumus privātā sektora attīstībai, radās un nostiprinājās dažādas uzņēmējdarbības formas. Tas bija pārāk haotisks laiks un ar šodienu nav salīdzināms, taču jāatzīst, ka tieši 1994-1995 gados, kad izveidojās visvairāk uzņēmumu, tika likti pamati mūsdienu uzņēmējdarbībai Latvijā. Uzņēmumu maksātnespējas gadījumu pieaugums noteica nepieciešamību izstrādāt un pieņemt likumu "Par uzņēmumu un uzņēmējdarbības maksātnespēju un bankrotu" (1991.gada 3.decembri.).Praktiskajā piemērošanas procesā tajā tomēr atklājās daudz nepilnību, kuras nācās bieži labot, līdz 1996. gadā to atcēla, pieņemot jaunu, pilnīgāku likumu "Par uzņēmumu un uzņēmējdarbības maksātnespēju".

Īsā laika periodā valstī tika ielikti tirgus ekonomikas tiesiskie pamati. Daudzie likumprojekti tomēr radās lielā steiga, bez pieredzes, tāpēc tiesību normas nereti bija pretrunīgas un pati tiesību sistēma- haotiska. Nemitīgie labojumi un papildinājumi radīja likumu nestabilitāti, kas apgrūtināja to piemērošanu un kavēja uzņēmējdarbību. Pozitīvi vērtējama Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma un ar to saistīto likumu atjaunošana. Tas ļāva ātrāk un efektīvāk virzīties tautsaimniecības tiesisko jautājumu sakārtošanā.

Negatīvās parādības privatizācijā un problēmas denacionalizācijas jautājumos radīja ne tik daudz pieņemto likumu kvalitāte, kā izkropļojumi to piemērošanā un tā laika vājais kontroles mehānisms valstī. Tiesību sistēmas maiņa nav viegls un ātrs process, īpaši tad, ja tā notiek vienlaikus ar politiskās un ekonomiskās sistēmas kardinālu nomaiņu.

Latvijas Republikas Saeima 1996.gada 12.septembrī pieņēma likumu "Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju". Taču tas pietiekami sīki nebija izstrādāts un tajā nebija nošķirtas administratora funkcijas maksātnespējas procesā un administratora funkcijas bankrota procesā. Likums paredzēja, ka lielāko daļu jautājumu lemj tiesa, un tādējādi iznāca, ka tiesai jāiedziļinās skaitļos un jāveic tai galīgi neraksturīga funkcija. Taču galvenais iemesls, kādēļ likums nestrādāja, bija tas, ka uzņēmumam nebija noteikts pienākums pieteikt savu maksātnespēju. Šajā likumā tas reglamentēts daudz stingrāk: ja uzņēmumam iestājas maksātnespēja un tā netiek pieteikta, var iestāties kriminālatbildība.

Arī kreditori negāja pieteikt maksātnespēju, jo kreditoru intereses bija ļoti vāji aizstāvētas.

Šajā likumā, pirmā kārtām, ir noteikta visu kreditoru vienlīdzība. Lai sakārtotu visas kredītu attiecības, aizņēmumus, utt., svarīgi, lai parādās tā saucamais nodrošinātais kreditors: ja, piemēram, banka kādam aizdod naudu un prasa pretī ķīlu, tad gadījumā, ja lieta nonāk līdz bankrotam, šo mantu, kas ir ieķīlāta par labu kādam kreditoram, nedrīkst neviens pārdot, arī administrators nē. To pārdod tikai tas, kuram par labu šī ķīla ir nodibināta -pats kreditors. Tātad, ja viņš šo ķīlu dabūjis tik lielā apjomā, ka viņa prasības ir nosegtas, tad nekāds bankrots viņu neiespaido.

Nākamā būtiskā izmaiņa parādījies faktiski jauna, tā saucamā brīvā profesija-administrators. Likuma līmenī ir atrisināta arī administratoru darba apmaksā.

Likumā ir speciāla nodaļa, kas veltīta tieši valsts un pašvaldību uzņēmumu maksātnespējas īpatnībām. Šiem noteikumiem gan ir pārejošs raksturs, taču tie aizsargā valsts un pašvaldību uzņēmumus no tā, ka jebkurš, piemēram, gribēdams dabūt savu parādu atpakaļ, piesaka valsts uzņēmuma maksātnespēju, un visi valsts pašvaldības uzņēmumi viens pēc otra tiek likvidēti.[13]

2. MAKSĀTNESPĒJAS JĒDZIENS UN PAZĪMES

Latvijā maksātnespējas procesu, pazīmes un raksturīgie īpašības regulē Latvijas Republikas likums “Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju”.

Maksātnespēja — ar tiesas spriedumu konstatēts parādnieka stāvoklis, kurā tas nespēj nokārtot savas parādu saistības.

Faktiskā maksātnespēja — parādnieka stāvoklis, kurā tas nespēj nokārtot savas parādu saistības līdz maksātnespējas lietas ierosināšanai.

Maksātnespējas process — process, kas risinās uzņēmumā vai uzņēmēj sabiedrībā no maksātnespējas pieteikuma iesniegšanas dienas līdz dienai, kad tiesa pieņem lēmumu par maksātnespējas procesa izbeigšanu.

Bankrots — maksātnespējas stāvokļa risinājums, kas izpaužas kā parādnieka likvidācija un kreditoru prasījumu apmierināšana no līdzekļiem, kuri iegūti likvidācijas procesā, atsavinot parādnieka mantu šajā likumā noteiktajā kārtībā.

Mierizlīgums — maksātnespējas stāvokļa risinājums, kas izpaužas kā vienošanās starp kreditoriem un parādnieku par parādnieka saistību izpildi šajā likumā paredzētajos gadījumos un kārtībā.

Sanācija — maksātnespējas stāvokļa risinājums, kas izpaužas kā plānveidīgu pasākumu veikšana nolūkā novērst parādnieka iespējamo bankrotu, atjaunot maksātnespēju un apmierināt kreditoru prasījumus.

Administrators — tiesas iecelta persona, kura piedalās maksātnespējas procesā, realizē šajā likumā noteiktās pilnvaras un ir atbildīga šajā likumā noteiktajā kārtībā.

Aģentūra — valsts aģentūra “Maksātnespējas administrācija”, kura šajā likumā noteiktajā kārtībā uzrauga administratoru darbību maksātnespējas procesā un veic citas šajā likumā noteiktās funkcijas.

Kreditors — šā likuma izpratnē: valsts, pašvaldība, juridiskā persona, fiziskā persona vai ar līgumu saistīta fizisko personu grupa, kurai ir prasījuma tiesības pret parādnieku.

Nenodrošinātais kreditors — kreditors, kura prasījuma tiesība (prasījums) nav nodrošināta ar ķīlu.

Nodrošinātais kreditors — kreditors, kura prasījuma tiesība (prasījums) ir nodrošināta ar rokas ķīlu, komercķīlu, zemesgrāmatā vai kuģu reģistrā ierakstītu hipotēku;

Parādnieks — uzņēmums, uzņēmēj sabiedrība, komerc reģistrā reģistrēts komersants, kā arī ārvalstī reģistrēta persona, kas veic pastāvīgu saimniecisko darbību, bet nespēj nokārtot savas parādu saistības. [2]

Maksātnespējas pazīmes

Parādnieku atzīst par maksātnespējīgu, ja tiesa konstatē vismaz vienu no šādām pazīmēm:

1) parādnieks nespēj vai sakarā ar pierādāmiem apstākļiem nespēs pienācīgi nokārtot savas parādu saistības;

2) parādnieks ir pārtraucis kārtot parādu saistības, kurām iestājies izpildes termiņš, un ir ievēroti šā likuma 39.panta 1.punkta noteikumi;

3) parādnieka parādu saistības pārsniedz tā aktīvus.

Par apstākļiem, kuru dēļ parādnieks nespēs pienācīgi nokārtot savas parādu saistības, šā likuma izpratnē atzīst vismaz vienu no šādiem apstākļiem:

1) to trešo personu maksātnespēju, kurām ir parādu saistības pret parādnieku;

2) faktu, ka ilgstoši nav saņemta samaksa par precēm vai pakalpojumiem;

3) neapdrošinātas mantas bojāeju;

4) zaudējumus, kas nodarīti trešo personu nelikumīgu darbību rezultātā.

Minētie apstākļi pierādāmi ar rakstveida pierādījumiem. Par pierādījumu pietiekamību un ticamību lemj tiesa. [2]

3. MAKSĀTNESPĒJAS STĀVOKĻA RISINĀJUMI

Uz parastu maksātnespējas lietu izskatīšanu ierodas vien prasītājs un atbildētājs. Pēc tam, kad abas puses ir izteikušās, tiesnesis, izvērtējot visus apstākļus, pasludina, vai firma ir maksātnespējīga vai nav. Maksātnespējas lietas spriedums ir galīgs un nepārsūdzams. Maksātnespējas pieteikumu tiesā var iesniegt:

1. parādnieks vai parādnieka likvidatori (likvidācijas komisija);
2. kreditors vai kreditoru grupa;
3. administrators maksātnespējas lietā;
4. kompetentas valsts institūcijas.

Lietu par parādnieka maksātnespēju izskata apgabaltiesa pēc parādnieka juridiskās adreses. Parādnieku par maksātnespējīgu pasludina tiesa, un tās spriedums ir galīgs. Šie risinājumi var būt triju veidu:

1. mierizlīgums;
2. sanācija;
3. bankrots. [1]

Katram no šiem veidiem ir savas pozitīvas un arī negatīvās sekas. Uzņēmumu reģistrā no 01.01.1991 līdz 03.05.2007 ir reģistrēti 10421 maksātnespējas procesi, no kuriem 7716 ir pabeigti. 3.1. tabulā ir reģistrēti pabeigšanas rezultāti. [18]

3.1. tabula

Maksātnespēju procesu iznākums Latvijā no 01.01.1991 līdz 03.05.2007

Iznākums	Skaitis
Bankrota procedūras pabeigšana un maksātnespējas procesa izbeigšana	6,926
Noraidīts maksātnespējas pieteikums	478
Izbeigta tiesā maksātnespējas lieta	131
Uzsākta un pabeigta bankrota procedūra	83
Parādnieks nokārtojis visas savas saistības	49
Parādnieks nokārtojis visas savas saistības, kurām iestājies izpildes termiņš un tā aktīvi pārsniedz atlikušo parādu summu	21
Līdz izsludinātā termiņa beigām nav pieteicies neviens kreditors	14
Pabeigts sanācijas process	14

3.1. Mierizlīgums

Saskaņā ar likuma "Par uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību maksātnespēju" 1. panta 13. punktā ietverto terminu skaidrojumu mierizlīgums maksātnespējas procesā ir "maksātnespējas stāvokļa risinājums, kas izpaužas kā vienošanās starp kreditoriem un parādnieku par parādnieka saistību izpildi šajā likumā paredzētajos gadījumos un kārtībā". No skaidrojuma burtiskās izpratnes izriet, ka mierizlīgums, pirmkārt, ir vienošanās kreditoru un parādnieka starpā (citiem vārdiem, līgums), kas, otrkārt, vērsts uz maksātnespējīgā parādnieka saistību izpildes kārtības noteikšanu atbilstoši Maksātnespējas likuma noteikumiem. [2]

Laika posmā no maksātnespējas pieteikuma iesniegšanas dienas līdz parādnieka pasludināšanai par maksātnespējīgu teorētiski iespējama parādnieka un kreditoru (kreditoru grupas vai atsevišķa kreditora) vienošanās par pilnīgu vai daļēju parāda atlaidumu (t.sk. saistības izpildījuma termiņa atlikšanu), taču šajā gadījumā nevar būt runa par mierizlīgumu maksātnespējas procesā (kaut arī process ir iesācies), Tomēr dibinātas šaubas par šādu noslēgto līgumu turpmāku spēkā esamību, kas tādējādi apliecina atcēlēja līguma un izlīguma galvenokārt teorētisku iespējamību, pamato visai plaši formulētais noteikums par to, ka "līdz ar maksātnespējas lietas ierosināšanu kreditoram ir aizliegts veikt individuālas darbības, ar kurām tiek nodarīti zaudējumi kreditoru kopuma interesēm" veiktā tiesiskā darbība ir kaitējusi.

Mierizlīguma pieļaujamība no beigu punkta viedokļa vispārīgi robežojas ar "parādnieka mantas izsoles sākumu", taču patiesībā ar to saprotama pēdējā kreditoru sapulce pirms izsoles uzsākšanas (bankrota procedūras ietvaros), ja šīs sapulces darba kārtībā ietverts jautājums par mierizlīgumu un kreditoru sapulce nobalsojusi par mierizlīguma risinājuma iespēju. Pamatojoties uz vispārīgā principa par mierizlīguma pieļaujamību visās maksātnespējas procesa stadijās "konkretizāciju", nepieciešams darināt šādu minētam vispārīgam principam pakārtotu priekšrakstu— mierizlīgums pats par sevi ir tiesisks pamats tiesai pārtraukt

1. sanāciju vai
2. bankrota procedūru (ciktāl nav uzsākta parādnieka mantas izsole).

Priekšnoteikumi mierizlīguma noslēgšanai ir parādnieka vai kreditoru piedāvājums to noslēgt un kreditoru sapulces pieņemts lēmums par mierizlīguma risinājuma iespēju. Mierizlīguma projektu, pamatojoties uz kreditoru sapulces noteiktajiem mierizlīguma noteikumiem par to, kādā apmērā un kārtībā apmierināmi katras kreditoru grupas prasījumi, izstrādā administrators un liek to priekšā kreditoru sapulcei.

Kreditoru vairākums, kas vajadzīgs mierizlīguma noslēgšanai, noteikts atkarībā no tā, vai mierizlīguma projektā paredzēts apmierināt vienīgi:

1. mazāk par pusi vai arī
2. pusi vai vairāk par pusi no nenodrošināto prasījumu kopsummas.

Pirmajā gadījumā nepieciešama kreditoru, kas pārstāv vairāk nekā 3/4 no visu balsstiesīgo kreditoru prasījumu summas, piekrišana (balsis), bet otrajā gadījumā — kreditoru, kas pārstāv vairāk nekā 2/3 no visu balsstiesīgo kreditoru prasījumu summas, piekrišana. Balsstiesības kreditoru sapulcē ir tikai nenodrošinātajiem kreditoriem, līdz ar to noslēgtais mierizlīgums nedrīkst aizskart nodrošināto kreditoru (respektīvi, to kreditoru, kuru prasījumi nodrošināti ar rokas ķīlu, komercķīlu, zemesgrāmatā vai kuģu reģistrā ierakstītu hipotēku) tiesības un ar likumu aizsargātās intereses bez viņu tiešas un nepārprotamas rakstveida piekrišanas.

Maksātnespējas likumā noteiktais kreditoru vairākums ir atkarīgs vienīgi no viņiem piederošo prasījumu summas. Vienlaicīgam klātesošo kreditoru skaitliskam vairākumam nav nozīmes, kas tādējādi nozīmē atteikšanos no klasiskā kreditoru divējādā vairākuma principa. Šāda nostāja piešķir plašākas priekšrocības tiem kreditoriem, kuru prasījumu summa ir ievērojami lielāka, ja neņem vērā noteiktos kreditorus, attiecībā uz kuru prasījumiem mierizlīguma noteikumi nav pieļaujami bez viņu rakstveida piekrišanas, kas pirmā kārtām aizsargā maksātnespējīgā parādnieka darbinieku no darba tiesiskajām attiecībām izrietošos prasījumus. No formālā viedokļa mierizlīgumu noslēdz rakstveidā un to paraksta parādnieks un viens kreditoru sapulcē ievēlēts pārstāvis.

Noslēgtais mierizlīgums attiecībā uz parādnieku un tiem kreditoriem, kuru prasījumi pakļauti mierizlīguma noteikumiem stājas spēkā pēc tam, kad to apstiprinājusi tiesa. Izskatot jautājumu par mierizlīguma apstiprināšanu, tiesai jāņem vērā, vai mierizlīgums noslēgts likumā noteiktā kārtībā un vai tā noteikumi nav pretlikumīgi. Kaut arī kritērijs mierizlīguma apstiprināšanai likumā noteikts pietiekami vispārīgi (aptverot to, vai kreditoru sapulce sasaukta likumā noteiktā kārtībā, vai par mierizlīguma risinājuma iespēju un tā noslēgšanu balsojis likumā noteiktais kreditoru vairākums utt.), paliek atklāts jautājums, vai tiesa var neapstiprināt kreditoru noslēgto mierizlīgumu ar parādnieku gadījumā, ja ar tiesas nolēmumu konstatēts tāds maksātnespējas stāvoklis, līdz kuram parādnieks ir novests apzināti (ļauņprātīgs bankrots) vai nolaidības dēļ. No vienas puses, likumā nav ietverts tiešs norādījums tiesas rīcībai šādā gadījumā (t.sk. aizliegums mierizlīguma apstiprināšanai), taču, no otras puses, tiesai jebkurā gadījumā nepieciešams izsvērt, ciklāl mierizlīgums ar parādnieku, kura maksātnespēja iestājusies kriminālsodāma bankrota rezultātā, atbilst labas

ticības principam, respektīvi, vai kreditori (bet jo sevišķi parādnieks) tādējādi nav izlietojuši sev piešķirtās tiesības pretēji likuma mērķim. Un likuma mērķis šajā gadījumā ir dibinātas uzticības izrādīšana parādniekam, “piedodot” viņam daļu viņa parādu.

Tāpat Maksātnespējas likumā tieši nav noregulēts būtisks jautājums par to, ka visiem kreditoriem, kuriem mierizlīgums ir saistošs, jābūt nodrošinātām vienlīdzīgām tiesībām. Tas nozīmētu divējādu vienlīdzību:

1. relatīvu vienlīdzību (pareizāk sakot — interešu nosacīti taisnīgu izlīdzināšanu) visu kreditoru grupu starpā, kas šajā gadījumā būs atkarīga no kreditoru vairākuma izvietojuma;

2. striktu vienlīdzību katras konkrētas kreditoru grupas atsevišķu kreditoru starpā, analogiski piemērojot likuma “Par uzņēmumu un uzņēmējiesabiedrību maksātnespēju” - 107. panta 4. punkta noteikumus par prasījumu apmierinājumu (respektīvi, attiecīgu parāda atlaidumu) proporcionāli summai, kas pienākas katram kreditoram šīs grupas ietvaros.

Nepieciešamība ievērot vienlīdzību kreditoru starpā, protams, attiecas arī uz saistības izpildījuma termiņa atlikšanu. Tādējādi tiesai, izskatot jautājumu par noslēgtā mierizlīguma apstiprināšanu, obligāti būtu jāizvērtē arī minētā vienlīdzības principa ievērošana. Vēl jāpiebilst, ka tiesai, gan pārbaudot to, vai mierizlīgums noslēgts likumā noteiktā kārtībā, gan caurlūkojot noslēgto mierizlīgumu pēc būtības, nav tiesības grozīt vai izslēgt atsevišķus mierizlīguma noteikumus. Tiesa var vai nu apstiprināt mierizlīgumu kopumā, vai arī to neapstiprināt jeb noraidīt. [2]

3.2. Sanācija

Sanācija ir visretākais no maksātnespējas risināšanas veidiem. No 01.01.1991. līdz 02.05.2007. Šo maksātnespējas risināšanas veidu pēc Uzņēmuma reģistra datiem uzņēmumiem ir izvēlēti tikai 14 reizes. Sanāciju pasākumi ir dažāda rakstura likumīgi pasākumi, kuri vērsti uz parādnieka maksātnespējas atjaunošanu, izņemot prasījuma summas samazināšana, atteikšanās no līgumsoda vai procentiem, arī nokavējuma naudas vai arī samazināšanas, kā arī saistību izpildes termiņa atlikšana. [17]

Sanācija tas ir:

1. uzņēmuma pārprofilēšanās;
2. nerentablu uzņēmumu vienību slēgšana;
3. debitoru parādu likvidēšana;
4. parādnieka īpašuma daļu likvidēšana;
5. parādnieka īpašuma daļas pārdošana;

6. parādnieka parādu saistību dzēšana ar uzņēmuma īpašnieka personīgo vai trešo personu līdzekļiem;

7. uzņēmuma pārdošana.

Pēc Latvijas likumdošanas sanāciju plānu izskata kreditoru sapulce. Kreditoru sapulce lēmumu par sanācijas piemērošanu pieņem balsojot. Lēmums par sanācijas piemērošanu ir pieņemts, ja par to nobalso vairāk nekā puse no klātesošajiem kreditoriem pēc prasījumu summas. Ja tiek pieņemts lēmums par sanācijas piemērošanu, nodrošinātie kreditori nedrīkst realizēt savas tiesības attiecībā uz parādnieka mantu, kura kalpo par nodrošinājumu viņu prasījumiem, līdz sanācijas plāna noraidīšanai, bet, ja sanācijas plāns tiek pieņemts un apstiprināts - līdz sanācijas beigām vai tās pārtraukšanai. Pēc sanācijas plāna apstiprināšanas nodrošinātie kreditori var realizēt savas tiesības attiecībā uz parādnieka ieķīlāto mantu, kura nav norādīta sanācijas plānā. Ja kreditoru sapulce noraida sanācijas piemērošanas iespēju un nav piedāvāts mierizlīgums vai piedāvātā mierizlīguma iespēja vai tā projekts ir noraidīts, kreditoru sapulce lemj par bankrota procedūras uzsākšanu. [13]

Un tikai tad, kad ir pieņemts lēmums veikt sanāciju, tad sanāciju uzņemas persona, kurš parasti ir administrators. Administratoram sanācijā ir plašas pilnvaras, un tie ir:

- ņemt pārvaldījumā visu parādnieka mantu, kā arī trešajām personām piederošo mantu, kas atrodas parādnieka valdījumā vai turējumā;

- atsavināt parādnieka mantu likumā noteiktajā kārtībā;

- likvidēt parādnieka filiāles vai pārstāvniecības;

- nodot tiesai izskatīšanai jebkuru parādnieka prasījumu pret trešajām personām;

- pārstāvēt parādnieku tiesā un administratīvajās institūcijās un uzstāties tā vārdā;

- apdrošināt parādnieka darījumus un parādnieka īpašumā esošo mantu;

- bez īpaša pilnvarojuma sastādīt un parakstīt parādnieka vārdā jebkuru dokumentu;

- iecelt amatpersonas parādnieka pārvaldes darba veikšanai un noteikt to kompetenci, pieņemt darbā un atlaist darbiniekus, arī tos, kuri pieņemti darbā pirms maksātnespējas lietas ierosināšanas;

- pieaicināt speciālistus un palīgus;

- segt administrācijas izmaksas no parādnieka līdzekļiem;

- iznomāt (izīrēt) jebkuru parādnieka mantu, kā arī nomāt (īrēt) jebkuru mantu, ja tas ir kreditoru kopuma interesēs;

- ar kreditoru sapulces piekrišanu atteikties no jebkura prasījuma vai slēgt jebkuru mierizlīgumu parādnieka vārdā attiecībā uz parādnieka prasījumiem pret trešajām personām;

- pieprasīt, lai parādnieka kapitāla daļu turētāji izpilda savas saistības attiecībā uz

uzņēmēj sabiedrības pamatkapitālu (statūtu fondu) vai citu mantu, vai iesniegt tiesā prasības par šādu saistību izpildi piespiedu kārtā;

- iesniegt pieteikumu par jebkuras tās trešās personas pasludināšanu par maksātnespējīgu, kurai ir parādu saistības pret parādnieku, un pārstāvēt parādnieka prasījumus, ja uz šā pieteikuma pamata tiek ierosināta lieta;

- mainīt parādnieka reģistrēto juridisko adresi;

- pieprasīt no valsts iestādēm maksātnespējas procesa gaitā nepieciešamo informāciju par parādnieku un tā pārstāvjiem un saņemt to;

- iesniegt kompetentās tiesību sargājošās institūcijās ziņojumus un materiālus par maksātnespējas procesa gaitā atklātajiem faktiem, kuri var būt par pamatu krimināllietas ierosināšanai;

- pārstāvēt parādnieku kriminālprocesā, ja konkrētā maksātnespējas procesa sakarā ir ierosināta krimināllieta;

- apmierināt parādnieka darbinieku, izņemot parādnieka pārvaldes institūciju un kontroles institūciju locekļus, prasības par darba samaksu, par kurām līdz maksātnespējas pasludināšanai ir stājies spēkā tiesas spriedums, un šo darbinieku prasības par darbā nodarītā kaitējuma atlīdzību sakarā ar sakropļojumu vai arodslimību visā maksātnespējas procesa laikā;

- iegūt vai aizņemties parādnieka vārdā naudas līdzekļus un ieņemt parādnieka mantu;

- nodibināt parādnieka filiāles vai pārstāvniecības;

- nodot parādnieka filiālēm vai pārstāvniecībām parādnieka mantu, uzdot tām pārņemt pilnībā vai daļēji parādnieka uzņēmējdarbību;

- iznomāt jebkuru parādnieka mantu, kā arī nomāt jebkuru mantu, ja tas ir izdevīgi parādnieka darbībai.

Sanāciju plānu var izstrādāt:

- administrators;

- kreditors vai kreditoru grupa;

- trešās personas pēc administratora pieprasījuma.[2]

Sanācijas plānā ir jābūt skaidri izklāstītiem pasākumiem, pie kādiem apstākļiem būtu atrisināma veiksmīga uzņēmuma vai uzņēmēj sabiedrības stāvokļa risinājums.

Plānā ir jābūt:

1. konkrētie pasākumi, kuri tiks veikti parādnieka maksātnespējas atjaunošanai;

2. šo pasākumu veikšanas termiņi;

3. nepieciešamie līdzekļi un to iegūšanas avoti;

4. paredzētie parādnieka maksātspējas uzlabošanās termiņi un apjoms;
5. parādnieka ieķīlātās mantas saraksts, kura ir nepieciešama sanācijas realizēšanai.

Sanācijas plāna pasākumu termiņu nosaka kreditoru sapulce. Kopējais sanācijas termiņš nedrīkst būt garāks par desmit gadiem. Kreditoru sapulces lēmumu ar sanācijas plānu, kā arī lēmumus par grozījumiem sanācijas plānā un par tā termiņa pagarināšanu administrators nosūta reģistrēšanai Uzņēmumu reģistrā. Uzņēmumu reģistra izsniegto lēmumu par minētā dokumenta reģistrāciju administrators nosūta tiesai. Sanācijas plāns, tā grozījumi un termiņa pagarinājumi, kuri nav reģistrēti Uzņēmumu reģistrā, nav spēkā. [25]

Sanācijas plānu var arī pārtraukt, ja:

1. sanācijas pasākumi nenotiek saskaņā ar sanācijas plānu;
2. sanācijas plānā paredzētajā termiņā nav sasniegta parādnieka maksātspējas uzlabošanās paredzētajā apjomā;
3. tiek konstatēts, ka sanācijas plāns nav izpildāms.

Sanācijas pārtraukšanu var lūgt nodrošinātais kreditors, kura tiesības sanācijas laikā ir ierobežotas, ja viņam netiek laikus izmaksāta sanācijas plānā noteiktā atlīdzība.

Sanācijas pārtraukšanas gadījumā kreditoru sapulce, pieņemot lēmumu par sanācijas pārtraukšanu, vienlaikus lemj par cita maksātnespējas stāvokļa risinājuma noteikšanu. [2]

3.3. Bankrots

Pretstatā sanācijai, bankrota procedūra ir vispopulārākā maksātnespējas stāvokļa risinājuma veids. Pēc Uzņēmumu reģistra datiem no 01.01.1991. līdz 02.05.2007. ir pabeigti 6928 bankrota procesi [25].

Lēmumu par bankrota procedūras uzsākšanu pieņem kreditoru sapulce balsojot. Lēmums par bankrota procedūras uzsākšanu ir pieņemts, ja par to nobalso vairāk nekā puse no klātesošajiem kreditoriem pēc prasījumu summas. Kreditoru sapulce, konstatējot, ka parādniekam nav mantas, ir tiesīga pieņemt lēmumu par bankrota procedūras pabeigšanu. Lēmums par bankrota procedūras uzsākšanu uzskatāms par pieņemtu, ja nav piedāvāta mierizlīguma vai sanācijas iespēja vai ja piedāvātā mierizlīguma vai sanācijas iespēja, mierizlīguma projekts vai sanācijas plāns ir noraidīts kreditoru sapulcē vai arī sanācija ir pārtraukta, nepieņemot citu maksātnespējas stāvokļa risinājumu. Pieņemot lēmumu par

bankrota procedūras uzsākšanu, kreditoru sapulce nosaka parādnieka mantas izsoles uzsākšanas dienu. Ja kreditoru sapulce nenobalso par bankrota procedūras uzsākšanu un nenosaka izsoles dienu, to nosaka administrators. Administrators triju dienu laikā pēc lēmuma pieņemšanas iesniedz paziņojumu par bankrota procedūras uzsākšanu un noteikto izsoles uzsākšanas dienu publicēšanai laikrakstā "Latvijas Vēstnesis" un lēmumu par bankrota procedūras uzsākšanu nosūta reģistrēšanai Uzņēmumu reģistrā. Administrators ir tiesīgs iesniegt paziņojumu par bankrota procedūras uzsākšanu un noteikto izsoles uzsākšanas dienu publicēšanai arī citos laikrakstos.

Ja noteiktajā termiņā nav iespējams uzsākt izsoli, administrators sasauca kreditoru sapulci, kas lemj par izsoles sākuma pārcelšanu. Lēmums par bankrota procedūru var tikt pieņemts jau pirmajā kreditoru sapulcē, ja patiešām ir atklāti redzams, ka uzņēmuma aktīvi nespēj segt kreditoru prasījumus un viņi nav ieinteresēti saistību izpildījuma termiņa pagarinājumam vai parāda daļas atlaidumam, kā rezultātā būtu iespējams mierizlīgums.

Bankrota procedūras pamatmērķis ir, gūstot maksimālu ienākumu no parādnieka mantas izpārdošanas, pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus. Parādnieka aktīvu izpārdošana notiek atklātās izsolēs, kuras organizē administrators, ja attiecībā uz konkrēto mantu likums nenosaka citu atsavināšanas kārtību. Ar kreditoru sapulces piekrišanu administrators atsevišķos gadījumos var izmantot citas parādnieka kustamās mantas atsavināšanas formas. Parādnieka mantas izsole notiek saskaņā ar Civillikumu un Latvijas Civilprocesa kodeksa noteikumiem, ievērojot šajā pantā noteiktos izņēmumus.

Pirmajā izsolē izsolīšana notiek ar augšupejošu soli. Izsole var notikt, ja ir ieradies vismaz viens pircējs, kas sola vairāk par izsoles sākumcenu. Ja manta izsolē netiek pārdota, turpmākajās izsolēs izsolīšana notiek ar lejupejošu soli. Pēc tam, kad vairāk solītājs par nekustamo īpašumu (nekustamā īpašuma daļu) ir samaksājis solīto cenu, administrators iesniedz tiesā pieteikumu par nekustamā īpašuma (nekustamā īpašuma daļas) izsoles akta apstiprināšanu un uz šo nekustamo īpašumu (nekustamā īpašuma daļu) attiecinātās maksātspējas atzīmes dzēšanu zemesgrāmatā.

Pārdodot parādnieka nekustamo īpašumu izsolē, minimālais izsoles izsludināšanas termiņš ir viens mēnesis.

Administrators nosaka administrācijas izmaksas un parādu segšanas kārtību un tās izskatīšanai sasauca kreditoru sapulci. Kreditoru sapulce lemj par administrācijas izmaksām un parādu segšanas kārtību, kā arī nosaka maksātspējas risinājuma termiņa beigas. No parādnieka naudas līdzekļiem, arī līdzekļiem, kas iegūti parādnieka mantas atsavināšanas rezultātā, vispirms pilnībā tiek segtas maksātspējas procesa administrācijas izmaksas. Pēc administrācijas izmaksu segšanas atlikušie līdzekļi pirmajā kārtā tiek sadalīti prioritāro

kreditoru prasījumu (tikai parādu pamatsummas bez procentiem) apmierināšanai šādās grupās:

1. darbinieku prasījumi attiecībā uz darba samaksu par pirmajiem trim mēnešiem, rēķinot no dienas, kad pārtrauktas algu izmaksas; attiecībā uz atvaļinājuma naudu un sociālajiem pabalstiem viena gada laikā pirms maksātnespējas lietas ierosināšanas;
2. maksājumi zemnieku saimniecībām, individuālajiem ražotājiem, kooperatīvām un statūsabiedrībām par pārstrādes uzņēmumiem piegādāto lauksaimniecības produkciju;
3. prasījumi par sociālā nodokļa parādu nomaksu par vienu gadu līdz maksātnespējas lietas ierosināšanai;
4. valsts prasījumi par valsts garantēto kredītu atmaksu;
5. prasījumi par citu nodokļu un nodevu parādu atmaksu, ieskaitot atlikušos sociālā nodokļa parādus, izņemot atliktos maksājumus.

Pēc pirmajā kārtā paredzēto prioritāro kreditoru prasījumu pilnīgas apmierināšanas atlikušie līdzekļi otrajā kārtā tiek sadalīti pārējo kreditoru prasījumu apmierināšanai šādās grupās:

1. pārējo kreditoru prasījumi (tikai parādu pamatsummas bez procentiem), arī to kreditoru prasījumi, kuri kreditora statusu ieguvuši pēc maksātnespējas lietas ierosināšanas un uz kuriem līdz ar to neattiecas vispārējais kreditoru prasījumu pieteikšanas termiņš. Atliktie nodokļu maksājumi, pēc maksājumu veikšanas prioritārajiem kreditoriem atlikušie darba algu parādi un citi no darba tiesiskajām attiecībām izrietoši maksājumi tiek pielīdzināti pārējo kreditoru kategorijai;
2. prasījumi par procentu maksājumiem gan prioritārajiem, gan pārējiem kreditoriem;
3. to kreditoru prasījumi, kuri savus prasījumus pieteikuši pēc noteiktā termiņa.

Katras nākamās kreditoru grupas prasījumi tiek apmierināti tikai pēc iepriekšējās kreditoru grupas prasījumu pilnīgas apmierināšanas. Ja parādnieka naudas līdzekļu nepietiek, lai pilnīgi apmierinātu visus vienas grupas kreditoru prasījumus, šie prasījumi apmierināmi proporcionāli summai, kas pienākas katram kreditoram šīs grupas ietvaros. Līdzekļi, kuri paliek pāri pēc norādīto izmaksu un parādu segšanas, tiek sadalīti parādnieka kapitāla daļu turētājiem proporcionāli katra ieguldījuma lielumam.

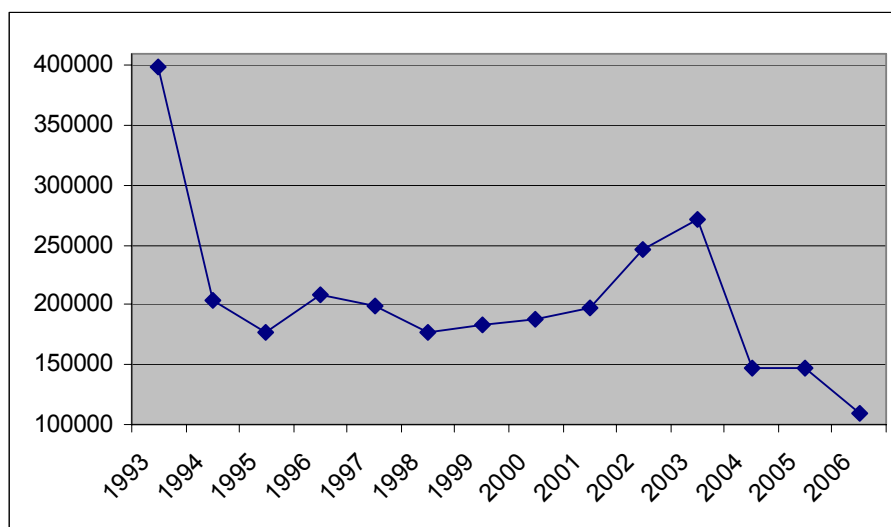
Pirms lietas izskatīšanas tiesā, par bankrota procedūras sākšanu, ļoti būtiski ir tas, ka administratoram ir nepieciešams griezties ar lūgumu Uzņēmumu Reģistrā izdarīt ierakstu reģistra par bankrota procedūras sākšanu, kas ir būtisks solis, tādējādi izvairoties no šaubām

par parādnieka publisko statusu. Administratoram ir arī par pienākumu uzlikts griezties Uzņēmuma Reģistra izdarīt ierakstu reģistra arī pēc tiesas lēmuma, par parādnieka bankrota procedūras pabeigšanu. Par bankrota procedūras pabeigšanu, ir ļoti būtiski piebilst to, ka tiesa var noslēgt bankrota procedūru vadoties vēl pēc tāda apstākļa, kā parādnieka pārstāvja un kreditora atdzinumu, ka administratora darbība ir bijusi likumam atbilstoša. Pēc šiem apstākļiem tiesa nevar būt šaubu par maksātnespējas procesa likumisku norisi [2].

4. MAKSĀTNESPĒJAS BŪTĪBA

4.1. Maksātspēja Eiropā

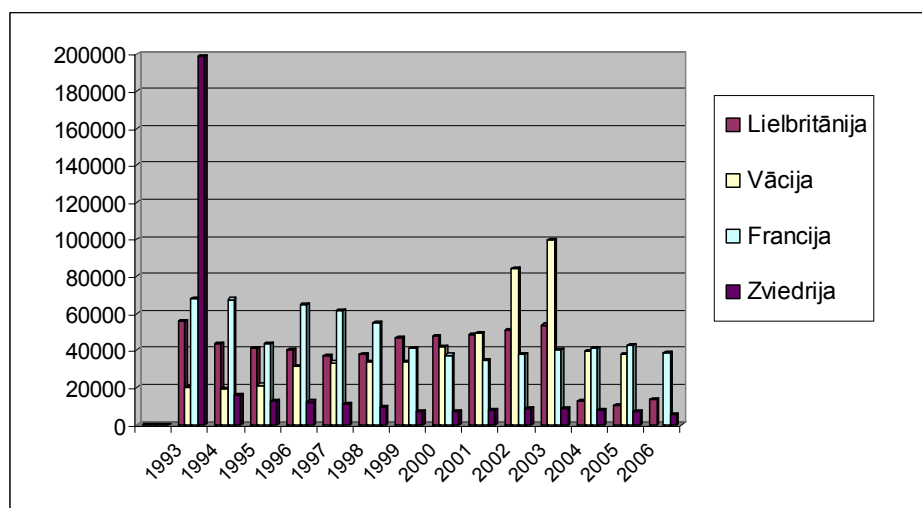
Lielākajā daļā Eiropas valstu ir vienota valūta, taču nav vienotas maksātspējas likumdošanas. Ņemot vērā, ka maksātspēja ir drauds jebkurai kompānijai, jo sevišķi tas ietekmē uzņēmumus, kas darbojas arī ārpus savas valsts robežām, jo bieži vien tas nozīmē grūti kontrolējamas izmaksas, kā arī ietekmē norēķinu sistēmu. Ņemot to vērā, Eiropas Komisija ir izstrādājusi normatīvus maksātspējas procedūrai. Mērķis nav panākt katras valsts individuālās likumdošanas izmaiņas, bet gan izveidot „robežas”, kas koordinētu legālo maksātspējas procedūru, ja tā ietekmē vairāk nekā vienu valsti, tādējādi padarot drošāku darbību kreditoriem. Turklāt tas palīdzētu novērst konkrētās valsts likumdošanas priekšrocības maksātspējas lietā, attiecībā pret procesā iesaistīto citu valsti. Ja maksātspējas process aptvers vairākas valstis, tiesa notiks tajā valstī, kur ir maksātspējīgā uzņēmuma galvenais birojs un to regulēs attiecīgās valsts likumdošana. Papildus maksātspējas lieta var tikt ierosināta arī tajās valstīs, kur uzņēmumam ir filiāles, pārstāvniecības. Vienotu maksātspējas likumdošanu pašreiz vēl nav paredzēts izveidot, aizbildinoties ar to, ka katrā atsevišķā valstī ir pārāk dažādi likumi. Tomēr vienu kopēju iezīmi visu valstu likumdošanā var atrast un tā ir pārlietu liela kreditoru ietekme uz uzņēmumu, kas traucē tam veiksmīgi atveseļoties, jo kā zināms kreditori pirmā kārtām ir ieinteresēti saņemt atpakaļ savus līdzekļus. Pārāk liela piepūle tiek veltīta tam, lai atrastu vainīgo, nevis lai atveseļotu uzņēmumu.

4.1.att. Maksātspējas pieteikumu skaits Eiropas valstīs (1993.g.-2006.g.)

Maksātnespēja no tirgus izspiež ne tikai mazos uzņēmējus, bet bieži vien arī lielas un it kā stabilas kompānijas. 2001.gadā Eiropa piedzīvoja vairākas lielu kompāniju maksātnespējas. Daļu no tām ietekmēja vispasaules ekonomikas satricinājums pēc 11.septembra notikumiem ASV, jo sevišķi tas attiecināms uz aviokompānijām. Pamatā lielu kompāniju maksātnespēja nav saistīta ar katra uzņēmuma individuālo maksātspēju, bet gan ar ietekmi uz visu ekonomiku kopumā, līdz ar to šīs kompānijas būtiski ir pakļautas valsts politikai, kas bieži vien var izraisīt negatīvu ietekmi. Kā lielāko 2001.gada maksātnespēju šajā sakarā var minēt kompāniju Swissair, kas nodrošināja darba vietas 70.000 strādājošo. Starp lielākajām maksātnespējā parādījās arī kompānijas, kas darbojušās komerciālajā nozarē, mazumtirgotāji, u.c.

Lielākais maksātnespējas gadījumu skaits Eiropa valstīs ir Francijā, Lielbritānijā, Vācijā un Zviedrijā (2.pielikums), bet tas nevar vērtēt, kā lielākas maksātnespējas valstis Eiropā, tāpēc, ka tas ir valstis ar lielo uzņēmumu skaitu. [15,41-42]; [6], [7], [8], [9]

4.2.att. Lielākais maksātnespējas pieteikumu skaits Eiropas valstīs no 1993.gada līdz 2006.gadam

Piemēram, strauja ekonomikas attīstība Skandināvijas valstīs no 1993.-1995.gadam saistās ar maksātnespējas uzņēmumu skaita samazinājos.

Vācijā sakarā ar Vācijas apvienošanos no 1980-1996. gadam vērojama maksātnespējīgo uzņēmumu skaita palielināšanās. Arī maksātnespējīgo, dibināto un likvidēto uzņēmumu skaits šajā valstī turpina augt. [15, 40-42]

Vel uz maksātnespēju Eiropā ietekmēja Eiro ieviešana, kas pasliktināja uzņēmumu stāvokli, 1999.gada 1. janvāris.

4.2. Maksātspēja Latvijā

Katru dienu Latvijas Uzņēmumu Reģistrā tiek saņemti pieteikumi par jaunu uzņēmumu, uzņēmēj sabiedrību dibināšanu. Jaunie dibinātāji parasti cer uz veiksmīgu biznesa attīstību un peļņu. Tas ir būtībā pareizi, jo bez pozitīva skata uz nākotni veiksmīga biznesa veidošana nav iespējama.

Latvijā no 01.01.1999. līdz 30.04.2007. gadam reģistrēti 215.265 uzņēmumi, no tiem 153.825 ir tādi, kas darbojas, vai darbojas formāli. (4.1.tabula) [19]

4.1..tabula

**LR UR reģistrēto un reģistrēto uzņēmumu skaits Latvijā
laika periodā 1991.g.- 30.04.2007.g.**

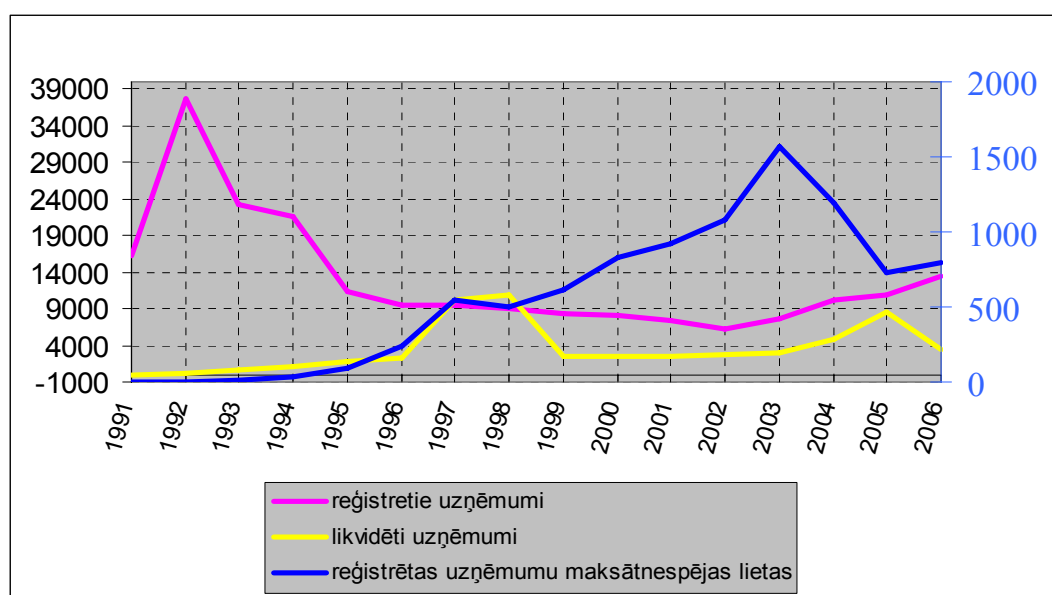
Gads	Reģistrēti	Likvidēti
1991	16,317	29
1992	37,671	214
1993	23,147	557
1994	21,502	1,189
1995	11,317	1,903
1996	9,491	2,297
1997	9,468	10,279
1998	8,904	10,899
1999	8,210	2,440
2000	8,005	2,571
2001	7,376	2,466
2002	6,270	2,764
2003	7,685	2,984
2004	10,221	4,838
2005	11,009	8,644
2006	13,500	3,376
2007	5,172	3,990
Kopā	215265	61440

Apskatot statistikas datus par Latvijā reģistrētajām uzņēmēj sabiedrībām, ļoti labi var redzēt, ka jauno uzņēmēju skaits ir būtiski samazinājies kopš ļoti ievērojamā reģistrēto

uzņēmumu skaita no 1991.gada līdz 1994.gadam. Tomēr kopš 1999.gada reģistrēto uzņēmumu skaitam ir tendence samazināties. To varu izskaidrot ar to, ka mūsdienu ekonomikas apstākļos, jaunu biznesu uzsākt ir visai grūti. Ir liela konkurence, un līdz ar to ir nepieciešams nopietns starta kapitāls, lai varētu attīstīt biznesu. Turklāt lielākā daļa nozaru jau ir piesātinātas, savukārt, lai attīstītu kaut ko jaunu būs nepieciešami ļoti lieli līdzekļi efektīvai reklāmai, kā arī neizmērojamas pārliecināšanas spējas.

Pēc Latvijas pievienošanai ES 2004.gadā, ir redzams palielinājums reģistrētos un arī likvidētos uzņēmumos.

Pēc „Krievijas krīzes” 1998.gada ir redzama palielinājuma tendence reģistrētos uzņēmumu maksātnespējas lietās.

4.3.att. Reģistrēto uzņēmumu attiecība pret reģistrētajām maksātnespējas un likvidētajām Latvijā (1991.g.-2006.g.)

Statistiskās dati par ik gadu reģistrēto uzņēmumu maksātnespējas lietu skaitu un uzņēmumu sadalījumu pa uzņēmējdarbības formām, liecina, ka līdz 03.05.2007.gadam ir reģistrēti 10421 uzņēmumu maksātnespējas lietas.

Vislielākie skaitli ir Sabiedrības ar ierobežotu atbildību – 8177 lietas, Individuālie uzņēmumi – 997 lietas, Akciju sabiedrības – 381 lietas, Zemnieku saimniecības – 353 lietas, Valsts uzņēmumi – 147 lietas, Kooperatīvās sabiedrības – 129 lietas, Paju sabiedrības – 103 lietas.[1.pielikums]

Daudzi no šiem uzņēmumiem attīstās sekmīgi, bet daži tomēr nē. Par iemeslu tam var būt visdažādākie apstākļi – zināšanu trūkums, kompetentu darbinieku trūkums, pārlietu spēcīgā konkurence. Nodibinātais uzņēmums nevar darboties un pastāvēt pilnīgā izolācijā no

citiem uzņēmējdarbības subjektiem. Tāpēc tirgus ekonomika nevar efektīvi funkcionēt bez likumdošanas aktiem, kas aizsargātu visas tautsaimniecības, atsevišķu uzņēmumu un pilsoņu ekonomisko stabilitāti no neefektīvi strādājošiem uzņēmumiem, kuri sistemātiski nepilda savas saistības pret citiem partneriem.

Līdz ar to brīdis, kad nākas konstatēt uzņēmuma faktisko maksātspēju, nevar tikt izslēgts. Daži uzņēmumi vienkārši pārtrauc saimniecisko darbību, iespējams nodibina jaunu uzņēmumu. Tomēr tas nav tik viegli atrisināms, jo finansiāli neveiksmīgais uzņēmums turpina formāli pastāvēt līdz brīdim, kad tas tiek izslēgts no Uzņēmumu Reģistra. Lai nonāktu līdz šai stadijai, bieži vien ir jāiziet cauri grūtajam un sarežģītajam maksātspējas procesam, kas aizved pie uzņēmuma likvidācijas, vai arī jāmēģina uzņēmumu atveseļot.

SIA "Lursoft" (Lursoft) sadarbība ar Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru (UR) veicis pētījumu, kura analizētā komercdarbības radītāju statistika par 2007.gada pirmajiem 4 mēnešiem un izvērtētas ekonomiskas attīstības tendences. Visi pētījuma norādītie statistikas dati fiksēti 2007.gada 2.maija. Pētījuma konstatēts, ka šī gada pirmajos 4 mēnešos valsti turpinās straujš vairāku komercdarbības aktivitātes radītāju pieaugums. Šajā periodā ir reģistrētas 5146 jaunas komercsabiedrības un uzņēmumi, un tas ir augstākais radītājs pēdējo 13 gadu laikā. Līdz ar to pirmajos 4 mēnešos ir reģistrēti par 17.76% vairāk jaunu komersantu, ka pagājušā gadā tāda paša periodā. Lursoft pētījuma arī konstatēts, ka pirmo reizi pēdējo gadu laikā par 19,3% ir palielinājies maksātspējīgo uzņēmumu pieteikumu skaits 4 mēnešu periodā, t.i. reģistrēti 461 maksātspējas pieteikumi (2006.gada līdzīga perioda - 386).[27]

4.3. Maksātspējas cēloņi

Darbības uzsākšanai uzņēmējs avansē nākotnes ražošanu. Avansēšana notiek statūtkapitāla, īpašumu vai naudas līdzekļu – radīšanas veidā. Turklāt ražošanā avansētie līdzekļi jāatgriež statūtkapitālā no radītās produkcijas realizācijā iegūtajiem līdzekļiem.

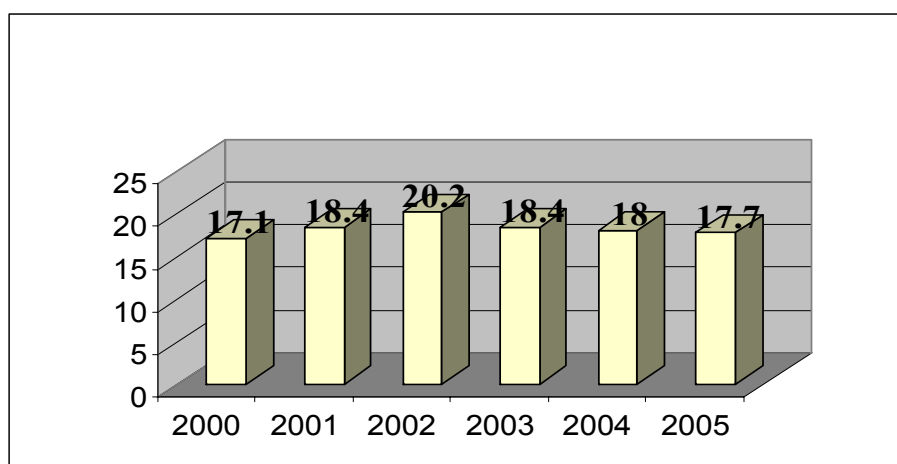
Avansētā kapitāla vērtība pastāvīgi pastāv nemainīga uz amortizācijas atskaitījumu rēķina. Tā kā investīcijas pa lielākais daļai ir aizņēmuma līdzekļi, tie nozīmē, ka uzņēmums nonācis ārējās parādsaistībās. Ja uzņēmums nespēj nodrošināt efektīvu ražošanas procesu, lai atpelnītu ieguldītos līdzekļus, pastāv reāla varbūtība nonākt līdz maksātspējas stāvoklim.[12]

Ir pietiekoši daudz dažādu iemeslu, kas potenciāli var novest uzņēmumu pie reālas maksātspējas. Var minēt vairākus iemeslus, kas izraisa uzņēmējdarbības riska līmeņa paaugstināšanos, zaudējumu rašanos un finansiālo krīzi. Ievērojamākie no tiem būtu:

- dabas stihijas, katastrofas un ugunsnelaimes. No šī riska faktora nevar būt pasargāts neviens, taču ar to var samērā viegli cīnīties, laicīgi pieņemot varbūtību par šādu apstākļu iestāšanos un attiecīgi veicot īpašumu apdrošināšanu;

- neparedzētas politiskas situācijas, kuru dēļ mainās likumi. Valsts politikas izmaiņas jo sevišķi ietekmē lielās kompānijas, kuru ietekme ir būtiska ne tikai konkrētajā tirgus segmentā, bet arī valstī kopumā;

- darījuma partneru un pašu uzņēmēju negodīga rīcība. Diemžēl mūsdienu biznesa vidē ir pietiekami daudz negodīgu spēlētāju, lai gandrīz vai katrs no uzņēmējiem sajustu to ietekmi. Nesamaksāti rēķini, negodīga konkurence un daudzi citi nelabvēlīgi faktori var būtiski ietekmēt uzņēmuma stabilitāti.

4.4.att. Vidējie maksājumu kavējumi Latvija 2000.g.-2005.g. dienas pēc noteikta maksājumu termiņa

LR Centrālās Statistikas pārvaldes pētījumos, kā arī uzņēmumu vadītāju paustajos viedokļos masu medijos par uzņēmējdarbības problēmām un maksātnespēju iemesliem, maksājumu kavējumi ieņem minimālu lomu. Tomēr, ievērojamā daļā gadījumu tieši klientu nesamaksātās naudas pietrūkst, lai firma spētu nokārtot savas saistības pret kreditoriem un izvairītos no maksātnespējas.

Šādu apkārtējo apstākļu dēļ lielākā daļa Latvijas uzņēmumu, kuru darbību apdraud „bezcerīgie” kredīti, ir izstrādājušas savu kredītpolitiku un pārbauda potenciālos klientus, lai minimizētu norakstāmo parādu summu.

Jebkurš kavēts maksājums nedrīkst tikt atstāts novārtā, gaidot brīdi, kad debitoram labpatiksies to samaksāt – pie šāda secinājuma šodien ir nonākuši gandrīz visi uzņēmumi. Pirmkārt, jebkura firma vēlas iegūt savā rīcībā pēc iespējas vairāk naudas līdzekļu, lai no apgrozības gūtu peļņu. Un jo labi to var izdarīt, izmantojot praktiski bezprocentu kredītu no

sava piegādātāja. Otrkārt, ja debitoram ir radušās finansiālas problēmas un tas ir tuvu maksātnespējai, ir maksimāli ātri jācenšas iekasēt naudu, kamēr parādniekam vēl ir kaut kādi līdzekļi.

Pēc 4.4. attēla ir redzams, ka lielāko vidējo maksājumu kavējumi ir 2202.gadā – 20.2 dienas.

- uzņēmēja bezatbildība un kompetences trūkums. Lai veiksmīgi attīstītu biznesu un sekmīgi darbotos šajā jomā ir jābūt izglītotai uzņēmuma vadībai, ar skatu „vienu soli uz priekšu”. Nespēja analizēt uzņēmuma finansiālo situāciju un līdz ar to turpinot pieļaut virkni iepriekšējo kļūdu, uzņēmumu pēc kāda laika var novest pie ļoti nopietnām finansiālām grūtībām.

Iekšējie faktori.

Lai arī kādi būtu ietekmējošie faktori no apkārtējās vides, galvenos finansiālās krīzes cēloņus jāmeklē pašā uzņēmumā. Tā var būt nepareiza debitoru politika, nepārdomāta stratēģija, nepietiekama mārketinga aktivitāte un daudz citi iemesli, kas izriet tieši no uzņēmuma funkcionēšanas.

Vēl pieminams būtisks krīzes faktors ir nepietiekamas uzņēmēja spējas vadīt uzņēmumu un organizēt darbu tā, lai laikā tiktu risināti jautājumi: ko, cik un kā ražot. Neefektīva vadīšana, operatīvā trūkums, nepietiekama atgriezeniskā saikne ar darbiniekiem arī var uzņēmumu novest līdz maksātnespējai.

Par organizācijas efektivitāti atbild vadītājs

Jaunā situācija darba tirgū ir sajaukusi visas uzņēmēju «kārtis» un liek pārvērtēt arī vadības darbu.

Par metodēm, kā vadību padarīt efektīvāku, Db un Latvijas Biznesa konsultantu asociācijas rīkotajā diskusijā runāja SIA Selecta (biroju kafijas automātu serviss, 14 darbinieki) rīkotājdirektors Andrejs Fjodorovs, SIA Kolorīts (elektromateriālu tirdzniecība, 90 darbinieki) valdes priekšsēdētājs Aleksandrs Smertjevs un konsultāciju kompānijas Ars—inteks valdes priekšsēdētājs Jurijs Samsonovs.

Daži uzņēmēji, tikai saskaroties ar pārmaiņām darba tirgū, ir sākuši saprast, ka galvenā mūsdienu uzņēmuma vērtība ir cilvēki, novērojis J. Samsonovs. Diskusijas dalībnieki atzīst, ka cilvēkresursu deficīts ir saistīts ar atvērto darba tirgu — nepieciešamību konkurēt ar darba devējiem rietumos. «Galvenais aizbraukšanas iemesls acīmredzami ir augstāka samaksa. Savukārt augstāka samaksa ir iespējama tad, ja ir augstāka darba efektivitāte,» spriež J. Samsonovs.

Pārdošanas efektivitāte uz vienu cilvēku rietumu kompānijās ir krietni augstāka nekā pie mums, atzīst A. Smertjevs, šo atšķirību saistot ar rietumu uzņēmumu lielo pieredzi. Savukārt A. Fjodorovs norāda uz atšķirīgo darba kultūru.

Vai jādzenas pakal lēnājiem?

«Kopš pārmaiņas biznesa vidē globālā mērogā kļuvušas biežākas un ātrākas, bet biznesa pasaule — sarežģītāka, arī attīstītajās valstīs neparasti liels skaits uzņēmumu saskaras ar vienām un tām pašām problēmām — izaugsmes palēnināšanos, rentabilitātes samazināšanos, tirgus daļas zaudēšanu cīņā ar jauniem konkurentiem,» pauž Ars—inteks vadītājs, uzdodot jautājumu, vai ir jādzenas pakal tiem, kuri šobrīd palēninājuši savu attīstību?

«Tādā gadījumā būtu jāredz attīstības tendences, un jāvirzās uz to punktu, kurp virzās attīstīto valstu tirgus, jo pagaidām mēs spēlējam pēc viņu noteikumiem,» uzskata A. Fjodorovs. «Tomēr pēc laika var izrādīties, ka spēles noteikumi atkal ir mainījušies,» oponē J. Samsonovs.

«Mēs izmantojam visu to labāko, ko pašreizējā brīdī varam paņemt no attīstītajām valstīm. Mēs nedzenamies tām pakal. Vienkārši paņemt rietumu kompāniju pieredzi un pielietot mūsu tirgū ir absolūti neiespējami,» saka Selecta vadītājs.

«Prakse ir pierādījusi, ka, piemēram, japāņu metodes citur nav iedzīvojušās, izņemot gadījumus, kad citās valstīs izveidotas japāņu kompānijas, kurās pilnībā tiek pieņemta japāņu kultūra. Visos citos gadījumos notiek adaptācija,» piekrīt J. Samsonovs.

A. Smertjevs atzīst, ka nevar par pamatu ņemt tikai vecās zināšanas. «Pat matemātikā parādās kaut kas jauns. Domāju, ka jāņem vislabākais, taču tas periodiski ir jāpārskata.»

Lai neatbildētu viens pats

Jābūt kritiskai attieksmei pret notiekošo, pat ja tas rada ārēji labklājību iespaidu, uzskata J. Samsonovs. «Daudzi uzņēmumi izskatās sekmīgi, taču nevar zināt, kas ar tiem notiks pēc dienas vai divām. Tipiski piemēri ir Enron afēra vai Berings bankas bankrots. Pirmajā acu uzmetienā tās bija absolūti labklājības, gigantiskas kompānijas ar miljardus lieliem aktīviem, un pēkšņi tās īsā laikā vienkārši sabruka. Kāpēc? Ne vairāk, ne mazāk kā cilvēciskā faktora dēļ — prasmes vai neprasmes pārvaldīt, ielikt īstos cilvēkus īstajās vietās.»

Par organizācijas efektivitāti atbild vadītājs, ir pārliecināts A. Fjodorovs. Vai nevarētu tomēr teikt, ka atbildīga ir visa vadības sistēma, t.i., visi menedžeri uzņēmumā? «Ja vadītājs ir izaudzīnājis un apmācījis sava uzņēmuma menedžerus tā, lai viņu pieeja vadībai būtu tāda pati kā viņam, tad var teikt, ka atbildība izplatās arī uz citiem,» saka A. Fjodorovs.

Par vadītāja prioritāro uzdevumu būtu jāklūst vadības sistēmas izveidošanai, lai atbildīgs par uzņēmumu nebūtu viņš viens pats, bet vesela vadības komanda, uzskata konsultants.

Vadītājam nav jānodarbojas ar ikdienas problēmu risināšanu, bet jābūt nedaudz priekšā uzņēmuma virzībai, piekrīt A. Fjodorovs. «Rutinā tiešām var arī nepamanīt pats savas kļūdas. Strādāt 24 stundas diennaktī ir bezjēdzīgi.»

Problēmas risina, kur tās rodas

«Mūsu uzņēmumā ir noteikta struktūra un katra pienākumi ir aprakstīti, tomēr gadās, protams, ka nākas izlemt citu vietā,» stāsta SIA Kolorīts vadītājs. «Lai gan šī struktūra pastāv jau trīs ārpus gadus, gadās, ka pie manis nāk ar jautājumiem, par kuriem atbild cits vadītājs. Vienmēr jau es uzreiz neraidu cilvēku prom, nākas kaut ko risināt, lai gan vispār cenšamies šo struktūru ievērot.»

«Mēs arī cenšamies, lai problēmas tiktu risinātas tajā līmenī, kurā tās ir radušās. Lai nebūtu tā, ka darbinieki stāv rindā pie vadītāja ar risināmām problēmām,» saka A. Fjodorovs. «Salīdzinot to, kā darbs ritēja pirms gada un kā tas notiek tagad, pārmaiņas ir diezgan lielas. Tas gan ir saistīts ar uzņēmuma paplašināšanos — jaunu darbinieku pieņemšanu, darba apjoma palielināšanos, bet es redzu arī, ka cilvēki sākuši atbildīgāk izturēties pret saviem uzdevumiem un problēmu, kuru risināšanā man jāpiedalās, kļūst aizvien mazāk. Tieši tāds bija ielānotais uzdevums.»

«Mūsu uzņēmumā darbinieki strādā vidēji piecus gadus. Visi zina, ar ko kurš nodarbojas, taču diemžēl izrādījās, ka daļa strādā pa jaunam, bet citi vēl cenšas darboties vecajās slīdēs. Līdz ar to daļa darbinieku nestrādā pietiekami efektīvi,» pieredzē dalās A. Smertjevs.

Kas traucē dot pilnvaras?

A. Fjodorovs uzskata, ka uzņēmums strādā tā, kā strādā tā vadītājs. «Tas ir vieglāk panākams tad, ja visi firmas darbinieki atrodas vienkopus, nevis dažādās pilsētās,» iebilst A. Smertjevs.

Attālumam liek decentralizēt vadības sistēmu, saka J. Samsonovs. «Darbinieki vairs nevar jebkurā brīdī ieskriet vadītāja kabinetā. Kad cilvēki rada kibernetiskas vadības sistēmas, tad viņi saprot, ka ir centrālais procesors, bet ir arī mikroprocesori, kas pieņem daļu no lēmumiem. Teorētiski tam pašam būtu jāattiecas uz cilvēciskām sistēmām — vadītājs darbojas kā centrālais procesors, risinot savu uzdevumus, bet perifērijā tiek risināti savi, un dažos gadījumos pastāv vēl arī daudzi starpposmi.»

J. Samsonovs uzskata, ka daļā gadījumu dot pietiekami lielas pilnvaras vidējā līmeņa vadītājiem traucē augstākā vadītāja bažas par konkurenci vai arī vēlme paturēt viņu savā tuvumā kā labu izpildītāju. Bieži vadītāji domā, ka paši var izdarīt labāk nekā viņu padotais, piebilst A. Smertjevs.

«Vienīgais variants uzzināt, kā rīkosies viens vai otrs darbinieks situācijā, kad viņam būs izvēles brīvība, ir dot viņam šo izvēles brīvību,» domā A. Fjodorovs. «Ļaut darbiniekam pastrādāt līdzās vadītājam un pavērot, pacensties saprast, kā un ko viņš darīs. Sākumā uzdodot kaut ko nelielu, pakāpeniski nonākt pie svarīgākām lietām.»

Testi — noteiktam mērķim

Kopš 20. gadsimta vidus darbinieku novērtēšanai uzņēmumos plaši tiek izmantoti arī visdažādākie testi. Selecta psiholoģiskie testi tiek izmantoti tikai pārdevēju atlasei. «Pārdevējam jāpiemīt noteiktai iekšējai enerģētikai un spējai pārvarēt pastāvīgus atteikumus. Šajā gadījumā psiholoģiskie testi palīdz atvieglot pārdevēja meklēšanu, lai atsijātu tos, kuri pēc savām personīgajām īpašības nevar būt pārdevēji. Mēs arī esam formulējuši sev vēlamo kandidāta profilu.» «Pārdošanas projektu vadītāju meklēšanu uzticam personālatlases uzņēmumiem. Ir bijis arī tāds gadījums, kad testa rezultāti bija ļoti labi, taču personiskā intervijā atklājās, ka cilvēka morāles principi neatbilst tam, ko mēs vēlētos. Citus menedžerus, struktūrvienību vadītājus tādā veidā pagaidām neesam atlasījuši, iztiekam ar esošajiem kadriem,» stāsta A. Smertjevs. Psiholoģiskie testi lielākoties nosaka to, kāds būs cilvēks divpusējā saskarsmē ar otru cilvēku, norāda J. Samsonovs. «Taču, ņemot vērā cilvēka iekšējās uzbūves daudzveidību, mēģinājumi to izskaidrot un izmantot iegūtās zināšanas vadības risinājumos parasti beidzas ar izgāšanos. Varbūt iespējams pietiekami dziļi izprast viena cilvēka īpatnības, taču organizācijās to ir desmiti vai simti, un katram ir sava iekšējā pasaule.»

Galvenais — atbildīga pozīcija

«Psihologi ir sen noteikuši, ka personībai piemīt kaut kas tāds, kas dod spēju pārvaldīt ne tikai savu raksturu, talantus un lomas, bet arī savas vēlmes un nozīmes, turklāt tas nepiemīt visiem cilvēkiem. Viens cilvēks ir spējīgs pārvaldīt savu temperamentu, savaldīt savas emocijas, bet cits nav. Šo faktoru psihologi ir nosaukuši par personību balstošo «skeletonu». Tas nosaka cilvēka uzvedību jebkurā situācijā, neatkarīgi no viņa rakstura un motīviem. Šo faktoru var noteikt, izmantojot pozicionēšanas diagnostiku,» stāsta J. Samsonovs.

Es savam uzņēmumam vēlētos piesaistīt un noturēt tādus cilvēkus — vienalga, vadītājus vai izpildītājus, — kuri ir spējīgi atbildēt par savu rīcību, uzsver A. Fjodorovs. «Veiksmīgi vadītāji ir ļoti dažādi — kāds ir lēnīgs un noslēgts, cits impulsīvs un atvērts, taču viņiem visiem business veicas ļoti labi, tātad ir kaut kas, kas viņus apvieno. Es nonācu pie secinājuma, ka viņus apvieno atbildība par savu rīcību, atbildība par citiem. Viņi ir arī spējīgi šo īpašību ieaudzināt citos un veidot komandu.»[21]

Ir saprotams, ka vadītājam ir jāatbild par uzņēmuma efektīvu darbību. Diezgan bieži ir dzirdams, ka vadības vainas dēļ uzņēmums ir bankrotējis. Tā ir vaina vadības nekompetences un negodīgas dēļ.

Aizņemtā kapitāls. Augsts aizņemtā kapitāla īpatsvars uzņēmuma kapitālā rada ievērojamus draudus, ka uzņēmums varētu nespēt norēķināties ar kreditoriem. Jo augstāks ir pašu kapitāla īpatsvars kopējos aktīvos, jo mazāka ir finanšu riska pakāpe. Neapšaubāmi, tas papildus ir atkarīgs arī no uzņēmēja paša, jo ir daudz tādu kompāniju, kas ar ļoti zemu (5-10%) pašu kapitāla īpatsvaru kopējos aktīvos, organizē ražošanas procesu tik veiksmīgi, ka tiem nerodas nekādas problēmas ar saistību kārtošānu laikā.

Nepārdomāti noslēgti darījumi par materiālu, izejvielu piegādi, produkcijas noietu, partneru negodīga rīcība izraisa izmaksu pieaugumu un uzņēmuma darbības traucējumus.

Ja salīdzinām potenciālā riska faktoros dažādās uzņēmuma brieduma stadijās, tad intensīvas augšanas posmā, galvenās briesmas var radīt jau iepriekš pieminētais pārāk augstais aizņemto līdzekļu īpatsvars. Palēninātas augšanas posmā galvenie riska faktori ir apgrozāmā kapitāla pārmērīga iesaldēšana liekos ražošanas un gatavās produkcijas krājumos, debitoru parādos. Bez tam šajā stadijā kā krīzes cēloņus var minēt uzņēmuma vadīšanas elastības trūkumu, neadekvātu mārketinga darbību. Uzņēmuma darbības brieduma posmā parādās jauns papildus krīzes faktors – pamatkapitāla novecošanās, kad uzņēmuma esošās ražošanas iekārtas ir nolietojušās, amortizācijas atskaitījumu nav, pieaug izdevumi iekārtu remontam.

Ārējie faktori.

Reālā situācija rāda, ka uzņēmums nepārtraukti atrodas riska apstākļos, kas rodas ne tikai no uzņēmuma iekšējās vides, kā atspulgs neefektīvai ražošanai vai vadībai, bet arī no ārējās vides un viens no būtiskākajiem ir pieprasījuma līmenis valstī. To var ietekmēt vairāki faktori. Kā nelabvēlīgus ikvienam uzņēmumam var minēt kopējā pieprasījuma samazinājumu, aizvietotāj preču parādīšanos tirgū, modes, pircēju gaumes izmaiņas.

Turklāt vēl var nošķirt uzņēmumam radniecīgo nozaru ietekmi, kas saistīta ar piegādājamo resursu cenu izmaiņām uzņēmumam nelabvēlīgā virzienā. Uzņēmums regulāri saņem nepieciešamos materiālos resursus ražošanas nodrošināšanai no piegādātājiem, kuri, subjektīvu apsvērumu dēļ, var brīvi paaugstināt piegādājamo produktu cenu, un tas, savukārt, nelabvēlīgi ietekmē uzņēmuma konkurētspēju tirgū augstās ražošanas pašizmaksas dēļ.

Valdības fiskālā, kredītu un naudas politika ļoti ietekmē uzņēmuma finansiālo stāvokli visos dzīves cikla posmos. Ja tā ir mainīga ne tikai ilgtermiņa, bet arī īstermiņa periodā, tad uzņēmumam ir grūti izdzīvot jebkurā attīstības stadijā. Dažādu projektu ietvaros valdība atbalsta kādu noteiktu nozaru attīstību, kurām ir noteiktas prioritātes. Lielāko daļu šāds atbalsts ir zemkopības attīstībai. Subsīdijas, nodokļu atvieglojumi piesaista šai nozarei

daudzus uzņēmumus. Ja valdība šo atbalstu atsaka, uzņēmums var nonākt maksātnespējas situācijā.

Jautājums par maksātnespējīgo uzņēmumu likvidēšanu ir kļuvis aktuāls, līdz ar problēmas rašanos par uzņēmumu izslēgšanu no LR Uzņēmumu reģistra, ja uzņēmuma pamatkapitāls līdz 1998.gada 1. janvārim nebija palielināts atbilstoši LR likumdošanas noteiktajām prasībām no Ls100 līdz Ls2000. Lielai daļai no LR Uzņēmumu Reģistrā reģistrētiem uzņēmumiem ir saglabājušās saistības pret kreditoriem, bet saimnieciskā darbība tajos netiek veikta jau vairākus gadus.

Lai būtu pamats uzņēmumu, kuri nav nokārtojuši savas saistības un pārtraukuši darbību, izslēgšanai no LR Uzņēmumu Reģistra, pret tiem tiek ierosinātas maksātnespējas lietas un LR likumā "Par uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību maksātnespēju" noteiktā kārtībā jāveic to likvidācija.

Kredīti no kredītiestādēm.

Vel viena ļoti nozīmīga nākotnes problēma uzņēmumiem, kas var izraisīt uzņēmumu maksātnespējas palielinājumu, tas ir liela apmēra saņemti kredīti no kredītiestādēm.

Lielākā daļa - 24,5% - kredītu pērn izsniegti operācijām ar nekustamo īpašumu, liecina Finanšu un kapitāla tirgus komisijas apkopotie dati par 2005.g.. Kopumā operācijām ar nekustamo īpašumu izsniegti 902,688 miljoni latu, kas ir par 112,4% vairāk nekā 2004.gadā izsniegto kredītu apjoms. Otrs lielākais kredītu skaits - 19,2% - izsniegti finanšu starpniecības darījumu veikšanai. Decembrī šajā sektorā izsniegto kredītu kopskaits sasniedzis 707,541 miljonu latu. Salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu, šajā sektorā izsniegto kredītu kopsumma pieaugusi par 79,5%. Tirdzniecības nozarē izsniegto kredītu kopsumma sasniegusi 522,694 miljonus latu, kas ir par 14,2% vairāk nekā 2004.gada beigās. Apstrādes rūpniecībai izsniegto kredītu apjoms bijis 470,743 miljoni latu jeb 12,8% no kopējā kredītu apjoma. Šajā sektorā izsniegto kredītu apjoms gada laikā pieaudzis par 27,5%. Būvniecībai izsniegto kredītu kopskaits sasniedzis 311,718 miljonus latu. Salīdzinot ar 2004.gada beigām, aizdevumi šajā sektorā pieauguši par 68,7%. Transporta, glabāšanas un sakaru sektoram izsniegti kredīti 204,293 miljonu latu apmērā, kas ir par 4,4% vairāk nekā pirms gada. Nozarēm izsniegto kredītu kopējais apjoms decembra beigās sasniedzis 3,685 miljardus latu, gada laikā pieaugot par 53,3%. [22]

Latvijas banku izsniegto hipotekāro kredītu kopsumma 2006. septembra beigās sasniedza 4,696 miljardus latu, kas ir par 61,4% jeb 1,787 miljardiem latu vairāk nekā pagājušā gada beigās, liecina Latvijas Komerčbanku asociācijas apkopotie dati.[23]

Fiktīvie uzņēmumi un to ietekme uz citu uzņēmumu maksātspējas rašanos.

Ar fiktīvu uzņēmumu tiek saprasts tāds uzņēmums (uzņēmēj sabiedrība), kura formālie reģistrētie dibinātāji to nav dibinājuši vai arī izmantotas maznodrošināto iedzīvotāju pases un paraksti. Konstatēti šādi fiktīvu uzņēmumu dibināšanas veidi:

- izmantojot nozagtas pases un viltojot šo personu parakstus;
- izmantojot pazaudētas pases un viltojot šo personu parakstus;
- izmantojot viltotas pases un viltojot šo personu parakstus;
- izmantojot uz laiku citām personām iedotas pases un viltojot šo personu parakstus;
- izmantojot maznodrošināto iedzīvotāju pases un parakstus;
- izmantojot iedzīvotājus, kuri neatrodas Latvijā, vai ārvalstniekus un viltojot šo personu parakstus.

Šādā veidā nodibinātos uzņēmumus izmanto, lai nodarbotos ar krāpšanu, kontrabandu vai izdarītu citus likumpārkāpumus. Taču ir ļoti grūti atrast šo uzņēmumu patiesos īpašniekus, lai sauktu tos pie kriminālatbildības. Tagad var vienkārši pārbaudīt uzņēmumu vai viņš atrodas „melnajā sarakstā” vai ne.

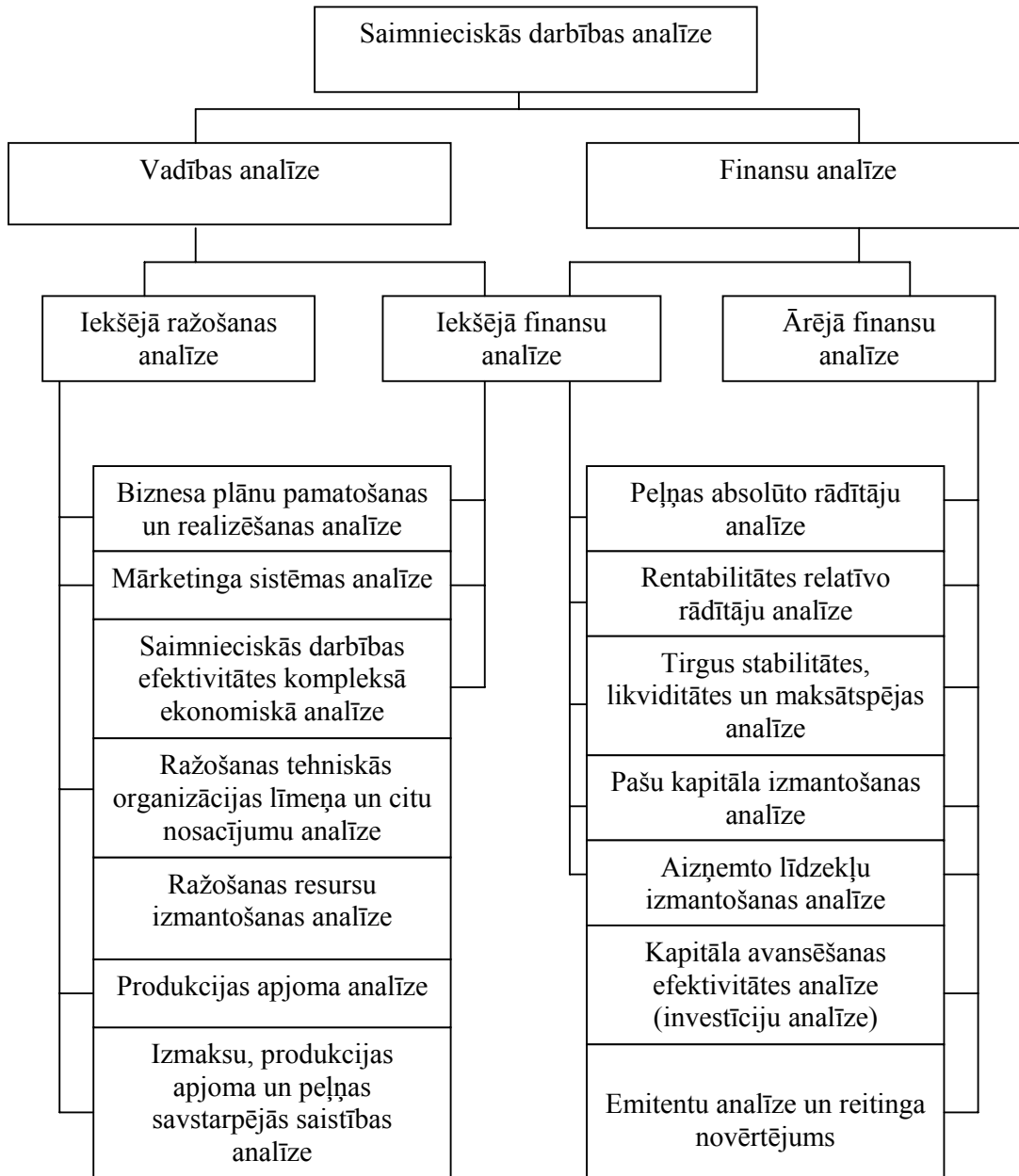
Uz 1. martu melnajā sarakstā bija 4355 uzņēmumi, kuriem bija piešķirta kāda fiktīvuma pazīme. Visvairāk — 1605 — nebija atrodami juridiskajā adresē un tos nevarējām sameklēt. Vairāk nekā 1000 kompānijas bija reģistrētas, izmantojot svešas pases un viltojot parakstus. Šajā skaitā ir arī tie uzņēmumi, kuru amatpersonas ir tā sauktie bomži. Tālāk seko uzņēmumi, kuru darbība ir pārtraukta un kuri vairāk nekā gadu nav veikuši nekādas darbības.

Šī datu bāze ir pieejama atbildīgajam "piecniekam" — Uzņēmumu reģistram, VID, Satversmes aizsardzības birojam, Valsts policijai un Statistikas pārvaldei. Man grūti teikt, kā citi izmanto šo bāzi, bet mēs to regulāri izmantojam un aktualizējam. Reģistrējot uzņēmumu, jau šodien ir iespējams ieskatīties, vai konkrētais vārds un uzvārds vai arī adrese jau iepriekš nav figurējusi apšaubāmos darījumos.

Visvairāk fiktīvo uzņēmumu — 26 procenti — darbojas mazumtirdzniecības jomā. Tad seko vairumtirdzniecība, būvniecība un kokapstrāde. [26]

5. SIA „ROJAS DELIKATESES” FINANŠU ANALĪZE UN NOVĒRTĒJUMS

Finansu analīze ir uzņēmuma saimnieciskās darbības analīzes sastāvdaļa, kura sastāv no divām savstarpēji cieši saistītām daļām: finansu un vadības analīzes (sk.5.1.att.). Šī iedalījuma pamatā ir praksē izveidojusies grāmatvedības uzskaites iedalījums finansu un vadības grāmatvedībā.

5.1.att. Saimnieciskās darbības analīzes saturs aptuvena shēma [14,252]

Finansu analīze, kura balstās tikai uz publiskajiem grāmatvedības pārskatiem SIA "ROJAS DELIKATESES", reģistrācijas numurs 41202015750. Juridiskā adrese: Talsu rajons, Rojas pagasts, Roja, Miera iela 3. Nodarbība: zvejniecība, zivju un zivju produktu pārstrāde un konservēšana, pārtikas, dzērienu un tabakas vairumtirdzniecība, zivju, vēžveidīgo un molusku mazumtirdzniecība, kravu transports ar automobiļiem. 24.04.2007. pasludināta maksātnespēja datums.

Šajā analīzē tiek izmantota ierobežota informācija, kas nesniedz vispusīgu informāciju par uzņēmuma darbību.[pielikumi 3.-8.].

Finansu analīzes konkrētu mērķu saturs ir atkarīgs no finansu analīzes subjektu uzdevuma. Finansu analīzes subjekti ir uzņēmuma darbībā ieinteresētie informācijas lietotāji. Katrs analīzes subjekts pēta informāciju, ņemot vērā savas intereses. Kapitāla īpašnieki ir ieinteresēti pārliecināties, cik efektīvi uzņēmuma vadība izmanto uzņēmuma finansu resursus. Kreditori un piegādātāji ir ieinteresēti noskaidrot, kādus kreditēšanas nosacījumus noteikt bankas vai komerciālā kredīta ņēmējiem.

Bieži vien firma kļūst par maksātnespējīgu nevis savu finansu problēmu dēļ, bet tieši no saviem negodīgiem biznesa partneriem. Pašreizēja situācija Latvijā ar katru dienu kļūst par labu uzņēmējam, jo vadība ir ieinteresēta biznesa nozares attīstīšanai, līdz ar ko gan finansu policija, gan valsts ieņēmumu dienests, gan tagad arī maksātnespējas aģentūra veic pasākumus šādas firmas noteikšanai.

Atsevišķu finansiālās informācijas lietotāju grupu veido tie analīzes subjekti, kas kaut arī nav ieinteresēti uzņēmuma darbībā, bet saskaņā ar līgumu vai likumu aizstāv īpašnieku, partneru un kreditoru intereses. Tās ir auditorfirmas, biržas, valsts institūcijas utt.

Personas, kuras interesē firmas finansiālais stāvoklis, nosacīti iedalāmas šādās grupās:

1. īpašnieki (dalībnieki, dibinātāji) un pārvaldes personāls (darbinieki, kuru pienākumos ietilpst pārvaldes funkcijas, tostarp grāmatveži);
2. valsts institūcijas, kas pārstāv galvenokārt nodokļu administrāciju;
3. kreditējošās bankas un citas finansu kreditēšanas iestādes;
4. esošie un potenciālie darījumu partneri: piegādātāji, pircēji, investori un citas juridiskas un fiziskas personas.

Īpašniekus interesējošie rādītāji

Firmas īpašnieki savus finansu resursus (naudu, mantu vai citu ieguldījumu) iegulda, lai, izveidojot un nodrošinot uzņēmējdarbības struktūras darbību, gūtu sistemātisku peļņu.

Savukārt pārvaldes personāls ir speciālisti, kurus iecēlušī dibinātāji un kuriem jāīsteno izvirzītie mērķi. Tāpēc finansiālie rādītāji dod viņiem iespēju kontrolēt firmas pašreizējo darbību un sniegt īpašniekiem pārskatu par darba efektivitāti.

Firmas īpašniekus interesē vairāki finansiālie pamatrādītāji:

1. Kapitāla ienesīgums jeb rentabilitāte

Šis rādītājs ir procentuālā attiecība starp peļņu (pirms nodokļiem) un aktīvu vērtību. Tas ļauj novērtēt, cik lielu peļņu gūst firma, rēķinot uz vienu sava īpašuma latu, un no šā līmeņa arī ir atkarīgs dividenžu lielums.

Peļņu taču nosaka galvenokārt realizācijas apjoms. Šo rādītāju veido naturālapjoms un realizācijas cena, un tas ir tieši saistīts ar firmas aktīvu vērtību un tiek saukts par aktīvu rentabilitāti, ko aprēķina, neto apgrozījumu dalot ar aktīvu vērtību.

Kapitāla rentabilitātes saistību ar peļņu un aktīvu rentabilitāti shematiski var izteikt šādi:

$$\frac{\text{Peļņa (P)}}{\text{Aktīvi (A)}} - \text{aktīvu atdeves rentabilitāte} \quad (5.1.)$$

$$2005.\text{g. } 0.006 = 3433/567951;$$

$$2004.\text{g. } 0.068 = 40974/605615;$$

$$2003.\text{g. } -0.068 = -33942/496672.$$

$$\frac{\text{Peļņa (P)}}{\text{Neto apgrozījums (NA)}} - \text{realizācijas rentabilitāte} \quad [5.2.]$$

$$2005.\text{g. } 0.004 = 3433/796370;$$

$$2004.\text{g. } 0.031 = 40974/1317396;$$

$$2003.\text{g. } -0.160 = -33942/212888.$$

$$\frac{\text{Neto apgrozījums (NA)}}{\text{Aktīvi (A)}} - \text{aktīvu aprites koeficients} \quad [5.3.]$$

$$2005.\text{g. } 1.402 = 796370/567951;$$

$$2004.\text{g. } 2.175 = 1317396/605615;$$

$$2003.\text{g. } 0.428 = 212888/496672.$$

Tādējādi:

$$\frac{P}{A} = \frac{P}{NA} \times \frac{NA}{A} \quad [5.4.]$$

kur P – peļņa (pirms nodokļiem);

A – aktīvu vērtība bilancē;

NA – neto apgrozījums (realizācija).

2005.g. $0.006=0.004*1.402$;
2004.g. $0.068=0.031*2.175$;
2003.g. $-0.068=-0.160*0.428$.

Kapitāla rentabilitāte var paaugstināties:

- a) ja nav mainījies realizācijas rentabilitāte un ir palielinājusies aktīvu vērtība sakarā ar realizācijas apjoma pieaugumu;
- b) ja nav mainījies aktīvu vērtība un ir pieaugusi realizācijas rentabilitāte.

Kapitāla rentabilitātes padziļināta analīze ir jāsaista ar firmas aktīvu struktūras novērtējumu.

2. Tīrās rentabilitātes līmenis

Tā ir attiecība starp tīro peļņu un aktīvu vērtību, kas saistīta ar iespējamo dividenžu izmaksu. Tomēr dividendes ir atkarīgas nevis no visas tīrās peļņas lieluma, bet gan no tā, cik lielu peļņas daļu nolemts novirzīt dividenžu izmaksai. Šajā sakarā īpašnieki var veidot savu dividenžu politiku.

Firmas ar stabiliem rādītājiem dividendēm var atvēlēt pastāvīgu summu. Tā var tikt palielināta vienīgi tad, ja firmai gaidāma gaiša nākotne. Turpretī, ja iespējama peļņas samazināšanās, dividendēm noteiktā summa ir jāpazemina. Dividenžu politiku var ietekmēt tiesiskie ierobežojumi, nodokļu ierobežojumi, statūtos vai citos iekšējos dokumentos ietvertie ierobežojumi, aktīvu likviditāte.

3. Dividenžu izmaksas koeficients

Tā ir attiecība starp tīro peļņu, kas izmaksāta dividendēs atbilstoši kapitāla daļu skaitam, un visu pārskata gadā gūto tīro peļņu. Jo zemāks šis koeficients, jo lielāku peļņas daļu firma var izmantot citiem mērķiem, un tādējādi ir lielākas perspektīvas nākotnē saņemt lielākas dividendes. Šādas perspektīvas nebūs, ja koeficients ir 1.

Nodokļu administrācijai nepieciešamie rādītāji

No valsts intereses pārstāvošās nodokļu administrācijas pozīcijām raugoties, tiek izmantoti rādītāji, kas ļauj spriest, vai firma saskaņā ar spēkā esošo nodokļu likumdošanu spēj norēķināties ar valsti par nodokļu saistībām. Nodokļu administrācijai nepieciešamos rādītājus iegūst ne tikai no finansu pārskata, bet arī no grāmatvedības uzskaites sistēmas.

Uz nodokļiem orientēta grāmatvedības sistēma paredz, ka grāmatvedībā uzskaitītā pārskata gada peļņa un ar nodokli apliekamā peļņa sakrīt. Pašreizējā grāmatvedības uzskaites sistēma LR un arī vairākās ārvalstīs nav orientēta uz nodokļiem. Tas nozīmē, ka grāmatvedībā aprēķinātā peļņa un ar nodokli apliekamais ienākums nesakrīt. Ar nodokli apliekamo ienākumu iegūst, saskaņā ar likumu "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" koriģējot

grāmatvedībā aprēķināto peļņu (ienākumi – izdevumi). Tādējādi firmai, vērtējot pēc bilances datiem, var būt peļņa, bet apliekamais ienākums var būt negatīvs skaitlis.

Ja nodokļi nav samaksāti laikā un pilnā apjomā, nodokļu administrāciju var interesēt informācija par naudas līdzekļu kustību (naudas plūsmas pārskats).

Kredītiestādēm nepieciešamie rādītāji

Ja firma plāno ņemt kredītu, kreditējošo banku interesē firmas maksātspēja, t.i., gatavība laikā atdot aizņemtus līdzekļus. Turklāt banka kredīta saņēmēju kontrolē visā kredīta dzēšanas laikā.

Līdzekļi parāda dzēšanai pirmā kārtām ir firmas kontā esošie naudas līdzekļi. Par potenciālu līdzekli parāda dzēšanai uzskaitāmi normāli debitora parādi, kuriem jāpārvēršas naudā. Tāpēc bankas aprēķina firmas maksātspējas rādītājus. Par maksātspējīgu tiek uzskatīta firma, kurai apgrozāmo līdzekļu summa ievērojami pārsniedz parādus. Tas nozīmē, ka firmai ir pietiekami līdzekļu visu īstermiņa saistību dzēšanai un iespēja tālāk īstenot savu darbību.

Līdztekus maksātspējai kreditējošās bankas pēc bilances datiem saskaņā ar vispārpieņemto metodi aprēķina firmas likviditātes koeficientu.

Darījumu partneriem nepieciešamie rādītāji

Firmas finansiālais stāvoklis interesē plašu šīs informācijas lietotāju loku – gan juridiskas, gan arī fiziskas personas, kurām firmas darbība ir būtiska. Piemēram, līgumattiecību partnerus interesē gan maksātspēja, gan finansiālā stabilitāte, t.i., finansiālā neatkarība, spēja manevrēt ar pašu līdzekļiem.

Firmas finansiālā stāvokļa padziļinātu analīzi var veikt informācijas lietotāju pirmā grupa – īpašnieki un pārvaldes personāls, jo viņiem ir pieejama pilnīga informācija par uzskaiti un pārskatiem. [10,5].

Pārējie lietotāji, kuriem iekšējās informācijas bāze nav pieejama, var izmantot publisko finanšu pārskatu datus. Izņēmums, protams, ir nodokļu administrācija.

Analīzes galvenais mērķis ir firmas sākotnējā finansiālā stāvokļa un tā tālākās attīstības dinamikas pareizs novērtējums.

Finansiāli ekonomiskās analīzes informācijas pamat bāze ir:

- firmas publiskais gada pārskats, kas ietver finanšu pārskatu un vadības ziņojumu par firmas attīstību, kā arī zvērināta revidenta atzinums, ja uzņēmēj sabiedrības rādītāji pārsniedz divus no likuma “Par uzņēmumu gada pārskatiem” 54. panta 2. daļā noteiktajiem kritērijiem (bilances kopsumma – Ls 100 000; neto apgrozījums – Ls 200 000 un pārskata gada vidējais darbinieku skaits – 25) [1]. Finanšu pārskats kā kopums sastāv no bilances, peļņas vai zaudējumu aprēķina, naudas plūsmas pārskata, pašu kapitāla izmaiņu pārskata un pielikuma;
- starpposmu pārskati par finansiāli saimniecisko darbību, kuri pēc vadības lēmuma var

tikt sastādīti pārskata perioda starpposmā un ir domāti firmas iekšējām vajadzībām un arī ārējiem lietotājiem – kreditējošai bankai, investoram u.c.

Starpposmu pārskati sastāv no bilances un dažiem pielikumiem, kas atspoguļo atsevišķus bilances posteņus. Starpposmu pārskati var būt mazliet neprecīzi, jo tiek sastādīti, pamatojoties tikai uz uzskaites datiem un neveicot pilnīgu inventarizāciju, kā arī neaprēķinot ar nodokli apliekamo ienākumu un uzņēmuma ienākuma nodokli;

- pašreizējās grāmatvedības uzskaites dati – dokumentācijas sistēma, sintētisko un analītisko kontu informācija. Analīzē šie dati papildina un atklāj informatīvo bāzi.

Analīzes pirmajā posmā tiek noteikts analīzes virziens vai pieeja, un, izejot no noteiktās pieejas, tiek izvēlētas analīzes metodes un sagatavota tai attiecīga informācija. Finanšu analīzes otrajā posmā tiek novērtēta uzskaites metožu un paņēmieni ietekme uz peļņas un citu finanšu rezultātu veidošanos.

Trešajā posmā tiek veikta pati analīze izmantojot sekojošas pamatmetodes:

1. absolūto rādītāju analīze (bilances lasīšana) – bilances datu izpēte: firmas aktīvu sastāva, finanšu ieguldījumu struktūras, pašu kapitāla avotu noteikšana, aizņemto līdzekļu apmēra novērtēšana. Pēc peļņas vai zaudējumu aprēķina nosaka ienākumus (neto apgrozījums), peļņas lielumu un citus rādītājus;

2. horizontālā (laika ietvaros) analīze – katras pozīcijas salīdzinājums ar iepriekšējo periodu, kas ļauj noskaidrot bilances posteņu vai to grupu izmaiņu tendences un, pamatojoties uz to, aprēķināt izaugsmes tempus;

3. vertikālā (strukturālā) analīze – tiek veikta, lai noteiktu atsevišķu pārskata posteņu īpatsvaru kopējā rādītājā (katras pozīcijas ietekmi kopējā rezultātā);

4. finansiālo (analītisko) koeficientu aprēķināšana – finansiāli ekonomiskā stāvokļa analīzes galvenā metode.

Finanšu rādītāju lietotājiem bieži vien nākas spriest par to, vai šo rādītāju lielums, to dinamika ir labvēlīga vai nelabvēlīga. Šim nolūkam literatūra iesaka trīs dažādus paņēmienus.

1. Salīdzināšana ar ideālo līmeni.

Aprēķinātos rādītājus (koeficientus) salīdzina ar šo rādītāju ideālo (vēlamo) līmeni. Piemēram, tiek atzīts, ka likviditātes starp seguma koeficienta pieņemamais līmenis varētu būt no 1 līdz 2, tādi paši ideāli līmeņi ir ieteikti arī dažiem citiem koeficientiem. Tomēr šo paņēmieni nevajadzētu idealizēt, jo nav divu absolūti vienādu uzņēmumu, katram uzņēmumam ir sava specifika, un tā ir jāņem vērā, vērtējot finanšu rādītājus. Tā, piemēram, augsts likviditātes starp seguma koeficients var būt nelabvēlīga kredīta politikas (nepamatoti lielas pircēju parādu summas) sekas, pārāk lieli vai novecojuši materiālu krājumi u.c. Citā uzņēmumā šī likviditāte var būt ievērojami zemāka, bet ja tā veidojusies racionālas kredīta

politikas iespaidā, uzņēmuma likviditāte var būt augsta. Tātad, izmantojot salīdzināšanas paņēmieni, jārikojas piesardzīgi.

2. Salīdzināšana ar iepriekšējiem periodiem.

Tā dod iespēju spriest, vai rādītāji ir uzlabojušies vai pasliktinājušies. Tāpat šāda salīdzināšana var būt derīga, prognozējot uzņēmuma attīstības tendences. Bet tā kā attīstības tempi laika ritējumā mēdz būt mainīgi, jāprognozē piesardzīgi. Šī paņēmiena trūkums ir arī tas, ka ne vienmēr pagājušo periodu līmenis ir viegli salīdzināms. Piemēram, pašu kapitāla rentabilitāte gada laikā ir paaugstinājusies no 3% līdz 5% pārskata gadā; to nevar atzīt par lielu sasniegumu, jo arī 5% rentabilitāte ir nepietiekami augsta.

3. Salīdzināšana ar nozares līmeni.

Tā dod iespēju noteikt analizējamā uzņēmuma rādītāju attiecību pret citu tās pašas nozares uzņēmuma rādītājiem. Piemēram, šīs pašas nozares uzņēmumos pašu kapitāla rentabilitāte ir vidēji 15%, tātad šī rādītāja līmenis 5% ir ievērojami zemāks nekā vidēji nozarē. Nozares līmeņa koeficientus var izmantot, lai novērtētu to dinamiku. Tā, piemēram, vispārējas ekonomiskās situācijas pasliktināšanās dēļ bruto peļņas attiecība pret neto apgrozījumu uzņēmumā ir pazeminājusies no 17% līdz 7%. Tātad analizējamā uzņēmuma stāvoklis ir ievērojami labāk piemērojies ekonomiskajai situācijai.

Izmantojot salīdzināšanu ar nozares līmeni, ir jāņem vērā trīs ierobežojumi.

1. Divi uzņēmumi var būt it kā vienādi, bet tie var būt nesalīdzināmi. Pieņemsim, ka salīdzinām divus tekstiluzņēmumus. Viena uzņēmuma galvenais darbības lauks varētu būt tekstilpreču tirdzniecība, t.i., pusfabrikātu vai gatavu produktu uzpirkšana, to apstrāde un pārdošana citiem uzņēmumiem. Otrs uzņēmums iepērk izejvielas (piemēram, kokvilnu), apstrādā to, savērpj, auž, apstrādā audumus un tos realizē. Tātad divu it kā līdzīgu uzņēmumu saimnieciskās operācijas nav salīdzināmas.

2. Lielie uzņēmumi bieži vien darbojas vairākās nozarēs, t.i., tie ir konglomerāti. Atsevišķās nozarēs rādītāji parasti ir atšķirīgi, t.i., atšķirīga rentabilitāte, riska pakāpe u.c. rādītāji. Tādos gadījumos uzņēmuma finansu pārskati nav savā starpā salīdzināmi.

3. Uzņēmumu finansu pārskatu rādītāji var būt nesalīdzināmi sakarā ar to, ka ir atšķirīgas uzskaites metodes, krājumu novērtēšanas metodes, pamatlīdzekļu nolietojuma atskaitījumu aprēķināšanas metodes, pieskaitāmo izmaksu sadales u.c. metodes. Tomēr tiek atzīts, ka salīdzināšana ar nozares līmeni ir uzņēmumu darbības vērtēšanas drošākais kritērijs.[10,5]

Finansu analīze ir augstākā līmeņa vadītāju prerogatīva. Atsevišķu vadības lēmumu, kas saistīti ar produkta cenas noteikšanu, iepērkamo materiālu partijas lielumu, iekārtu vai tehnoloģiju nomaiņu, efektivitāte vai neefektivitāte tiek novērtēta pēc uzņēmuma kopējiem

panākumiem, tā izaugsmes tempiem un konkurētspējās. Tāpēc finanšu analīzes galvenās funkcijas ir šādas:

- finansiālā stāvokļa, finansiālo rezultātu, uzņēmuma lietišķās aktivitātes objektīva novērtēšana;
- sasniegto rezultātu un finansiālā stāvokļa ietekmējošo faktoru noskaidrošana;
- pieņemamo finanšu lēmumu sagatavošana un pamatošana;
- finansiālā stāvokļa uzlabošanas rezervju noskaidrošana un mobilizēšana, visas saimnieciskās darbības efektivitātes paaugstināšana.

Analīzes struktūra nosacīti iedalāma vairākos blokos, pēc kuriem iespējams novērtēt firmas finansiāli ekonomisko stāvokli [10,5]. Tie ir:

- 1) bilances sastāvs un struktūra;
- 2) firmas finansiālā stabilitāte;
- 3) likviditāte un maksātspēja;
- 4) rentabilitāte;
- 5) darbības aktivitāte.

5.1. Bilances sastāva un struktūras analīze

Firmas finansiālā stāvokļa analīzes pirmais posms ir finanšu pārskata, galvenokārt tā pamat sastāvdaļas – bilances, lasīšana un analīze.

Bilance ir uz grāmatvedības reģistru datu pamata sastādīts pārskats, kurš atspoguļo finansiālo stāvokli noteiktā brīdī. Bilancei ir divas sastāvdaļas: aktīvs un pasīvs [12,198].

Bilance raksturo uzņēmuma stāvokli un atspoguļo uzņēmuma resursus naudas izteiksmē pēc to sastāva un izlietošanas virzieniem, no vienas puses (aktīvs), un to finansēšanas avotiem, no otras puses (pasīvs).

Bilances galvenie parametri ir sekojoši:

- uzņēmuma aktīvu kopējā vērtība;
- ilgtermiņa un īstermiņa aktīvu īpatsvars kopējā aktīvu summā;
- materiālo, nemateriālo un finansiālo ieguldījumu īpatsvars kopējā aktīvu summā.

Daži no šiem rādītājiem ir atrodami bilancē, bet daudzus citus var noteikt ar papildu aprēķinu palīdzību.

Bilances aktīvs satur ziņas par uzņēmuma rīcībā esošo līdzekļu sastāvu un izvietojumu konkrētā datumā (1. janvārī, 31. decembrī).

Aktīva sadalīšanai posteņos par pamatu tiek ņemta līdzekļu likviditātes pakāpe. Tieši pēc šīs pazīmes arī notiek aktīvu sadalīšana divās galvenajās grupās: apgrozāmie vai īstermiņa

aktīvi un neapgrozāmie vai ilgtermiņa aktīvi.

Apgrozāmie vai īstermiņa aktīvi ir līdzekļi, kuri ir izmantoti, patērēti vai pārdoti viena pārskata perioda laikā (vienā gadā).

Apgrozāmie aktīvi ir iedalīti šādās resursu grupās:

- naudas līdzekļi;
- vērtspapīri un līdzdalība kapitālos;
- debitoru parādi;
- krājumi;
- ilgtermiņa finansu ieguldījumi;
- pamatlīdzekļi;
- nemateriālie aktīvi.

Bilances pasīvs parāda uzņēmuma līdzekļu finansēšanas avotus pēc to mērķa nozīmes un dzēšanas termiņa. Sadalot pasīva posteņus pēc veidošanās avotu principa un pēc kapitāla piederības uzņēmumam, pasīvā izdala divas daļas:

- aizņemtais kapitāls;
- uzkrājumi;
- pašu kapitāls.

Sadalot posteņus pēc kapitāla lietošanas ilguma principa uzņēmumā, kapitāls iedalās:

- īstermiņa lietošanas kapitālā;
- ilgtermiņa lietošanas kapitālā.

Pie īstermiņa lietošanas kapitāla pieder uzņēmuma īstermiņa saistības, bet pie ilgtermiņa lietošanas kapitāla – ilgtermiņa aizņemtais kapitāls, pašu kapitāls, rezerves kapitāls, uzkrājumi.

Izmantojot pirmo klasifikāciju, bilances pasīvā ir divas nodaļas: aizņemtais kapitāls un pašu kapitāls. Uzņēmuma aizņemtais kapitāls atspoguļojas bilances pasīvā kā īstermiņa vai ilgtermiņa saistības. Īstermiņa saistību dzēšanas termiņš nepārsniedz vienu gadu.

Īstermiņa saistības rada šādi pasīva posteņi:

- aizņēmumi pret obligācijām;
- akcijās pārvēršamie aizņēmumi;
- aizņēmumi no kredītiestādēm;
- citi aizņēmumi;
- no pircējiem saņemtie avansi;
- parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem;

- maksājami vekseli;
- parādi radniecīgajiem uzņēmumiem;
- parādi asociētajiem uzņēmumiem;
- nodokļi un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas;
- pārējie kreditori;
- nākamo periodu ieņēmumi;
- pārskata gada dividends;
- neizmaksātās iepriekšējo gadu dividends;
- uzkrātās saistības;
- atvasinātie finanšu instrumenti.

Ilgtermiņa saistības ir tādas saistības, kuras netiks dzēstas taksācijas gadā, un dzēšanas termiņš būs garāks par vienu gadu.

Ilgtermiņa saistības ir šādas:

- aizņēmumi pret obligācijām;
- akcijās pārvēršamie aizņēmumi;
- aizņēmumi no kredītiestādēm;
- citi aizņēmumi;
- no pircējiem saņemtie avansi;
- parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem;
- maksājami vekseli;
- parādi radniecīgajiem uzņēmumiem;
- parādi asociētajiem uzņēmumiem;
- nodokļi un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas;
- pārējie kreditori;
- nākamo periodu ieņēmumi;
- pārskata gada dividends;
- neizmaksātās iepriekšējo gadu dividends.

Pašu kapitāls kā bilances pasīva daļa sastāv no šādiem posteņiem:

- pamatkapitāls (akciju kapitāls);
- akciju (daļu) emisijas uzcenojums;
- ilgtermiņa ieguldījumu pārvērtēšanas rezerve;

- finanšu instrumentu pārvērtēšanas rezerve;
- rezerves kapitāls;
- tekošā gada tīrā peļņa;
- nesadalītā peļņa.

Peļņas vai zaudējumu pārskats atspoguļo uzņēmuma ieņēmumus un izmaksas, kā arī noteikta perioda (parasti gada) laikā iegūto peļņu vai zaudējumus [12,204]. Šo aprēķinu parasti sastāda vertikālā formā, tā sākuma punkts ir produkcijas realizācijas neto apgrozījums, bet noslēguma punkts – pārskata perioda peļņa vai zaudējumi, un eventuāli arī tās sadale. Šis pārskats parāda ar nodokli apliekamās peļņas daļu un rādītājus, kuri šo daļu samazina vai palielina.

Lasot vai analizējot pārskata galvenās sastāvdaļas – bilanci un peļņas vai zaudējumu aprēķinu, iespējams gūt izpratni ne tikai par firmas statistiskajiem, bet arī dinamiskajiem rādītājiem.

Analīzi ieteicams sākt ar finanšu pārskata vizuālo novērtējumu, kurā atklājas atsevišķu posteņu formālās pazīmes un izmaiņas.

Tā, piemēram, notikušo īpašuma maiņu iespējams noteikt, salīdzinot bilances aktīva kopsummas, bet firmas sasniegtos rezultātus pārskata periodā var novērtēt, peļņas vai zaudējumu aprēķina datus salīdzinot ar iepriekšējo periodu.

Izmantojot informāciju no finanšu pārskata pielikumiem un atšifrējumiem, iespējams atrast bilances “slidenos” posteņus, kuri liecina par neapmierinošu darbu pārskata periodā un likumsakarīgi – par sliktu finansiālo stāvokli.

Par “slidenajiem” posteņiem noteikti uzskatāmi iepriekšējo gadu nesegtie zaudējumi un pārskata gada nesegtie zaudējumi, laikā nenomaksātie kredīti un aizņēmumi un nokavētie kreditor parādi, kā arī debitora parāds, jo tas ietver ne tikai normālu, bet arī neattaisnotu parādu.

Tālāk analizē pēc bilances un citu pārskata sastāvdaļu rādītājiem iespējams veikt vienkāršus aprēķinus.

Noteikt pašu *apgrozāmo līdzekļu summu*:

PK – Iie

[5.5]

kur

PK – pašu kapitāls (bilances pasīva 1. iedaļa);

Iie – ilgtermiņa ieguldījumi (bilances aktīva 1. iedaļa).

2005.g. = -210930 = 185076 - 396006;

2004.g. = -223206 = 181643 - 404849;

2003.g. = -247966 = 140669 - 388635.

Par normālu uzskatāma attiecība: PK > IIe.

Šī attiecība raksturo firmas pašu līdzekļu izmantojumu: daļa līdzekļu novirzīta ieguldījumu (pamatlīdzekļu, nemateriālo ieguldījumu, finansu ieguldījumu) iegādei, atlikusī daļa – apgrozāmo līdzekļu (preču un materiālu, krājumu, debitoru, naudas līdzekļu utt.) segšanai.

Šajā uzņēmumā šī attiecība nav ievērota, tas nozīmē, ka firmai trūkst savu apgrozāmo līdzekļu un īstermiņa saistību nokārtošanai ir nepieciešams piesaistīt īstermiņa kredītus un aizņēmumus, kas pastiprina firmas finansiālo atkarību un pasliktina finansiālo stāvokli.

Noteikt īstermiņa saistību nodrošinājumu ar apgrozāmajiem līdzekļiem:

AL – ĪK

[5.6.]

kur

AL – apgrozāmie līdzekļi (bilances aktīva 2. sadaļa);

ĪK – īstermiņa kreditori (bilances pasīva 3. iedaļas 2. daļa).

2005.g. = 140997 = 171945 - 30948;

2004.g. = -37682 = 200766 - 238448;

2003.g. = -32639 = 108037 - 140676.

Par normālu tiek uzskatīta attiecība: AL > ĪK.

Tas nozīmē, ka apgrozāmo līdzekļu summai, kas ietver ieguldījumus krājumos, naudas līdzekļus, norēķinus un citus aktīvus, jābūt lielākai par īstermiņa kreditor saistību summu.

Šī nevienādība raksturo firmas pašreizējo darbību, t.i., apgrozāmie aktīvi atrodas atbilstošā sastāvā, spēj nepārtraukti atjaunoties, un firmai ir iespēja laikus pilnībā norēķināties par kārtējām saistībām attiecībā uz preču, materiālu piegādi, pakalpojumu saņemšanu, nodokļu un citiem maksājumiem tas var attiecināt tikai uz 2005.g.

Lai firmas pašreizējo darbību neietekmētu neparedzēti apstākļi, krājumu nodrošinājumam jābūt lielākam nekā saistībām, bet šajā uzņēmumā krājumi ir mazāk ne, ka saistības.

Noteikt tīros aktīvus, kuri raksturo firmas īpašuma stāvokli:

A – AL

[5.7.]

kur

A – aktīvi (bilances kopsumma);

AL – aizņemtie līdzekļi (ilgtermiņa un īstermiņa kreditori bilances pasīvā).

2005.g. = 185076 = 567951 - 382875;

2004.g. = 181679 = 605615 - 423972;

2003.g. = 140669 = 496672 - 356003.

Par normālu tiek uzskatīta attiecība $A > AL$.

Šis rādītājs interesē kreditorus, investorus, bankas un konkurentus. Tīro aktīvu izmaiņas noteiktā periodā atspoguļo firmas reālo sasniegumus, kūra šajā uzņēmumā palielinās.

Analīzi var veikt pārskata galvenās sastāvdaļas – bilances ietvaros. Tomēr pilnīgai finanšu analīzei tās saturs ir nepietiekams.

Bilances saturs raksturojams šādi:

1. bilance atspoguļo firmas saimniecisko līdzekļu lielumu konkrētā brīdī un sniedz informāciju par to, kādi līdzekļi pieder uzņēmumam (bilances aktīvs) un kādi ir šo līdzekļu avoti (bilances pasīvs), taču pēc bilances datiem nav iespējams noteikt, kāpēc radies šāds stāvoklis;

2. grāmatvedības bilance tiek sastādīta, pamatojoties uz bilances kontu atlikumiem (saldo), tomēr katrā bilances postenī ir parādīts viena konta (piemēram, “Norēķini ar pircējiem un pasūtītājiem”) atlikums vai dažu viena veida kontu atlikumi, piemēram, konti “Norēķinu konts bankā”, “Kase”, “Pārējie naudas līdzekļi” ir apvienoti vienā bilances postenī “Naudas līdzekļi”;

3. bilances posteņu novērtējums. Visi pamatlīdzekļi un apgrozāmie līdzekļi bilancē tiek novērtēti to iegādes cenās. Taču tas var neatbilst firmas resursu reālajai tirgus cenai.

Tāpēc bilances analīze ir jāpapildina ar citiem informācijas avotiem, izveidojot analītiskas tabulas, dažādu rādītāju aprēķinus un novērtējumu dinamiku.

Lai izanalizētu firmas finansiāli ekonomisko stāvokli, pēc bilances datiem sastāda divas analītiskas tabulas (sk.9.,10.pielikumus).

Bilances aktīva analīze ļauj noteikt firmas saimnieciski finansiālās darbības pamatrādītājus – aktīvu kopsummu (bilances kopsumma), ilgtermiņa ieguldījumus un apgrozāmo līdzekļu vērtību.

Bilances aktīva vertikālā analīze parāda aktīvu struktūru, horizontālā analīze parāda aktīvu pieauguma tempus.

Veicot bilances aktīva analīzi, jāpasper sekojošie soļi:

- jāizanalizē uzņēmuma aktīvu dinamika;

- jāsalīdzina aktīvu pieauguma tempi ar produkcijas realizācijas ieņēmumu pieauguma tempiem;

- jāizanalizē atsevišķu aktīvu posteņu izmaiņas un jānovērtē to ietekme uz organizācijas finansiālo stāvokli;

- jāatzīmē “šaurās” vietas uzņēmuma aktīvu izmantošanā;

- jākonstatē, vai ir nepieciešama padziļināta analīze un par kādu laika periodu.

Firmas aktīvu finansējuma avotu vispārējā novērtējumā uzmanība jāpievērš šādu bilances datu pozīcijām:

1. pašu kapitāla vērtība;

2. aizņemtais kapitāls, t.sk.:

- ilgtermiņa aizņemtie līdzekļi

- īstermiņa aizņemtie līdzekļi (kredīti un aizņēmumi)

- pašreizējais kreditor parāds (saistības pret piegādātājiem, budžetu un citām organizācijām un personām).

Lai novērtētu bilances pasīvu, jāņem vērā notikušās bilances izmaiņas. Analītiskās bilances racionālā palielināšanās notiek, kad palielinājās pašu kapitāls, nesadalītā peļņa un rezerves kapitāls. Savukārt, šajā uzņēmumā par bilances neracionālo palielināšanos liecina kreditoru parādu, kredītu apjoma palielināšanās un aizņemto līdzekļu palielināšanās.

Bilances struktūru analīze uz 2005.gada beigām.

Aktīvs

Kopēja resursu (aktīvu) vērtība ir samazinājusies par 6.22%, kas liecina par saimnieciskas darbības lejupslīdi;

Aktīvu vērtības samazināšanās kopumā par Ls37664, notikusi šādu iekšējo izmaiņu dēļ:

- ilgtermiņa ieguldījumi samazinājusies par Ls8843, jeb 2.2%;

- apgrozījumu līdzekļi samazinājusies par Ls28821, jeb 14.4%. Tas izraisīja: gatavi ražojumi un preces samazinājums un kā arī debitoru samazinājums.

Pasīvs

Kopējas resursu vērtība, pārskatā periodā samazinājusies par 6.2%.

Aktīvi kļuvusi mazāki sakarā ar ilgtermiņa kreditor saistību sarukšanu par Ls105597, jeb 56.9%.

Apgrozījumu līdzekļu finansēšanas pieaugums ir uz īstermiņa kreditoru pieauguma rēķina par Ls64500, jeb 27%, samazinājies aktīvu pazemināšanos par Ls37644 = (-105597+3433+64500).

5.2. Firmas finansiālās stabilitātes analīze

Analizējot firmas finansiālo un ekonomisko stāvokli, jānosaka tās finansiālā stabilitāte. Finansiālo stabilitāti raksturo pakāpe, kādā krājumi nodrošināti ar pašu un aizņemto līdzekļu avotiem, kā arī pašu un aizņemto līdzekļu attiecība.

Lai noteiktu finansiālo stabilitāti, tiek izmantoti bilances dati, uz kuru pamata aplūko absolūtos un relatīvos rādītājus.

Pēc bilances datiem sagatavo analītisko tabulu[pielikums], pamatojoties uz kuru tiek aplūkoti relatīvie rādītāji.

Ražošanas krājumu un izmaksu formēšana notiek uz trīs līdzekļu avotu bāzes:

1. pašu apgrozāmo līdzekļu avotu pārpalikums (1) vai iztrūkums (0);
2. pašu un ilgtermiņa aizņemto līdzekļu pārpalikums (1) vai iztrūkums (0);
3. ražošanas krājumu un izmaksu finansēšanas avotu pārpalikums (1) vai iztrūkums (0).

Aprēķinot šos trīs rādītājus, kas raksturo ražošanas krājumu un izmaksu finansiālo nodrošinājumu, to veidošanu, var izdalīt uzņēmuma finanšu situācijas pēc stabilitātes pakāpes. Šīs savstarpēji saistītās rādītāju attiecība ir: 1, ja $x > 0$, un 0, ja $x < 0$.

Firmas finansiālās stabilitātes analīzē var noteikt četrus finansiālā stāvokļa stabilitātes līmeņus.

1. Absolūta finansiālā stabilitāte rāda, kad radītais ir (1,1,1), ka krājumi pilnībā tiek segti ar pašu apgrozāmajiem līdzekļiem. Tas liecina par augstu maksātspēju, taču praksē šāda situācija sastopama diezgan reti un nav uzskatāma par pozitīvu tāpēc, ka firma savā saimnieciskajā darbībā neizmanto aizņemtos finansu līdzekļus.

2. Normālā finansiālā stabilitāte rāda, kad radītais ir (0,1,1), ka pašu apgrozāmie līdzekļi plus ilgtermiņa aizņemtie līdzekļi pilnībā sedz krājumus. Tas nozīmē, ka firma saprātīgi izmanto pašu un aizņemtos līdzekļus. Turklāt tekošajiem aktīviem ir jābūt lielākiem par kreditor parādiem, kas nodrošina normālu maksātspēju.

3. Nenoturīga finansiālā stabilitāte novērojama gadījumos, kad radītais ir (0,0,1), kad krājumu segšanai tiek izmantoti pašu apgrozāmie līdzekļi plus ilgtermiņa un īstermiņa aizņemtie līdzekļi. Šajā gadījumā rodas maksātspējas problēmas, un firmai nepieciešams piesaistīt papildu finansēšanas avotus.

Tādas formas radītais attiecas uz analizējamo uzņēmumu.

Finansiāla stabilitāte 2005.g. nav uzlabojusies, no 2004.g. sāk pasliktināties.

Trūkst pašu apgrozījumu līdzekļu. 2003.g. trūka Ls223206, bet 2004.g. perioda pašu apgrozījumu līdzekļu nepietiekamība nedaudz samazinājās par Ls12276, jeb 5.5%.

Ir nepietiekamība uz pašu finansiālo avotu un ilgtermiņa aizņēmumu līdzekļu, lai nosegtu krājumi, palielinājās uz Ls170097, jeb 321,4%.

Lai uzlabotu maksātspēju, var palielināt pašu kapitālu, vai samazināt ilgtermiņa ieguldījumi, pārdot vai iznomāt, tos, kurus neizmanto, samazinot materiālo vērtību krājumus un izmaksas.

4. Kritiska finansiālā stabilitāte nozīmē nokavētus parādus un to, kad radītais ir (0,0,0), ka firma nespēj tos laikā atdot. Šādam stāvoklim padziļinoties, iespējama maksātspējas paziņošana.

Finansiālās stabilitātes analīzē līdztekus absolūtiem rādītājiem tiek izmantoti arī relatīvie rādītāji. Relatīvie rādītāji – tā ir finansu koeficientu sistēma, kuri papildina firmas stabilitātes novērtējumu.[10,15]

Koeficientu aprēķināšanas informatīvā bāze ir grāmatvedības bilances un analītiskās dati.[11.pielikums]

Uzņēmuma autonomijas koeficients– parāda pašu līdzekļu daļas lielumu firmas līdzekļu kopsummā. Tas raksturo firmas neatkarību no aizņemtiem līdzekļiem. Koeficienta minimālā nozīme ir 0,5. Augstāks līmenis liecina par finansiālās neatkarības palielināšanos. Iespējama līdzekļu iesaistīšana no malas.

Uzņēmuma autonomijas koeficients

$$K_1 = \frac{\text{Pašu kapitāls}}{\text{Līdzekļu (aktīvu) kopsumma}} \quad [5.8.]$$

SIA „Rojas delikateses” koeficients no 2003.g. līdz 2006.g. nav mainījies, tas ir 0,3, kas nozīme finansiālu atkarību no aizņemtiem līdzekļiem.

Uzņēmuma atkarība no ārējiem aizņēmumiem koeficients - parāda aizņemto un pašu līdzekļu attiecību un to, cik daudz aizņemto līdzekļu firma iesaistījusi savos aktīvos. Nozīme ir tad, ja koeficients nepārsniedz 0,5 - 1. Pārsniegums nozīmē atkarību no ārējiem avotiem. Uzņēmums zaudē finansiālo stabilitāti.

Uzņēmuma atkarība no ārējiem aizņēmumiem koeficients

$$K_2 = \frac{\text{Aizņemtie līdzekļi}}{\text{Pašu kapitāls}} \quad [5.9.]$$

Analizējamo uzņēmuma tas koeficients no 2003.g. (2.53) līdz 2005.g. (2.07) samazinājies. Kas rada pilnu atkarību no ārējiem avotiem. Un finansiāla stabilitāte ir apšaubāma.

Investīciju seguma koeficients – parāda firmas aktīvu daļu, kas tika finansēta no pašu līdzekļiem un ilgtermiņa kredītiem.

$$K_3 = \frac{\text{Investīciju seguma koeficients}}{\text{Pašu līdzekļi + ilgterm. kredīti}} \quad [5 \text{ 10.}]$$
$$\text{Aktīvu kopsumma}$$

Koeficients palielinājās līdz 1.0, kas nozīme, ka situācija ir kritiska.

Uzņēmuma finansiālas stabilitātes rādītāji arī rada, ka uzņēmuma SIA „Rojas delikateses” ir zema līmeni.

5.3. Likviditātes un maksāspējas analīze

Firmas finansu politikas galvenais kritērijs ir tās likviditātes un maksāspējas rādītāji. Likviditāte nozīmē firmas spēju segt tekošās saistības [10,16]. Tādējādi likviditātes aprēķini ir saistīti ar tekošo aktīvu (apgrozāmie līdzekļi pēc bilances) un tekošo saistību (īstermiņa saistības pēc bilances pasīva) lielumu. Salīdzinot šos lielumus, tiek pieņemts, ka tekošo saistību apmaksai tekošie aktīvi tiks pārvērsti skaidrā naudā.

Maksāspēja nozīmē, ka firmai ir pietiekami maksāšanas līdzekļu, lai laikā apmaksātu kreditor parādus. Naudas līdzekļu esamība vai termiņi to saņemšanai ietekmē saimniecisko darījumu veidu un nosacījumus, tāpēc firmas maksāspējas uzlabošana ir nesaraucjami saistīta ar apgrozāmo līdzekļu pārvaldību. Ja trūkst naudas līdzekļu, pat pelnoša firma var izrādīties maksātnespējīga.

Jēdzieni “likviditāte” un “maksāspēja” ir cieši saistīti, tāpēc praksē tie dažkārt viens otru aizstāj. Tomēr pēc ekonomiskās būtības tie nav identiski.

Par maksāspējīgu var uzskatīt firmu, kurai apgrozāmo līdzekļu (tekošo aktīvu) summa ievērojami pārsniedz parādus. Tas nozīmē, ka starpība ir lielums, kas paliek firmai un ir paredzēts saimnieciskās darbības turpināšanai. Likviditātes un maksāspējas noteikšanai izmanto bilances datus, piesaistot grāmatvedības uzskaites datus. Pamatojoties uz tiem, tiek veikti analītiski aprēķini.

Pēc bilances datiem sastāda analītisko [12., 13.pielikums], lai noteiktu tīros apgrozāmos līdzekļus un analizētu likviditāti. Tīrie apgrozāmie līdzekļi ir starpība starp apgrozāmajiem līdzekļiem (bilances aktīva 2. iedaļa) un īstermiņa saistībām (bilances pasīvs).

Turklāt firmas likviditātes un maksāspējas kopējam novērtējumam nepieciešams

noteikt koeficientus.

Kopējais īstermiņa saistību segšanas koeficients, ko var apzīmēt ar K_n (nodrošinājuma koeficients):

$$K_n = \frac{\text{Apgrozāmie līdzekļi (tekošie aktīvi)}}{\text{Īstermiņa saistības}} \quad [5.11.]$$

Koeficienta nozīme noteikta 1-2 robežās. Zemākā robeža nozīmē apgrozāmo līdzekļu nepietiekamību.

Tekošos aktīvos ietilpst apgrozāmie līdzekļi ar dažādu likviditātes pakāpi, t.i., spēju ātri pārvērsties naudā. Naudas līdzekļiem piemīt absolūta likviditāte, pēc tās tiek norādīti viegli realizējamie finansu ieguldījumi.

Potenciāls līdzeklis parādu dzēšanai ir debitora parādi, kuriem normālos norēķinu apstākļos jāpārvēršas naudā.

Parādu dzēšanai tāpat var tikt izmantoti firmā esošie preču un materiālu krājumi. Tos pārdodot, tiks iegūti naudas līdzekļi. Tomēr, pēc bilances datiem vērtējot konkrētas firmas likviditāti, jāņem vērā tā apgrozāmo līdzekļu daļa, kas analizējot jāattiecinā uz grūti realizējamiem. Tie ir nostāvējušos un nepieprasītu preču krājumi, šaubīgi debitora parādi, jo pircēju un piegādātāju vidū var izrādīties maksātnespējīgi darījumu partneri, kuri dažādu iemeslu dēļ nesamaksās par precī vai pakalpojumu. Uz grūti realizējamu līdzekļu grupu jāattiecinā nākamo periodu izdevumi, kurus nevar ātri pārvērst naudā.

Uz 2005.g. beigām tas koeficients samazinājās līdz 0.6, kas parāda apgrozāmo līdzekļu nepietiekamību.

Tāpēc, aprēķinot divus turpmākos likviditātes koeficientus, jāņem vērā tekošās grāmatvedības un operatīvās uzskaites dati.

Steidzamas likviditātes koeficients, ko var apzīmēt ar K_{st} :

$$K_{st} = \frac{\text{Naudas līdzekļi + potenciālie naudas līdzekļi}}{\text{Īstermiņa saistības}} \quad [5.12.]$$

Koeficientam ir nozīme, ja tas ir 1 un augstāks. Par 1 zemāks koeficients norāda, ka nepieciešams apgrozāmo līdzekļu likvidās daļas apriti nodrošināt naudā.

Analizējama uzņēmuma uz 2005.g. ir 0.5, kas ir ļoti zema līmeni.

Absolūtās likviditātes koeficients, ko var apzīmēt ar K_{ab} :

$$K_{ab} = \frac{\text{Naudas līdzekļi + finansu ieguldījumi}}{\text{Īstermiņa saistības}} \quad [5.13.]$$

Maksātnespējas līmenis tiek uzskatīts par normālu, ja koeficients ir 0,2-0,5. Zems

rādītājs norāda uz maksātspējas pazemināšanos.

Analizējamā uzņēmuma koeficients ir 0.0, kas norāda uz uzņēmuma maksātnespēju.

Esošās situācijas dziļākai izpētei ieteicams paanalizēt naudas plūsmas pārskatu, t.i., naudas līdzekļu kustību. Tas ļaus konstatēt, kāpēc pelnoša firma nevar norēķināties par savām saistībām.

Kopēja likviditāte ir samazinājusies, un parāda uzņēmuma bilances zemo likviditāti.

Taču, analizē izmantojot tikai pārskata datus, nav iespējams noteikt naudas līdzekļu ieņēmumu un izdevumu sabalansētību apjoma un laika ziņā. Šajā nolūkā vajadzēs izmantot grāmatvedības reģistros esošo informāciju. Pamatojoties uz to, ieteicams sastādīt maksājumu kalendāru, kuru analizējot iespējams izdarīt konkrētus secinājumus.

5.4. Rentabilitātes novērtējums

Rentabilitāte (ienesīgums) ir firmas saimnieciskās darbības efektivitātes novērtējuma

Peļņas no produkcijas realizācijas analīze tiek papildināta ar bilances peļņas pārējo sastāvdaļu - peļņas no pārējās realizācijas, finansiālās darbības un ārpusrealizācijas rezultātu – analīzi.

Par peļņas kvalitātes pamat kritērijiem kalpo:

- ieņēmumu stabilitāte, kuras trūkums liecina par to, ka bizness ir riskants; ieņēmumu stabilitāte tiek izmērīta ar vidējas peļņas rādītāju palīdzību par ilgstošu laika posmu, peļņas svārstības rādītājiem (dispersiju, vidējo kvadrātisku novirzi, variācijas koeficientu);

- pastāvīgo izdevumu summa kopējā bruto izdevumu summā; organizācijām ar lielāko pastāvīgo izdevumu summu būs augstāka riska pakāpe, jo samazinoties ražošanas apjomiem un ieņēmumiem, pastāvīgie izdevumi nevar tikt samazināti; liela mainīgo izdevumu daļa liecina par ieņēmumu stabilitāti;

- tīrā peļņa uz 1 Ls pastāvīgo izmaksu; jo tā ir lielāka, jo augstāka ir peļņas kvalitāte.[10,18].

Peļņas analīzes sekojošais posms ir peļņas sadales analīze, kura parāda, kāda tīrās peļņas masa tiek izmantota patēriņa mērķiem un kāda tiek novirzīta uzkrājumu fondā.

Rentabilitātes rādītāju aprēķiniem izmantojama [14.pielikums].

Lai pilnībā novērtētu saimnieciskās darbības efektivitāti, aprēķinātie koeficienti, protams, nav galīgi. Tie izvēlēti tādēļ, lai sniegtu priekšstatu par rentabilitātes analīzes metodiku.

Turklāt jāpiebilst, ka finansu pārskats nesniedz pilnu ainu, jo firmas finansiāli ekonomiskā stāvokļa analīzē pārskata dati jāsalīdzina ar analogisku firmu darbības datiem un

iepriekšējo periodu pārskatiem. Tas ļauj iezīmēt un izvērtēt tālākas attīstības perspektīvas. [16,280]

Apgrozījuma vienība dod samēra mazu peļņu. Ražošanas un realizācijas efektivitāte dod mazu ienākuma radīšanu. Bruto peļņas koeficients palielinājās un dod Ls11.61 peļņas uz Ls1 apgrozījuma.

Krietni samazinās investīciju koeficients, tas nozīme, ka 2005.gada tiek neefektīvi izmantot aktīvus peļņas radīšanu.

Pašu kapitāla koeficients samazinās, bet ir Ls1.87 peļņa uz Ls1 ieguldīto no īpašnieka.

Rentabilitātes paaugstināšanu 2004.gada izraisīja apgrozījuma pieaugums, bet 2003.g. un 2005.g. apgrozījums samazinājās.

5.5. Darbības aktivitātes novērtējums

Firmas darbības aktivitāti var novērtēt, pamatojoties uz finansu pārskata sastāvdaļu (bilances, peļņas vai zaudējumu aprēķina) datiem.[15.pielikums] Vērā tiek ņemti šādi rādītāji:

- neto apgrozījums (realizācijas apjoms);
- peļņa;
- bilances aktīvi, kuri izanalizējami attīstībā.

Pamatojoties uz šo pārskata sastāvdaļu rādītājiem, izveido analītisko 5.1. tabulu. Tādējādi iespējams noteikt darbības aktivitātes nosacītus lielumus, kuri atspoguļo firmas izmantoto resursu efektivitātes līmeni.

5.1. tabula

SIA “Rojas delikateses” darbības aktivitātes rādītāju aprēķināšana

Rādītāji	Summa		Izmaiņu temps, %
	2005. g. sākumā	2005. g. beigās	
1	2	3	4
1. Peļņa pirms nodokļiem	42353	4710	$T_1 = \frac{4710}{42353} = 11.12$
2. Neto apgrozījums	1317396	796370	$T_2 = \frac{796370}{1317396} = 60.45$
3. Aktīvi (kopsumma pēc bilances datiem)	605615	567951	$T_3 = \frac{567951}{605615} = 93.78$

Peļņas, neto apgrozījuma un aktīvu pieauguma tempu attiecībai jābūt šādi:

T_1 lielāks par T_2 un lielāks par T_3 un lielāks par 100% ($T_1 > T_2 > T_3 > 100%$) [10,19].
 $11.12 < 60.45 < 93.78 < 100%$

Šāda attiecība nozīmē, ka realizācijas apjoms palielinājies lēnāk nekā firmas aktīvi.

Šādā situācijā firmai “Rojas delikateses” nepieciešams efektīvāk izmantot aktīvus.

No tabulas 5.1. ir redzams, ka ilgtermiņa ieguldījumu aprites koeficients 2005.g. pazeminājās, tas nozīmē, ka uzņēmuma jauda nav pilnīgi noslogota un ir lieki pamatlīdzekļi, kurus būtu lietderīgi pārdot vai iznomāt. Rezultātā iegūtu naudu, ko varētu ieguldīt peļņu nesošos projektos vai citādi izmantot saimniekošanas procesā.

Pašu līdzekļu aprites ātrums raksturo pašu finanšu līdzekļu izmantošanas efektivitāti. Analizējamā uzņēmumā ir koeficienta zems līmenis, tas nozīmē, ka zināma daļa pašu līdzekļu tiek izmantoti neefektīvi

5.6. Uzņēmuma bankrotēšanas iespējas analīze

Bankrota prognozēšanas metodes

Ir pazīstamas divas bankrotēšanas pareģojuma pamat pieejas. Pirmā pieeja tiek bāzēta uz finanšu datiem un ietver sevī operēšanu ar dažiem koeficientiem: Altmana (ASV), Bivera koeficientiem un citiem, kā arī prasmi “lasīt bilanci”. Otra pieeja iziet no bankrotējošo uzņēmumu datiem un salīdzina tos ar pētāmās kompānijas attiecīgiem datiem.

Pirmajai pieejai, kura ir neapstrīdami efektīva prognozējot bankrotu, ir trīs būtiskie trūkumi:

- 1) kompānijas, kuras nonāca grūtībās, visādi kavē savu atskaišu publicēšanu, un, tādējādi, konkrētie dati var gadiem ilgi palikt nepieejami;
- 2) kaut arī dati tiek publicēti, tie var izrādīties “radoši apstrādāti”, t.i. kompānijām līdzīgos apstākļos ir raksturīga tieksme uz savas darbības rezultātu izpušķošanu, kura dažreiz noved līdz falsifikācijai;
- 3) daži pēc kompānijas darbības datiem izrisinātie samēri var liecināt par maksātspēju tajā laikā, kad citi var dot pamatu slēdzienam par stabilitāti un pat zināmu uzlabošanu. Tādos apstākļos ir grūti spriest par lietu reālo stāvokli.

Otra pieeja pamatojas uz jau bankrotējošo kompāniju pazīmju salīdzināšanu ar tādām pašām “aizdomīgu” kompāniju pazīmēm.

Atšķirībā no minētajām “kvantitatīvām” pieejām bankrota pareģošanai, kā patstāvīgu pieeju var izdalīt “kvalitatīvo” pieeju, kura pamatojas uz atsevišķu bankrota virzienā esošajam biznesam piemītošo raksturojumu pētīšanu. Ja pētāmajam uzņēmumam piemīt tādu

raksturojumu esamība, var dot eksperta slēdzienu par nelabvēlīgām attīstības tendencēm.

Jebkurš uzņēmums tiek pakļauts dažādiem krīžu veidiem, un bankrots ir tikai viens no tiem. Bankrots parasti saprotams kā finansiālā krīze, t.i. firmas nespēja pildīt savas tekošas saistības. Bez tam, firma var nonākt ekonomiskajā krīzē (situācija, kad firmas materiālie resursi tiek izmantoti neefektīvi) un vadības krīzē (cilvēku resursu neefektīva izmantošana, kas bieži liecina arī par vadības zemo kompetenci, un, tāpat, vadības lēmumu neadekvātumu apkārtējās vides prasībām).

Attiecīgi, dažādas bankrota pareģojuma metodikas īstenībā pareģo dažādus krīžu veidus. Tieši tāpēc ar to palīdzību gūtie vērtējumi nereti tik stipri atšķiras. Tieši šī iemesla dēļ neviena no metodikām nevar tikt izmantota kā universālā. Tāpēc lietderīgi ir novērot rezultāta rādītāju izmaiņu dinamiku, izmantojot vairākas metodikas. Konkrēto metodiku izvēle ir atkarīga no tās jomas īpatnībām, kurā strādā uzņēmums.

“Kvantitatīvās” krīzes prognozēšanas metodikas

Bankrota iespējamības prognozēšanas modelis ir Altmana koeficients. Tā ir dažu rādītāju funkcija, kuri raksturo uzņēmuma ekonomisko potenciālu un tā darba rezultātus par pagājušo periodu.

Vispārējā veidā kredīspējas indekss (Z-konts) izskatās šādi:

1. Lieliem uzņēmumiem:

$$Z = 0.717 X_1 + 0,847 X_2 + 3,107 X_3 + 0,420 X_4 + 0,998 X_5 \quad [5.14],$$

kur

$$X_1 = \frac{\text{Darba kapitāls}}{\text{Aktīvi kopā}} = (171945 - 302948) / 567951 = -0.23 \quad [5.15.];$$

$$X_2 = \frac{\text{Nesadalīta peļņa}}{\text{Aktīvi kopā}} = 2636 / 567951 = 0.01 \quad [5.16.];$$

$$X_3 = \frac{\text{Peļņa pirms procentu un nodokļu izmaksas}}{\text{Aktīvi kopā}} = 22600 / 567951 = 0.04 \quad [5.17.];$$

$$X_4 = \frac{\text{Pašu kapitāls}}{\text{Saistības}} = 185076 / 382875 = 0.48 \quad [5.18.];$$

$$X_5 = \frac{\text{Neto apgrozījums}}{\text{Aktīvi kopā}} = 796370 / 567951 = 1.40 \quad [5.19.].$$

$$Z = 0.717 * -0.23 + 0,847 * 0.01 + 3,107 * 0.04 + 0,420 * 0.48 + 0,998 * 1.4 = 1.56$$

Darba kapitāls (tīrais apgrozības kapitāls) = Apgrozāmi līdzekļi – Īstermiņa saistības

Daudzu aprēķinu pēc Altmana modeļa rezultāti parādīja, ka uzņēmumi, kuru $Z > 2,90$,

tiek pieskaitīti pie finansiāli stabiliem, uzņēmumi, kuriem $Z < 1,23$, ir neapšaubāmi maksātspējīgi, bet intervāls $[1,23 - 2,90]$ sastāda nenoteiktības zonu, kur pastāv maksātspējas iespējamība.

2. Maziem uzņēmumiem:

$$Z = 6.56 X_1 + 3.26 X_2 + 6.72 X_3 + 1.05 X_4, \quad [5.20.]$$

kur

$$X_1 = \frac{\text{Darba kapitāls}}{\text{Aktīvi kopā}} \quad [5.21.];$$

$$X_2 = \frac{\text{Nesadalīta peļņa}}{\text{Aktīvi kopā}} ;$$

$$X_3 = \frac{\text{Peļņa pirms procentu un nodokļu izmaksas}}{\text{Aktīvi kopā}} \quad [5.22.];$$

$$X_4 = \frac{\text{Pašu kapitāls}}{\text{Saistības}} \quad [5.23.] .$$

$$Z = 6.56 * -0.23 + 3.26 * 0.01 + 6.72 * 0.04 + 1.05 * 0.48 = -0.7$$

Daudzu aprēķinu pēc Altmana modeļa rezultāti parādīja, ka uzņēmumi, kuru $Z > 2,60$, tiek pieskaitīti pie finansiāli stabiliem, uzņēmumi, kuriem $Z < 1,10$, ir neapšaubāmi maksātspējīgi, bet intervāls $[1,10 - 2,59]$ sastāda nenoteiktības zonu, kur pastāv maksātspējas iespējamība. [3,1-51]

Ja skatītie kopīgi uz abām koeficientiem, tad var pateikt ,ka uzņēmumam ir maksātspēja vidēja līmenī.

5.7. Bankrotēšanas iespējamības pakāpes rādītāji:

“Kvalitatīvās” krīzes prognozēšanas metodikas

Orientācija tikai uz kādu vienu kritēriju, kaut gan visai pievilcīgu no teorētiskā viedokļa, praksē ne vienmēr ir pamatota. Tāpēc, prognozējot bankrotu, bieži tiek izmantotas kritēriju sistēmas.

Uzņēmuma iespējamā bankrota novērtēšanai tika piedāvāta sekojoša divu līmeņu rādītāju sistēma.

Uz pirmo grupu attiecas tādi kritēriji un rādītāji, kuru nelabvēlīgas tekošās nozīmes vai

kuru izveidojusies izmaiņu dinamika liecina par tuvākajā nākotnē iespējamām ievērojamām finansiālām grūtībām, tai skaitā arī bankrotu.

Pie tiem pieskaitāmi:

- atkārtojamie būtiskie zaudējumi ražošanas pamatdarbībā;
- nokavētā kreditor parāda kritiskā līmeņa pārsniegšana;
- īstermiņa aizņemto līdzekļu pārmērīga izmantošana ilgtermiņa ieguldījumu finansēšanai;
- likviditātes koeficientu pastāvīgi zemas nozīmes;
- hronisks apgrozāmo līdzekļu trūkums;
- aizņemto līdzekļu daļas pastāvīga palielināšanās līdz bīstamām robežām līdzekļu avotu kopsummā;
- nepareiza reinvestīciju politika;
- aizņemto līdzekļu apmēru noteiktu limitu pārsniegšana;
- hroniska saistību nepildīšana pret investoriem, kreditoriem un akcionāriem;
- augsts nokavēto debitora parādu īpatsvars;
- virsnormatīvo un iestāvējušos preču un ražošanas krājumu esamība;
- attiecību pasliktināšanās ar banku sistēmas iestādēm;
- jaunu finansu resursu avotu (piespiedu) izmantošana uz samērā neizdevīgiem nosacījumiem;
- iekārtu, kurām beidzies ekspluatācijas termiņš, pielietošana ražošanas procesā;
- ilgtermiņa kontraktu potenciālā zaudēšana;
- nelabvēlīgas izmaiņas pasūtījumu portfeli.

Otrajā grupā ietilpst kritēriji un rādītāji, kuru nelabvēlīgas nozīmes nedod pamatu uzskatīt tekošo finansiālo stāvokli par kritisku. Līdz ar to tie norāda, ka noteiktos apstākļos vai neveicot iedarbīgus pasākumus, situācija var strauji pasliktināties.

Pie tiem pieskaitāmi:

- vadības aparāta noteicošo līdzstrādnieku zaudēšana;
- ražošanas tehnoloģiskā procesa piespiedu apturēšana, kā arī traucējumi;
- uzņēmuma darbības nepietiekama diversifikācija, t.i. finansiālo rezultātu pārmērīga atkarība no kaut kāda viena konkrētā projekta, iekārtu tipa, aktīvu veida u.c.;
- pārliecīga cerību likšana uz jaunā projekta prognozējamo veiksmīgumu un ienesīgumu;
- uzņēmuma līdzdalība iztiesāšanās ar neparedzamo iznākumu;
- uzņēmuma tehniskās un tehnoloģiskās atjaunošanas pārāk zems novērtējums;
- neefektīvas ilgtermiņa vienošanās;

- politiskais risks, kas saistīts ar uzņēmumu kopumā vai tā galvenajām struktūrvienībām.

Šo kritēriju kritiskajām nozīmēm jābūt detalizētam pēc nozarēm un apakšnozarēm, bet to izstrāde var tikt izpildīta pēc noteikto statistisko datu uzkrāšanas.

6. SECINĀJUMI UN PRIEKŠLIKUMI.

1. Maksātspējas likuma attīstība iziet no Bībeles, pirmā pieminēšana bijā pirms Kristus dzimšanās. Latvijā pirmo likumu par maksātspēju pieņēma 1991.gada 3.decembrī.
2. Straujais ierosināto maksātspējas lietu skaits liecina par pozitīvu tendenci, ko varētu dēvēt par uzņēmējdarbības vides “tīrīšanu”. Proti, citos apstākļos šāds pieaugums varētu radīt trauksmi, taču šobrīd valstī notiek citi procesi — beidzot tiek ierosinātas lietas par tādu uzņēmumu atzīšanu par maksātspējīgiem, kas nodokļus nemaksā un nav aktīvi jau gadiem ilgi. VID ir dati par šādiem uzņēmumiem un patlaban, lielā mērā pateicoties VID pieaugošajai aktivitātei, tiek ierosinātas maksātspējas lietas.
3. Latvija jau vairākus gadus veic darbības ar maksātspējas jomu saistītās likumdošanas pilnveidošana. Šis process praktiski ir nepārtraukts, jo periodiski mainās gan Eiropas Savienības dotie uzdevumi, gan situācija Latvijā.
4. Lietu par parādnieka maksātspēju izskata apgabaltiesa pēc parādnieka juridiskās adreses. Parādnieku par maksātspējīgu pasludina tiesa, un tās spriedums ir galīgs.
5. Latvijā visvairāk maksātspējas lietas ir pabeigti ar bankrota procedūru. Bankrota procedūras pamatmērķis ir, gūstot maksimālu ienākumu no parādnieka mantas izpārdošanas, pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus.
6. Maksātspēja Eiropa kopš 2003.g. krietni samazinājusies. Pie tā pieveda Eiropas valstis skaitu palielinājums un tas ekonomisko stāvokļa stabilitāte.
7. Maksātspēja Latvijā ir samazinājuma tendence, bet 2007.g. 1. ceturksnī, salīdzinot ar 2006.g. 1.ceturksni ir palielinājums. To varēja izraisīt uzņēmumu pieaugums. Maksātspēju iemeslu var būt visdažādākie apstākļi – zināšanu trūkums, kompetentu darbinieku trūkums, pārlietu spēcīgā konkurence. Nodibinātais uzņēmums nevar darboties un pastāvēt pilnīgā izolācijā no citiem uzņēmējdarbības subjektiem. Tāpēc tirgus ekonomika nevar efektīvi funkcionēt bez likumdošanas aktiem, kas aizsargātu visas tautsaimniecības, atsevišķu uzņēmumu un pilsoņu ekonomisko stabilitāti no neefektīvi strādājošiem uzņēmumiem, kuri sistemātiski nepilda savas saistības pret citiem partneriem.
8. SIA „Rojas Delikateses” bilances struktūras analīze parada, ka uzņēmuma ir saimnieciskas darbības lejupslīde, aktīvu vērtības samazinājums un apgrozījumā līdzekļu finansēšanas pieaugums uz īstermiņa kreditoru pieauguma.
9. Finanšu stabilitāte nav uzlabojusies, trūkst pašu apgrozījumu līdzekļu un ir nepietiekamība uz pašu finansēšanas avotu un ilgtermiņa aizņēmumu līdzekļu lai nosegtu krājumus.
10. Bankrotēšanās iespējamības radītājs ir virs vidēja līmeni. Uzņēmumam ir

maksātnespējas stāvoklis.

11. Pielietojot ekonomiskās analīzes metodes, var paaugstināt uzņēmuma efektivitāti un normatīvu ekonomisko pamatotību; izpētīt to izpildi, izmantojot uzskaites datus; noteikt materiālo un finanšu resursu izmantošanas ekonomisko efektivitāti; kontrolēt un novērtēt gala finanšu rezultātus; atklāt un izvērtēt iekšējās rezerves; pamatot un pārbaudīt vadības lēmumu optimalitāti.

12. Parādnieku par maksātnespējīgu pasludina tiesa, un tās spriedums ir galīgs. Risinājumi var būt triju veidu: mierizlīgums; sanācija; bankrots.

13. Latvijā vajadzētu attīstīt uzņēmēju vadīšanas palīdzība dienesti, kuri varētu palīdzētu vadības programmas sastādīšanai un uzņēmuma finansiālai politikas uzlabošanai.

14. SIA „Rojas Delikateses” bilances struktūras analīze parada, ka uzņēmuma ir saimnieciskas darbības lejupslīde var novērst ar neizmantotu pamatlīdzekļu pārdošanu vai iznomāšanu.

15. Finanšu stabilitātes uzlabošanu var risināt ar pašu kapitālu palielinājumu, samazināt ilgtermiņa ieguldījumi.

16. Bankrotēšanas novēršanu var panākt ar prātīgāku un godīgāku manipulēšanu ar uzņēmuma aktīvam. Debitorus piespiešanu laicīgi maksāt par saistībām, tad būs iespēja uzņēmumam būt ar maksātspējas pazīmēm.

7. LITERATŪRAS AVOTI.

1. LR likums *Par uzņēmumu gada pārskatiem*. 1992. Pieejams:
<http://www.likumi.lv/doc.php?id=66461&mode=KDOC>
2. LR likums *Par uzņēmumu un uzņēmējdarbību maksātspēju*. 1996. Pieejams:
<http://www.likumi.lv/doc.php?id=40681&mode=KDOC>
3. **Altma E.** *Predicting financial Distress of Companies: Revisiting the Z-score and ZETA Models*. Journal of Banking & Finance, July 2000. pp.1-51.
4. **Ābele D.** *Kādēļ uzņēmumi kļūst maksātspējīgi*. Latvijas Vēstnesis Nr. 171/172 (2082/2083), 12.05.2000.
5. **Endziņš J.** *Kādas ir administratora tiesības un pienākumi uzņēmējdarbības maksātspējas procesā? Par administratoru – darbībā*. Latvijas Vēstnesis Nr. 158/160 (2069/2071), 04.05.2000.
6. *Insolvencies in Europe 2001/02.*: The Creditreform Economic Research Unit, 2002, 34 p. Pieejams:http://www.creditreform.de/Deutsch/Creditreform/Presse/Creditreform_Wirtschaftsforschung/Insolvenzen_in_Europa/Ausgabe_2000-012535/insolvenzen_in_europa_2001_en.pdf
7. *Insolvencies in Europe 2003/04.*: The Creditreform Economic Research Unit, 2004, 35 p. Pieejams:http://www.creditreform.de/Deutsch/Creditreform/Presse/Creditreform_Wirtschaftsforschung/Insolvenzen_in_Europa/Ausgabe_2003-04/insolvenzen_in_europa_2003_en.pdf
8. *Insolvencies in Europe 2005/06.*: The Creditreform Economic Research Unit, 2006, 31 p. Pieejams:http://www.creditreform.de/Deutsch/Creditreform/Presse/Creditreform_Wirtschaftsforschung/Insolvenzen_in_Europa/Ausgabe_2005-06/insolvenzen_europa_2005_en.pdf
9. *Insolvencies in Europe 2006/07.*: The Creditreform Economic Research Unit, 2007, 35 p. Pieejams:http://www.creditreform.de/Deutsch/Creditreform/Presse/Creditreform_Wirtschaftsforschung/Insolvenzen_in_Europa/Ausgabe_2006-07/analyse_EU-ENGLISCH-2006-07.pdf
10. **Januška M.** *Firmas finansiāli ekonomiskā stāvokļa analīzes metodika* (praktisks palīgīdzeklis). R: INOVĀCIJA, 2002. 40 lpp.
11. **Krasts G.** *Privatizācijas ietekmi jutīsim ilgi. Nerealizēto iespēju dēļ*. Dienas Biznes , 20.04.2000. 4.lpp.
12. **Rurāne M.** *Finansu pārvaldība*. R., Latvijas izglītības fonds,2002, 281 lpp.

13. **Šadinovs V.** *Kad uzņēmums kļūst maksātnespējīgs.* Latvijas Vēstnesis, 15.05.1997.
Pieejams: http://www.latvijasvestnesis.lv/index.php?menu_body=DOC&id=29848
14. **Баканов М.И., Шеремет А.Д.** *Теория экономического анализа.* Учебник. 4-е изд., доп. и перераб. М: Финансы и статистика, 2000. 416 с..
15. **Бандурин В. В., Ларицкий В. Е.** *Проблемы управления несостоятельными предприятиями в условиях переходной ЭКОНОМИКИ.* М., Наука и экономика, 1999. 164 с.
16. **Колпакова Г.М.** *Финансы. Денежное обращение.* Учебное пособие. М.: Финансы и статистика, 2000. 368 с.: ил.
17. Maksātnespēja, Lursoft. Pieejams:http://www.lursoft.lv/stat/ur_stat_135.html, 03.05.2007.
18. Maksātnespēju procesu iznākums Lursoft. Pieejams:
http://www.lursoft.lv/stat/ur_stat_098.html, 03.05.2007.
19. Uzņēmumu dibināšana un likvidēšana Lursoft. Pieejams:
http://www.lursoft.lv/stat/ur_stat_003.html, 03.05.2007.
20. Bankruptcy History. Pieejams:
<http://www.creditwrench.com/newsmon/historyofbankruptcy.html>
21. **Gavare J.** *Par organizācijas efektivitāti atbild vadītājs.* Latvijas Biznesa Konsultantu Asociācija, 13.03.2007 Avots: Dienas Bizness. Pieejams:
<http://www.biznesam.lv/pages/11.php?view=article&id=497>
22. **Hāka Ž.** *Pērn dubultojies izsniegto kredītu skaits operācijām ar nekustamo īpašumu.* Leta, 20. februāris (2006). Pieejams:
http://www.varianti.lv/lat/ipasniekiem/ievietot_sludinajumu/padomdevejs/finansesana?raksti&rid=188
23. *Hipotekāro kredītu tirgus šogad palielinājies par 61,4%.* Leta, 30. oktobris (2006).
Pieejama: <http://www.tvnet.lv/majas/financing/credit/article.php?id=32497>
24. *Key Dates in Bankruptcy History.* Pieejams:
<http://moneycentral.msn.com/content/Common/Flash/banktime.asp?special=bankrupt>
25. *Maksātnespējas procesu reglamentējošie tiesību akti.* Pieejams:
<http://www.mna.gov.lv/page.jsp?menu=6&m2=94>, Valsts aģentūra "Maksātnespējas administrācija".
26. *4355 uzņēmumi ar fiktīvuma pazīmēm.* Nedēļa, 21.03.2006. Pieejams:
<http://www.pravda.lv/index.php?p2=10223>
27. 2007. gada pirmajos 4 mēnešos nodibināti par 17.76% vairāk komercsabiedrību, kā iepriekšējā gadā līdzīgā laika periodā. Lursoft. Pieejams: <http://www.lursoft.lv/press/461>
28. Uzņēmuma SIA „Rojas delikateses” nepublicētie materiāli.

PIELIKUMI

1.pielikums

Reģistrēto uzņēmumu maksātspējas lietu skaitu un uzņēmumu sadalījumu pa uzņēmējdarbības formām līdz 03.05.2007. [6]

Uzņēmējdarbības forma	Bez reģ. datuma	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 līdz 03.05	Kopā
Akciju sabiedrība	77	1	5	14	19	36	40	50	32	28	27	22	20	8	2	0	381
Filiāle	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Individuālais komersants	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	3	6	14	1	31
Individuālais uzņēmums	79	1	1	5	21	43	86	80	90	98	86	135	132	61	68	11	997
Komandītsabiedrība	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Kooperatīvo biedrību savienība	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Kooperatīvo biedrību savienības uzņēmums	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	2
Kooperatīvo biedrību uzņēmums	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	1	0	0	0	0	3
Kooperatīvā sabiedrība	10	1	1	2	3	11	12	9	11	16	17	21	7	1	6	1	129
Līgumsabiedrība ar pilnu atbildību	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	2
Paju sabiedrība	26	1	1	2	6	15	4	8	9	10	6	6	5	0	3	1	103
Pašvaldības uzņēmums	5	0	0	3	0	3	11	15	11	13	11	10	2	0	0	0	84
Pārstāvniecība	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Sabiedrība ar ierobežotu atbildību	811	4	21	62	176	324	311	422	641	714	890	1316	985	634	682	184	8177
Sabiedrība ar papildu atbildību	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Uzņēmējsabiedrības uzņēmums	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	1	1	0	0	0	0	4
Valsts uzņēmums	20	2	1	3	4	91	13	0	3	1	5	3	1	0	0	0	147
Zemnieku saimniecība	39	0	2	0	5	25	21	28	32	45	34	51	36	13	18	4	353
Zvejnieku saimniecība	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Ģimenes uzņēmums	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	2
Kopā	1076	10	32	91	234	550	502	612	831	926	1078	1568	1191	725	793	202	10421

2.pielikums

Maksātspējas gadījumu skaits Eiropas valstīs (1993.-1995.)

VALSTS	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Kopā
Austrija	5082	4850	4994	6610	6400	7319	8934	9006	8777	9047	9944	6398	7299	6854	101514
Beļģija	6127	6354	7086	7400	7700	6925	7150	6791	7062	7222	7463	7836	7790	7455	100361
Lielbritānija	55733	43598	41303	40000	37000	37500	46900	47404	48397	50895	53640	12813	10344	13777	539304
Vācija	20243	18824	21229	31471	33400	33947	33870	41780	49510	84330	99800	39270	37900		545574
Griekija	930	1130	1396	1380	1300	871	694	636	591	489	480	577	640	520	11634
Dānija	3509	3687	2621	1900	1800	1800	1586	1732	2325	2469	2465	2620	2423	1987	32924
Īrija	814	724	693	590	550	686	815	344	427	379	316	321	252	296	7207
Spānija	618	696	1200	1432	1135	896	620	602	335	629	545	561	869	849	10987
Itālija	13585	14400	16016	15866	14878	1500	14760	15000	15200	15500	16000	10700	11000	15900	190305
Norvēģija	5218	4086	3899	3800	3300	3347	3342	3576	3541	4473	5324	2683	2293	1913	50795
Polija		4193	3300							1238	1076				9753
Portugāle	570	696	725	583	621	783	999	1308	1594	2092	2980	3123	3300	3400	22774
Somija	7280	5681	5234	4300	3611	3136	3080	2908	2800	2885	2810	2385	2134	2350	50594
Francija	68111	67505	43220	64900	61068	55000	41186	37449	34876	37987	40472	40776	42874	38369	673793
Zviedrija	198879	15700	12585	12200	11000	9200	7261	7301	8012	8387	8666	7649	6748	5264	318852
Šveice	6014	5675	5286	10200	9190	8850	8490	8300	8145	8802	9679	4955	4751	4528	102865
Luksemburga			320	373	425	423	545	597	752	695	641	665	668	634	6738
Nīderlande	6620	6644	5847	5577	5547	5031	3920	3726	5556	8297	8537	6648	6274	6052	84276
Kopā	399333	204443	176954	208582	198925	177214	184152	188460	197900	245816	270838	147559	147559	110148	

3.pielikums

ROJAS DELIKATESES, SIA Bilances gads: 2003

Rādītāja nosaukums	Rinda s kods	Perioda beigās	Gada sākumā
1.Zemes gabali, ēkas būves un ilggadīgie stādījumi	60	91110.00	95072.00
2.Iekārtas un mašīnas	70	35377.00	28091.00
3.Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs	80	5519.00	4774.00
4.Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigto celtniecības objektu izmaksas	90	256629.00	180161.00
II. PAMATLĪDZEKĻI KOPĀ	100	388635.00	308098.00
I. ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMI (KOPSUMMA)	200	388635.00	308098.00
1.Izejvielas, pamatmateriāli un palīgmateriāli	210	2772.00	20258.00
3.Gatavie ražojumi un preces pārdošanai	230	20062.00	10075.00
I. KRĀJUMI KOPĀ	270	22834.00	30333.00
1.Pircēju un pasūtītāju parādi	280	67442.00	6745.00
4.Citi debitori	310	17307.00	1763.00
7.Nākamo periodu izmaksas	340	454.00	562.00
II. DEBITORI KOPĀ	350	85203.00	9070.00
V. NAUDA (KOPĀ)	400	0.00	671.00
2. APGROZĀMIE LĪDZEKĻI (KOPSUMMA)	410	108037.00	40074.00
AKTĪVA BILANCE	420	496672.00	348172.00
1.Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)	430	182440.00	122440.00
5.Nesadalītā peļņa: a) iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa;	510	-7829.00	422.00
b) pārskata gada nesadalītā peļņa.	520	-33942.00	-8251.00
I. PAŠU KAPITĀLS (KOPSUMMA)	530	140669.00	114611.00
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	600	47726.00	63724.00
4.Citi aizņēmumi	601	71132.00	108721.00
7.Pārējie kreditori	630	96469.00	0.00
I. ILGTERMIŅA PARĀDI KOPĀ	640	215327.00	172445.00
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	670	33000.00	3000.00
4.Citi aizņēmumi	671	0.00	2930.00
6.Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem	690	86455.00	45966.00
10.Nodokļi un sociālās nodrošināšanas maksājumi	730	1404.00	1609.00
11.Pārējie kreditori	740	19817.00	7611.00
II. ĪSTERMIŅA PARĀDI KOPĀ	780	140676.00	61116.00
3. KREDITORI (KOPSUMMA)	790	356003.00	233561.00
PASĪVA BILANCE	800	496672.00	348172.00
Strādājošo skaits	990	24.00	23.00

4.pielikums

ROJAS DELIKATESES, SIA Bilances gads: 2004

Rādītāja nosaukums	Rindas kods	Perioda beigās	Gada sākumā
3.Citi nemateriālie ieguldījumi	21	208.00	0.00
I. NEMATERIĀLIE IEGULDĪJUMI KOPĀ	50	208.00	0.00
1.Zemes gabali, ēkas būves un ilggadīgie stādījumi	60	99127.00	91110.00
2.Iekārtas un mašīnas	70	266787.00	35377.00
3.Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs	80	10281.00	5519.00
4.Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigto celtniecības objektu izmaksas	90	23539.00	256629.00
Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem	91	4907.00	0.00
II. PAMATLĪDZEKĻI KOPĀ	100	404641.00	388635.00
I. ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMI (KOPSUMMA)	200	404849.00	388635.00
1.Izejvielas, pamatmateriāli un palīgmateriāli	210	3078.00	2772.00
3.Gatavie ražojumi un preces pārdošanai	230	35716.00	20062.00
I. KRĀJUMI KOPĀ	270	38794.00	22834.00
1.Pircēju un pasūtītāju parādi	280	127558.00	67442.00
4.Citi debitori	310	27644.00	17307.00
7.Nākamo periodu izmaksas	340	293.00	454.00
II. DEBITORI KOPĀ	350	155495.00	85203.00
V. NAUDA (KOPĀ)	400	6477.00	0.00
2. APGROZĀMIE LĪDZEKĻI (KOPSUMMA)	410	200766.00	108037.00
AKTĪVA BILANCE	420	605615.00	496672.00
1.Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)	430	182440.00	182440.00
5.Nesadalītā peļņa: a) iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa;	510	-41771.00	-7829.00
b) pārskata gada nesadalītā peļņa.	520	40974.00	-33942.00
I. PAŠU KAPITĀLS (KOPSUMMA)	530	181643.00	140669.00
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	600	32522.00	47726.00
4.Citi aizņēmumi	601	32610.00	71132.00
7.Pārējie kreditori	630	120392.00	96469.00
I. ILGTERMIŅA PARĀDI KOPĀ	640	185524.00	215327.00
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	670	84090.00	33000.00
6.Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem	690	139617.00	86455.00
10.Nodokļi un sociālās nodrošināšanas maksājumi	730	2785.00	1404.00
11.Pārējie kreditori	740	11956.00	19817.00
II. ĪSTERMIŅA PARĀDI KOPĀ	780	238448.00	140676.00
3. KREDITORI (KOPSUMMA)	790	423972.00	356003.00
PASĪVA BILANCE	800	605615.00	496672.00

5.pielikums

ROJAS DELIKATESES, SIA Bilances gads: 2005

Rādītāja nosaukums	Rinda s kods	Perioda beigās	Gada sākumā
2.Koncesijas, patenti, licences, preču zīmes un līdzīgas tiesības	20	165.00	208.00
I. NEMATERIĀLIE IEGULDĪJUMI KOPĀ	50	165.00	208.00
1.Zemes gabali, ēkas būves un ilggadīgie stādījumi	60	94621.00	99127.00
2.Iekārtas un mašīnas	70	265184.00	266787.00
3.Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs	80	8884.00	10281.00
4.Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigto celtniecības objektu izmaksas	90	25539.00	23539.00
Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem	91	1613.00	4907.00
II. PAMATLĪDZEKĻI KOPĀ	100	395841.00	404641.00
I. ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMI (KOPSUMMA)	200	396006.00	404849.00
1.Izejvielas, pamatmateriāli un palīgmateriāli	210	8807.00	3078.00
3.Gatavie ražojumi un preces pārdošanai	230	11197.00	35716.00
I. KRĀJUMI KOPĀ	270	20004.00	38794.00
1.Pircēju un pasūtītāju parādi	280	130409.00	127558.00
4.Citi debitori	310	12367.00	27644.00
7.Nākamo periodu izmaksas	340	1647.00	293.00
II. DEBITORI KOPĀ	350	144423.00	155495.00
V. NAUDA (KOPĀ)	400	7518.00	6477.00
2. APGROZĀMIE LĪDZEKĻI (KOPSUMMA)	410	171945.00	200766.00
AKTĪVA BILANCE	420	567951.00	605615.00
1.Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)	430	182440.00	182440.00
5.Nesadalītā peļņa: a) iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa;	510	-797.00	-41771.00
b) pārskata gada nesadalītā peļņa.	520	3433.00	40974.00
1. PAŠU KAPITĀLS (KOPSUMMA)	530	185076.00	181643.00
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	600	65957.00	32522.00
4.Citi aizņēmumi	601	13970.00	32610.00
7.Pārējie kreditori	630	0.00	120392.00
I. ILGTERMIŅA PARĀDI KOPĀ	640	79927.00	185524.00
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	670	99797.00	84090.00
6.Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem	690	195456.00	139617.00
10.Nodokļi un sociālās nodrošināšanas maksājumi	730	3547.00	2785.00
11.Pārējie kreditori	740	4148.00	11956.00
II. ĪSTERMIŅA PARĀDI KOPĀ	780	302948.00	238448.00
3. KREDITORI (KOPSUMMA)	790	382875.00	423972.00
PASĪVA BILANCE	800	567951.00	605615.00

6.pielikums

ROJAS DELIKATESES, SIA Peļņas un zaudējumu pārskats gads: 2003 .

Rādītāja nosaukums	Rindas kods	Perioda beigās	Gada sākumā
1.Neto apgrozījums	10	212888.00	447893.00
2.Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas	20	-226211.00	-
3.Bruto peļņa vai zaudējumi (no apgrozījuma)	30	-13323.00	-5371.00
Pārējie uzņēmuma saimnieciskās darbības ieņēmumi	60	0.00	9984.00
Pārējās uzņēmuma saimnieciskās darbības izmaksas	68	-3273.00	-208.00
9.Pārējie procentu ieņēmumi un tamlīdzīgi ieņēmumi	90	1.00	0.00
11.Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas	110	-15951.00	-11208.00
12.Peļņa vai zaudējumi pirms ārkārtas posteņiem un nodokļiem	120	-32546.00	-6803.00
15.Peļņa vai zaudējumi pirms nodokļiem	151	-32546.00	-6803.00
17.Pārējie nodokļi	170	1396.00	1448.00
19.Pārskata perioda peļņa vai zaudējumi pēc nodokļiem (tīrie ieņēmumi)	180	-33942.00	-8251.00

7.pielikums

ROJAS DELIKATESES, SIA Peļņas un zaudējumu pārskats gads: 2004 .

Rādītāja nosaukums	Rindas kods	Perioda beigās	Gada sākumā
1.Neto apgrozījums	10	1317396.00	212888.00
2.Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas	20	- 1164403.00	- 226211.00
3.Bruto peļņa vai zaudējumi (no apgrozījuma)	30	152993.00	-13323.00
4.Pārdošanas izmaksas	40	-70555.00	0.00
5.Administrācijas izmaksas	50	-17261.00	0.00
Pārējie uzņēmuma saimnieciskās darbības ieņēmumi	60	10117.00	0.00
Pārējās uzņēmuma saimnieciskās darbības izmaksas	68	-9144.00	-3273.00
9.Pārējie procentu ieņēmumi un tamlīdzīgi ieņēmumi	90	947.00	1.00
11.Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas	110	-24744.00	-15951.00
12.Peļņa vai zaudējumi pirms ārkārtas posteņiem un nodokļiem	120	42353.00	-32546.00
15.Peļņa vai zaudējumi pirms nodokļiem	151	42353.00	-32546.00
17.Pārējie nodokļi	170	1379.00	1396.00
19.Pārskata perioda peļņa vai zaudējumi pēc nodokļiem (tīrie ieņēmumi)	180	40974.00	-33942.00

8.pielikums

ROJAS DELIKATESES, SIA Peļņas un zaudējumu pārskats gads: 2005 .

Rādītāja nosaukums	Rindas kods	Perioda beigās	Gada sākumā
1.Neto apgrozījums	10	796370.00	1317396.00
2.Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas	20	-797719.00	-1164403.00
3.Bruto peļņa vai zaudējumi (no apgrozījuma)	30	-1349.00	152993.00
4.Pārdošanas izmaksas	40	-68991.00	-70555.00
5.Administrācijas izmaksas	50	-35814.00	-17261.00
Pārējie uzņēmuma saimnieciskās darbības ieņēmumi	60	153552.00	10117.00
Pārējās uzņēmuma saimnieciskās darbības izmaksas	68	-24798.00	-9144.00
9.Pārējie procentu ieņēmumi un tamlīdzīgi ieņēmumi	90	292.00	947.00
11.Procentu maksājumi un tamlīdzīgas izmaksas	110	-18182.00	-24744.00
12.Peļņa vai zaudējumi pirms ārkārtas posteņiem un nodokļiem	120	4710.00	42353.00
17.Pārējie nodokļi	170	-1277.00	-1379.00
19.Pārskata perioda peļņa vai zaudējumi pēc nodokļiem (tīrie ieņēmumi)	180	3433.00	40974.00

9.pielikums

ROJAS DELIKATESES SIA bilances struktūra 2005-2003 g. (%)

Balances posteņi	2005		Gada beigas +/- salīdzin. ar sākumu (% *)	2004		Gada beigas +/- salīdzin. ar sākumu (% *)	2003		Gada beigas +/- salīdzin. ar sākumu (% *)
	sākums	beigas		sākums	beigas		sākums	beigas	
2.Koncesijas, patenti, licences, preču zīmes un līdzīgas tiesības	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0			0.0
I. NEMATERIĀLIE IEGULDĪJUMI KOPĀ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0			0.0
1.Zemes gabali, ēkas, būves un ilggadīgie stādījumi	16.4	16.7	0.3	18.3	16.4	-2.0	27.3	18.3	-9.0
2.Iekārtas un mašīnas	44.1	46.7	2.6	7.1	44.1	36.9	8.1	7.1	-0.9
3.Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs	1.7	1.6	-0.1	1.1	1.7	0.6	1.4	1.1	-0.3
4.Pamatl.izveidošana un nepabeigto celtniecības objektu izmaksas	3.9	4.5	0.6	51.7	3.9	-47.8	51.7	51.7	-0.1
Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem	0.8	0.3	-0.5	0.0	0.8	0.8	88.5	78.2	-10.2
II. PAMATLĪDZEKĻI KOPĀ	66.8	69.7	2.9	78.2	66.8	-11.4	88.5	78.2	-10.2
1. ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMI (KOPSUMMA)	66.8	69.7	2.9	78.2	66.8	-11.4	5.8	0.6	-5.3
1.Izejvielas, pamatmateriāli un palīgmateriāli	0.5	1.6	1.0	0.6	0.5	0.0	2.9	4.0	1.1
3.Gatavie ražojumi un preces pārdošanai	5.9	2.0	-3.9	4.0	5.9	1.9	8.7	4.6	-4.1
I. KRĀJUMI KOPĀ	6.4	3.5	-2.9	4.6	6.4	1.8	1.9	13.6	11.6
1.Pircēju un pasūtītāju parādi	21.1	23.0	1.9	13.6	21.1	7.5	0.5	3.5	3.0
4.Citi debitori	4.6	2.2	-2.4	3.5	4.6	1.1	0.2	0.1	-0.1
7.Nākamo periodu izmaksas	0.0	0.3	0.2	0.1	0.0	0.0	2.6	17.2	14.5
III. DEBITORI KOPĀ	25.7	25.4	-0.2	17.2	25.7	8.5	0.2	0.0	-0.2
V. NAUDA (KOPĀ)	1.1	1.3	0.3	0.0	1.1	1.1	11.5	21.8	10.2
2. APGROZĀMIE LĪDZEKĻI (KOPSUMMA)	33.2	30.3	-2.9	21.8	33.2	11.4	100.0	100.0	0.0
AKTĪVA BILANCE	100.0	100.0	0.0	100.0	100.0	0.0	35.2	36.7	1.6
1.Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)	30.1	32.1	2.0	36.7	30.1	-6.6	0.1	-1.6	-1.7
5.Nesadalītā peļņa: a) iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa;	-6.9	-0.1	6.8	-1.6	-6.9	-5.3	-2.4	-6.8	-4.5
b) pārskata gada nesadalītā peļņa.	6.8	0.6	-6.2	-6.8	6.8	13.6	32.9	28.3	-4.6
1. PAŠU KAPITĀLS (KOPSUMMA)	30.0	32.6	2.6	28.3	30.0	1.7	18.3	9.6	-8.7
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	5.4	11.6	6.2	9.6	5.4	-4.2	31.2	14.3	-16.9
4.Citi aizņēmumi	5.4	2.5	-2.9	14.3	5.4	-8.9	0.0	19.4	19.4
7.Pārējie kreditori	19.9	0.0	-19.9	19.4	19.9	0.5	49.5	43.4	-6.2
I. ILGTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	30.6	14.1	-16.6	43.4	30.6	-12.7	0.9	6.6	5.8
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	13.9	17.6	3.7	6.6	13.9	7.2	0.8	0.0	-0.8
6.Parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem	23.1	34.4	11.4	17.4	23.1	5.6	13.2	17.4	4.2
10.Nodokļi un sociālās nodrošināšanas maksājumi	0.5	0.6	0.2	0.3	0.5	0.2	0.5	0.3	-0.2
11.Pārējie kreditori	2.0	0.7	-1.2	4.0	2.0	-2.0	2.2	4.0	1.8
II. ĪSTERMIŅA KREDITORI KOPĀ	39.4	53.3	14.0	28.3	39.4	11.0	17.6	28.3	10.8
3. KREDITORI (KOPSUMMA)	70.0	67.4	-2.6	71.7	70.0	-1.7	67.1	71.7	4.6
PASĪVA BILANCE	100.0	100.0	0.0	100.0	100.0	0.0	100.0	100.0	0.0

10.pielikums

ROJAS DELIKATESES SIA bilances struktūra 2005-2003 g. (%)

Rādītāja nosaukums	2005		2004		2003	
	Izmaiņas g.b. +/- ar g.s.		Izmaiņas g.b. +/- ar g.s.		Izmaiņas g.b. +/- ar g.s.	
	Ls.	%	Ls.	%	Ls.	%
I. NEMATERIĀLIE IEGULDĪJUMI KOPĀ	-43.0	79.3	208.0			
1.Zemes gabali, ēkas būves un ilggadīgie stādījumi	-4506.0	95.5	8017.0	108.8	-3962.0	95.8
2.Iekārtas un mašīnas	-1603.0	99.4	231410.0	754.1	7286.0	125.9
3.Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs	-1397.0	86.4	4762.0	186.3	745.0	115.6
4.Pamatlīdzekļu izveidošana un nepabeigto celtniecības objektu izmaksas	2000.0	108.5	-233090.0	9.2	76468.0	142.4
Avansa maksājumi par pamatlīdzekļiem	-3294.0	32.9	4907.0		80537.0	126.1
II. PAMATLĪDZEKĻI KOPĀ	-8800.0	97.8	16006.0	104.1	80537.0	126.1
1. ILGTERMIŅA IEGULDĪJUMI (KOPSUMMA)	-8843.0	97.8	16214.0	104.2	-17486.0	13.7
1.Izejvielas, pamatmateriāli un palīgmateriāli	5729.0	286.1	306.0	111.0	9987.0	199.1
Avansa maksājumi par precēm						
3.Gatavie ražojumi un preces pārdošanai	-24519.0	31.4	15654.0	178.0	-7499.0	75.3
I. KRĀJUMI KOPĀ	-18790.0	51.6	15960.0	169.9	60697.0	999.9
1.Pircēju un pasūtītāju parādi	2851.0	102.2	60116.0	189.1	15544.0	981.7
4.Citi debitori	-15277.0	44.7	10337.0	159.7	-108.0	80.8
7.Nākamo periodu izmaksas	1354.0	562.1	-161.0	64.5	76133.0	939.4
II. DEBITORI KOPĀ	-11072.0	92.9	70292.0	182.5	-671.0	0.0
V. NAUDA (KOPĀ)	1041.0	116.1	6477.0		67963.0	269.6
2. APGROZĀMIE LĪDZEKĻI (KOPSUMMA)	-28821.0	85.6	92729.0	185.8	148500.0	142.7
AKTĪVA BILANCE	-37664.0	93.8	108943.0	121.9	60000.0	149.0
1.Akciju vai daļu kapitāls (pamatkapitāls)	0.0	100.0	0.0	100.0	-8251.0	-1855.2
5.Nesadalītā peļņa: a) iepriekšējo gadu nesadalītā peļņa;	40974.0	1.9	-33942.0	533.5	-25691.0	411.4
b) pārskata gada nesadalītā peļņa.	-37541.0	8.4	74916.0	-120.7	26058.0	122.7
1. PAŠU KAPITĀLS (KOPSUMMA)	3433.0	101.9	40974.0	129.1	-15998.0	74.9
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	33435.0	202.8	-15204.0	68.1	-37589.0	65.4
4.Citi aizņēmumi	-18640.0	42.8	-38522.0	45.8	96469.0	
7.Pārējie kreditori	-120392.0	0.0	23923.0	124.8	42882.0	124.9
I. ILGTERMIŅA PARĀDI KOPĀ	-105597.0	43.1	-29803.0	86.2	30000.0	1100.0
3.Aizņēmumi no kredītiestādēm	15707.0	118.7	51090.0	254.8	-2930.0	0.0
6.Parādi piegādātājiem un darbuizpildītājiem	55839.0	140.0	53162.0	161.5	40489.0	188.1
10.Nodokļi un sociālās nodrošināšanas maksājumi	762.0	127.4	1381.0	198.4	-205.0	87.3
11.Pārējie kreditori	-7808.0	34.7	-7861.0	60.3	12206.0	260.4
II. ĪSTERMIŅA PARĀDI KOPĀ	64500.0	127.0	97772.0	169.5	79560.0	230.2
3. KREDITORI (KOPSUMMA)	-41097.0	90.3	67969.0	119.1	122442.0	152.4
PASĪVA BILANCE	-37664.0	93.8	108943.0	121.9	148500.0	142.7

11.pielikums

ROJAS DELIKATESES SIA finanšu stabilitātes analīze 2005-2003.g. (Ls)

Nr.	Balances posteņi	2005		Pārmaiņas gadā (+/-)	2004		Pārmaiņas gadā (+/-)	2003		Pārmaiņas gadā (+/-)
		sākums	beigas		sākums	beigas		sākums	beigas	
1	Pašu kapitāls	181643	185076	3433	140669	181643	40974	114611	140669	26058
2	Ilgtermiņa ieguldījumi	404849.0	396006.0	-8843	388635	404849	16214	308098	388635	80537
3	Pašu AL finansēšanas avoti (1.-2.rinda)	-223206.0	-210930.0	12276	-247966	-223206	24760	-193487	-247966	-54479
4	Ilgtermiņa un vidēja termiņa kredīti	185524.0	79927.0	-105597	215327	185525	-29802	172445	215328	42883
5	Pašu, ilgtermiņa aizņemto līdzekļu daudzums izmaksu finansēšanai (3.+4.rinda)	-37682.0	-131003.0	-93321	-32639	-37681	-5042	-21042	-32638	-11596
6	Īstermiņa kredīti un aizņemtie līdzekļi	238448.0	302948.0	64500	140676	238449	97773	61116	140677	79561
7	Kopā izmaksu veidošanas avoti (5.+6.rinda)	200766.0	171945.0	-28821	108037	200768	92731	40074	108039	67965
8	Kopejais krājumu un izmaksu apjoms	15242.0	92018.0	76776	-107290	15243	122533	-132371	-107289	25082
9	Pašu AL pārpalikums(+) vai iztrūkums (-) (3.-8.rinda)	-238448.0	-302948.0	-64500	-140676	-238449	-97773	-61116	-140677	-79561
10	Pašu finansēšanas avotu un ilgtermiņa aizņemto līdzekļu pārpalikums vai iztrūkums (4.-8.rinda)	-52924.0	-223021.0	-170097	74651	-52924	-127575	111329	74651	-36678
11	Ražošanas krājumu veidošanas avotu pārpalikums vai iztrūkums (4.-7.rinda)	185524.0	79927.0	-105597	215327	185525	-29802	172445	215328	42883
12	Finansiālā stāvokļa situācijas vērtējums	(0.01)	(0.01)		(0.11)	(0.01)		(0.11)	(0.11)	

12.pielikums

ROJAS DELIKATESES SIA likviditātes un maksāspējas analīze 2005-2003.g.

Koeficients	Aprēķinu formula	Gada beigas 2005	G. beigas salīdz. ar g. sākumu	Gada beigas 2004	G. beigas salīdz. ar g. sākumu	Gada sākums 2003	Gada beigas 2003	G. beigas salīdz. ar g. sākumu
1. Uzņēmuma autonomija (neatkarība)	$K = \text{pašu kapitāls} / \text{aktīvu kopsumma}$	0.33	0.03	0.30	0.02	0.33	0.28	-0.05
2. Aizņemto līdzekļu īpatsv. kopkapitālā	$K = \text{parādu kopsumma} / \text{aktīvu kopsumma}$	0.67	-0.03	0.70	-0.02	0.67	0.72	0.05
3. Kopējais maksāspējas radītājs	$K = \text{reālo aktīvu vērtība} / \text{kredīti}$	1.09	0.04	1.05	-0.11	1.45	1.16	-0.29
4. Uzņēmuma atkarība no ārējiem aizņēmumiem	$K = \text{svešais kapitāls} / \text{pašu kapitāls}$	2.07	-0.27	2.33	0.00	2.04	2.53	0.00
5. Amortizācijas uzkrājumu koeficients	$K = \text{amortizācijas uzkrājumu summa} / \text{amortizācijas ieguldījumu vērtība}$		0.00		0.00			0.00
6. Investīciju segums koef.	$K = (\text{pašu līdz.} + \text{ilgt. kredīti}) / \text{aktīvu kopsumma}$	0.95	0.34	0.61	-0.11	0.82	0.72	-0.11
7. Tīra ienākuma koefic.	$K = (\text{tīra peļņa} + \text{amortiz. atsk.}) / \text{neto apgrozījums}$	0.34	0.27	0.07	0.18	0.04	-0.11	-0.15
8. Aizņēmumu vid. % likme	$K = \text{par kredīt. aprēķ. \% summa} / \text{aizņēmumu kopsumma}$	0.10	-0.06	0.17	0.06	0.06	0.11	0.04
9. Uzņēmuma finansiāla neatkarība	$K = \text{saistību kopsumma} / \text{pašu kapitāls}$	2.07	-0.27	2.33	-0.20	2.04	2.53	0.49
10. Maksājamo % seguma summa	$K = \text{peļņa pirms \% un nod. atskaitišanas} / \text{maksājamo \% summa}$	1.24	-1.43	2.67	-0.37	0.04	3.04	3.00
11. Uzņēm. kredītspējas vērtējums	$K = ((1. \text{gr. līdz.} * 1) + (2. \text{gr.} * 0,9) + (3. \text{gr.} * 0,7) + (4. \text{gr.} * 0,5)) / (1. \text{gr. saist.} + 2. \text{gr.} + 3. \text{gr.} + 4. \text{gr.})$	0.57	-0.01	0.58	0.03	0.54	0.55	0.01
12. Tekoša likviditāte	$K = \text{apgroz. līdz.} / \text{īsterm. saistības}$	0.57	-0.27	0.84	0.07	0.66	0.77	0.11
13. Ātra likviditāte	$K = (\text{nauda} + \text{īsterm. vērtsp.} + \text{debitoru saist.}) / \text{īsterm. saistības}$	0.50	-0.18	0.68	0.07	0.16	0.61	0.45
10. Absolūta likviditāte	$K = (\text{nauda} + \text{īsterm. vērtsp.}) / \text{īsterm. saistības}$	0.03	-0.30	0.03	0.03	0.01	0.00	-0.01
14. Kopēja likviditāte	$K = (\text{nauda un tās ekvivalenti} + \text{debit. saist.} + \text{krājumi}) / \text{īsterm. saistības}$	0.57	-0.27	0.84	0.07	0.66	0.77	0.11

13.pielikums

ROJAS DELIKATESES SIA

Balances posteņu grupējums pēc to likviditātes
un saistību dzēšanas termiņu 2003.-2005.g. (Ls)

		2005.g.	2004.g.	2003.g.	2003.g.
Nr.	AKTĪVS (A) Balances posteņi	beigas	beigas	sakums	beigas
	1.grupa vislikvidākie A1				
1	Nauda (kopā)	7518	6477	671	
	Kopā	7518	6477	671	0
	2.grupa ātri realizējamie A2				
2	Izejvielas, pamatmateriāli un palīgmateriāli	8807	3078	20258	2772
3	Gatavie ražojumi un preces pārdošanai	11197	35716	10075	20062
	Kopā	20004	38794	30333	22834
	3.grupa lēni realizējamie A3				
4	Debitori	144423	155495	9070	85203
	Kopā	144423	155495	9070	85203
	4.grupa grūti realizējamie A4				
5	Pamatlīdzekļi	395841	404641	308098	388635
6	Nemateriālie aktīvi	165	208	0	0
	Kopā	396006	404849	308098	388635
	Bilance	567951	605615	348172	496672
Nr.	PASĪVS (P) Balances posteņi	beigas	beigas	sakums	beigas
	1.grupa termiņsaistības P1				
1	Darba alga	4148	11956	7611	19817
2	Maksājumi budžētā	3547	2785	1609	1404
	Kopā	7695	14741	9220	21221
	2.grupa termiņsaistības P2				
3	Piegadatāji	195456	139617	45966	86455
4	Citi aizņēmumi	99797	84090	5930	33000
	Kopā	295253	223707	51896	119455
	3.grupa termiņsaistības P3				
5	Aizņēmumi no kreditiestādem	65957	32522	63724	47726
6	Citi aizņēmumi	13970	32610	108721	71132
7	Parēje kreditori	0	120392	0	96469
	Kopā	79927	185524	172445	215327
	4.grupa termiņsaistības P4				
	Statutu fonds	182440	182440	122440	182440
	Peļņa	2636	-797	-7829	-41771
	Kopā	185076	181643	114611	140669
	Bilance	567951	605615	348172	496672

14.pielikums

ROJAS DELIKATESES SIA Rentabilitātes aprēķins 2005-2003 gadā (%)

Vērtēšanas aspekts	Rentabilitātes veids	Aprēķinu formula	2005 sākums	2005 beigās	G. beigas salīdz. ar g. sākumu	2004 sākums	2004 beigās	G. beigas salīdz. ar g. sākumu	2003 sākums	2003 beigās	G. beigas salīdz. ar g. sākumu	
Komerציālā rentabilitāte	Realizācijas	$R = (\text{tīrā peļņa} / \text{neto apgrozījums}) * 100$	3.11	0.43	-2.68	-15.94	3.11	19.05	-1.84	-	15.94	-14.10
	Operatīvās darbības	$R = (\text{peļņa pirms \% un nodokļu atskaitīšanas} / \text{neto apgrozījums}) * 100$	5.09	2.87	-2.22	-7.80	5.09	12.89	0.98	-7.80	-8.78	
	Bruto peļņas	$K = (\text{Bruto peļņa} / \text{neto apgrozījums}) * 100$	11.61	-0.17	-11.78	-6.26	11.61	17.87	-1.20	-6.26	-5.06	
Ekonomiskā rentabilitāte	Investīciju	$K = (\text{peļņa pirms \% un nodokļu atskaitīšanas} / \text{visu aktīvu vid. atlikums}) * 100$	3.90			12.17			1.04			
Finansiālā rentabilitāte	Kopkapitāla	$R = ((\text{tīrā peļņa} + \text{maksājāmie \%}) / \text{kopkapitāla vid. summa}) * 100$	11.79			40.78			-14.10			
	Pašu kapitāla	$R = (\text{tīrā peļņa} / \text{pašu kapitāla vid. summa}) * 100$	1.87			25.43			-26.59			

15.pielikums

ROJAS DELIKATESES SIA

Līdzekļu aprites (ekonomiskās aktivitātes) rādītāji 2003.-2005.g.

Koeficients	Aprēķinu formula	Gada sākums	Gada beigas	G. beigas salīdz. ar g. sākumu	Gada sākums	Gada beigas	G. beigas salīdz. ar g. sākumu	Gada sākums	Gada beigas	G. beigas salīdz. ar g. sākumu
1. Debitoru parādu likviditāte (aprites koef.)	$K = \text{pard.apjoms gadā uz kred.nosacījumiem / debit. saist vid. atlikums}$	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Krājumu aprites koef.	$K = \text{pārdotās prod.raž. izmaksas/gada vid.krājumu vērtība}$	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Ilgtermiņa ieguld.aprites koef.	$K = \text{neto apgroz./ ilgt.ieguld.gada vid.vērtība}$	1.99		-	3.32		-	0.61		-
4. Uzņēmuma valdījumā esošo aktīvu apriti	$K = \text{neto apgroz./ visi aktīvi}$	2.18	1.40	-0.77	0.43	2.18	1.75	1.29	0.43	-0.86
5. Pašu līdzekļu aprites ātrums	$K = \text{neto apgrozījums /pašu kapitāls}$	7	4	-3	2	7	6	4	2	-2
6. Darba ražīguma rādītājs	$K = \text{neto apgrozījums/ vid.darbinieku skaits gadā}$	57278	34625	-22653	9256	57278	48022	19474	8870	-10603

Bakalaura darbs „**UZŅĒMUMU MAKSĀTNESPĒJA - PROBLĒMAS UN RISINĀJUMI SIA „ROJAS DELIKATESES”**” izstrādāts LU Ekonomikas un vadības fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie

informācijas avoti un iesniegta darba elektroniska kopija atbilst izdrukai.

Autors: *Jeļena Poddubnaja*

(paraksts un datums)

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: lektore M.oec. *Ruta Šneidere*.....

(paraksts un datums)

Recenzents:

Darbs iesniegts Grāmatvedības institūtā.....(datums)

Metodiķe:.....

(paraksts)

Darbs aizstāvēts valsts pārbaudījuma komisijas sēde:

(datums, protokola Nr., vērtējums)

Komisijas sekretāre: lektore

(paraksts)